

Kompetencje sektorowe wspierające zrównoważone finanse i inwestycje ESG

Raport z badania

AUTORZY

dr hab. Łukasz Sienkiewicz, prof. PG

dr hab. Magdalena Mikołajek-Gocejna, prof. SGH

dr Anna Grygiel-Tomaszewska

Katarzyna Trawińska-Konador

Marcin Budzewski

Spis treści

Streszczenie	4
1. Metoda badania	7
1.1. Cel badania i pytania badawcze	7
1.2. Desktop research	10
1.3. Badanie ankietowe CAWI	10
1.3.1. Charakterystyka próby	10
1.4. Badania IDI i FGI	14
2. Kontekst badania	15
2.2 Otoczenie regulacyjne zrównoważonych finansów na szczeblu unijnym	32
2.2.1 Grupa zadaniowa ds. ujawniania informacji finansowych związanych z klimatem Task Force on Climate-related Financial Disclosures	32
2.2.2 Grupa Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Zrównoważonego Finansowania (High- Level Expert Group on Sustainable Finance, HLEG)	32
2.2.3 Techniczna Grupa Ekspertów (Technical Expert Group on Sustainable Finance, TEG) 33	
2.2.4 Rozporządzenie w sprawie taksonomii uzgodnione przez Komisję i Parlament Europejski (Regulation on the Establishment of a Framework to Facilitate Sustainable Investment)	35
2.2.5 Pakiet Zrównoważonego Finansowania (Sustainable Finance Package)	37
2.2.6 Rozporządzenie SFRD (Sustainable Finance Disclosure Regulation) i Dyrektywa CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)	37
2.2.7 Bankowe regulacje ostrożnościowe dotyczące ryzyka ESG	41
2.3 Polski rynek finansów ESG (zrównoważonych finansów)	42
2.3.1. Stan polskiego rynku finansowego i jego dojrzałość	42
2.3.2 Banki a zrównoważone finanse ESG	50
2.3.3 Rynek kapitałowy a zrównoważone finanse ESG	51
2.3.4 Sektor ubezpieczeń a zrównoważone finanse	54
2.4 Podsumowanie	54
3. Wyniki badania	55
3.1 Wyniki badania CAWI	55
3.1.2 Zrównoważony rozwój w podejmowaniu decyzji	55
3.1.3 Edukacja w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG	56
3.1.4 Samoocena kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG	62

3.1.5 Praca zawodowa a kompetencje ESG	66
3.2 Wyniki badania IDI	71
3.2.1 Transformacja organizacji w kierunku ESG	71
3.2.2 Kluczowe role i kompetencje w kontekście ESG	73
3.2.3 Rozwój kompetencji w obszarze ESG	74
3.4 Oferta edukacyjna w zakresie kompetencji ESG	78
3.3 Mapa kompetencji ESG w sektorze finansowym.....	82
4. Wnioski i rekomendacje	91
Bibliografia	93
Załączniki.....	97
1. Metoda badania	97
2. Scenariusz wywiadu indywidualnego (IDI)	102
2. Kwestionariusz CAWI.....	105
3. Scenariusz wywiadu grupowego (FGI)	113

Streszczenie

Niniejszy raport stanowi podsumowanie przeprowadzonego **badania o charakterze ilościowym oraz jakościowym, dotyczącego potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG**. W badaniu uwzględniono główne role zawodowe, które są niezbędne do skutecznego budowania oferty zrównoważonych finansów ESG dla podmiotów gospodarczych oraz dla klientów indywidualnych w Polsce.

Projekt badawczy dotyczył obszaru zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (ang. *sustainable finance* ESG). Obszar ten, czego dowodzą wdrażane regulacje sektorowe, staje się z perspektywy Unii Europejskiej strategicznym narzędziem do kierowania przepływami kapitału w stronę finansowania zrównoważonej działalności gospodarczej. Rynki finansowe pełnią w tym sensie kluczową rolę nie tylko z perspektywy wpływu na rozwój gospodarczy i społeczny w nadchodzących latach, ale także biorąc pod uwagę realizację rosnących wymogów w zakresie zrównoważonego rozwoju przez podmioty z tzw. gospodarki realnej.

Badanie przeprowadzono w kilku etapach, obejmujących analizę dokumentacji (*desktop research*), wywiady pogłębione IDI z ekspertami sektora finansowego, badanie ankietowe CAWI studentów kierunków finansowych oraz grupę fokusową FGI.

Analiza *desktop research* wykazała, iż w ostatnim czasie wyraźnie rośnie znaczenie zrównoważonego finansowania (ang. *sustainable finance*), którego jednym z kluczowych wyznaczników jest uwzględnianie czynników środowiskowych, społecznych i z zakresu ładu korporacyjnego (ang. *Environmental, Social and Governance*, ESG) przede wszystkim w procesach inwestycyjnych oraz w ocenie ryzyka kredytowego. Dostępne analizy jasno wskazują, że zakres działań, które polski sektor finansowy powinien zrealizować w obszarze ESG, jest ogromny. Wynika to z wymogów raportowania (raportowanie NFRD, CSRD, raportowanie zgodnie z art. 8 Taksonomii i ujawnienia SFDR oraz kolejnych ram regulacyjnych, jak choćby TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures czy rozszerzenia taksonomii na cele społeczne). Stąd - w trosce o sprawną realizację wymienionych działań - **niezwykle ważne staje się kształtowanie kompetencji i umiejętności w zakresie ESG, wymaganych w nowych i redefiniowanych rolach zawodowych w sektorze finansowym**.

Wywiady pogłębione z ekspertami potwierdziły, iż transformacja w kierunku ESG w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem sektora finansowego jest jednym z wiodących tematów w ostatnich dwóch latach. Respondenci podkreślali, że osoby młode przychodzące do sektora finansowego, zwracają uwagę na problematykę zrównoważonego rozwoju oraz na to, jaką politykę prowadzi w tym zakresie firma. Respondenci wskazywali także na wzrost świadomości klientów, szczególnie tych reprezentujących młodsze pokolenia, w odniesieniu do aspektów ekologicznych oraz społecznych. Wśród wyzwań związanych z transformacją ESG z perspektywy pracowników sektora finansowego respondenci wymieniali: **duże tempo zmian legislacyjnych (co rodzi narastające wymagania odnośnie wiedzy), potrzebę intensywnego szkolenia pracowników oraz problem z dostępnością wykwalifikowanej kadry oraz ekspertów ESG na rynku**.

Respondenci wyrażali opinię, że **poziom kompetencji wśród pracowników w zakresie ESG w organizacjach nie jest wystarczający**. Jedynie kadra kierownicza ma większą świadomość konieczności wdrażania zmian w odniesieniu do ESG. Najbardziej pożądane kompetencje związane są z wiedzą ekspercką pracowników, potrzebą kompleksowego rozumienia, czym jest ESG oraz umiejętnościami

przekazywania tej wiedzy współpracownikom. Kompetencje ESG potrzebne są w zasadzie w całej organizacji (m.in. w działach prawnych, compliance, wśród menedżerów produktów – product manager, product owner, zarządzających ryzykiem). Oczekiwana jest pewna bazowa wiedza (np. po studiach, albo szkoleniach) i specjalizacja zależna od miejsca, funkcji, stanowiska. Obszary/grupy stanowisk, w których kompetencje te są najbardziej potrzebne, to wszelkie stanowiska prawnicze i eksperckie (np. przy projektowaniu nowych produktów, ocenie ryzyka, tworzeniu i realizacji strategii itd.), a także analityczne.

Mimo uznawania kompetencji z zakresu ESG za istotne, organizacje w większości nie prowadzą jeszcze analizy zapotrzebowania na tego rodzaju kompetencje. Przekłada się to także na oczekiwania wobec kandydatów do pracy w zakresie kompetencji ESG. Zdaniem respondentów oczekiwania te dopiero się krystalizują, chociaż niektóre organizacje uwzględniają je już na etapie rekrutacji. Jednak większość organizacji nie ma jeszcze mechanizmów weryfikacji kompetencji z obszaru ESG. Osoby badane deklarowały, że w ich organizacjach rozpoczęto proces szkolenia pracowników w zakresie ESG. W większości przypadków szkolenia dotyczą ogólnej wiedzy o ESG, tj. omówienia podstawowych terminów, pojęć, znaczenia ESG dla firm. Tylko nieliczne szkolenia kończą się uzyskaniem certyfikatu.

Do ciekawych wniosków doprowadziły także badania ankietowe, przeprowadzone na grupie 266 studentów kierunków ekonomicznych i finansowych. Ponad dwie trzecie (68%) respondentów wskazało, że kwestie zrównoważonego rozwoju są dla nich istotne w podejmowaniu decyzji konsumenckich, oraz decyzji edukacyjnych (65%). Podobna grupa (62%) bierze pod uwagę czynniki ESG w odniesieniu do decyzji zawodowych (wybór pracodawcy oraz zawodu). Jednocześnie zdecydowanie mniejsza grupa respondentów (43%) zadeklarowała, że bierze pod uwagę kwestie ESG w podejmowaniu decyzji finansowych (inwestycyjnych, ubezpieczeniowych, czy kredytowych).

Uzyskane wyniki wskazują na istniejące braki w zakresie oczekiwanych treści kształcenia w ramach przedmiotów i programów związanych z równoważonymi finansami i inwestycjami ESG. Dominują w nich kwestie ogólne, takie jak wprowadzenie do zagadnień związanych z ESG oraz wpływ kwestii społecznych. Zidentyfikowana luka dotyczy tematów związanych z regulacjami, komunikacją z interesariuszami oraz tworzeniem strategii przedsiębiorstwa z perspektywy ESG.

Badani zostali także poproszeni o dokonanie samooceny poziomu kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie ESG. Ankietowani czują się najpewniej w zakresie kompetencji ogólnych, związanych z samą koncepcją ESG, jej znaczeniem oraz celami. Wśród zidentyfikowanych kompetencji „deficytowych” znalazły się kwestie związane z nowymi regulacjami prawnymi – w tym międzynarodowymi – w zakresie raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju. Szczególnie nisko studenci oceniają u siebie poziom specyficznej wiedzy i umiejętności w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji, takich jak wpływ czynników ryzyka ESG na wycenę instrumentów finansowych i na ogólne ryzyko portfela inwestycyjnego czy ocena zrównoważoności projektu inwestycyjnego w procesie oceny ryzyka kredytowego

Prawie połowa badanych (46%), którzy pracują zawodowo, związanych jest z sektorem finansowym, a pozostali pracują w innych organizacjach i sektorach. Obecnie wykonywana przez badanych praca nie wymaga w znaczącym stopniu posiadania kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (jedynie 9% wskazało to jako wymaganie).

Studenci, którzy uczestniczyli w badaniu w niewielkim stopniu aktywnie rozwijają kompetencje w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG poza studiami i w trakcie pracy zawodowej. Jedynie 12% aktywnie rozwija swoje kompetencje w takiej formie. Młode osoby postrzegają studia i przedmioty w ich trakcie realizowane jako główne źródło swoich kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (43%). Wskazuje to na bardzo ważną rolę uczelni w kształtowaniu kompetencji ESG, która formować powinna solidne podstawy dla budowania wiedzy, umiejętności i postaw przyszłych pracowników sektora finansów. Połowa badanych (49%) uważa, że w przyszłości ich praca wymagać będzie w większym stopniu posiadania kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG. Powoduje to konieczność wdrażania zmian organizacyjnych w sektorze finansów oraz dalszych inwestycji w obszarze ESG.

W toku prac mających na celu diagnozę potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w zakresie zrównoważonych finansów ESG dokonano przeglądu dostępnych ofert kształcenia w tym obszarze oferowanych przez różnego typu podmioty sektora edukacji. Analiza wykazała, że oferta rozwojowa w tym zakresie jest nadal ograniczona. Pomimo dużej liczby szkoleń (szczególnie komercyjnych) nawiązujących tematyką do kwestii zrównoważonego rozwoju, dominują szkolenia ogólne, dotyczące wiedzy generycznej z zakresu raportowania ESG. Większość dostępnych szkoleń jest jednodniowa, a czas ich trwania wynosi ok. 5 - 6 godzin. Uzupełnieniem oferty szkoleniowej są studia podyplomowe w całości lub w części poświęcone są tematyce ESG, oferowane przez sektor szkolnictwa wyższego.

Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie edukacji na temat zrównoważonego rozwoju ESG, jakie występuje na rynku finansowym w Polsce, pozwoliło na stworzenie **mapy potrzebnych kompetencji ESG sektora finansowego**. Mapa ta stanowi **rodzaj drogowskazu opisującego zakres kompetencji, jaki, co do zasady, wymagany jest w odniesieniu do osób zajmujących stosowne stanowiska w organizacji finansowej**.

1. Metoda badania

1.1. Cel badania i pytania badawcze

Niniejszy raport stanowi podsumowanie **badania o charakterze ilościowym oraz jakościowym, dotyczącego potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG**. W badaniu uwzględniono główne role zawodowe, które są niezbędne do skutecznego budowania oferty zrównoważonych finansów ESG dla podmiotów gospodarczych oraz dla klientów indywidualnych Polsce.

Projekt badawczy dotyczył obszaru zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (ang. *sustainable finance* ESG). Mając na uwadze wdrażane regulacje sektorowe, obszar ten staje się z perspektywy Unii Europejskiej strategicznym narzędziem do kierowania przepływami kapitału w stronę finansowania zrównoważonej działalności gospodarczej¹. Rynki finansowe pełnią w tym sensie kluczową rolę nie tylko z perspektywy budowania fundamentów dla rozwoju gospodarczego i społecznego w nadchodzących latach. Warunkując dostępność i koszt kapitału od spełniania określonych kryteriów ESG, stanowią także już teraz swoisty pas transmisyjny realizacji rosnących wymogów w zakresie zrównoważonego rozwoju przez podmioty z tzw. gospodarki realnej.

Dla skutecznego wdrożenia rozwiązań ESG przez sektor finansowy niezbędne jest wyposażenie kandydatów do pracy i pracowników w sektorze finansowym w odpowiednie kompetencje. Kwestia ta powinna zostać zaadresowana możliwie jak najszybciej, jeżeli wziąć pod uwagę kompleksowość transformacji ESG, jej wszechogarniający zasięg, a także niemal rewolucyjne przyspieszenie i intensyfikację rozwiązań prawnych. Ten nowy sektorowy zasób kompetencji ma specyficzny charakter:

- powinien być dobrze ustrukturyzowany – ze względu na konieczność posiadania określonej wiedzy i kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju, zarówno w zakresie dotyczącym instytucji finansowej jako takiej, jak i w zakresie dotyczącym jej klientów;
- powinien być zróżnicowany - wielkość i charakter zmian, które niesie za sobą transformacja ESG, wymaga specjalizacji w określonym obszarze kompetencyjnym;
- powinien być zarządzany w czasie – w obliczu istniejącej dynamiki i kompleksowości zmian w uregulowaniach prawnych i precyzujących się interpretacji specyficznych, właściwych dla danych sektorów, posiadaną wiedzę i umiejętności należy stale aktualizować.

Zrealizowane badanie jest pionierskim przedsięwzięciem na rynku polskim, ukierunkowanym na rozpoznanie potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w Polsce w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG oraz wspierającym rozwój tych kompetencji.

Celem badania było:

---

¹ por. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 198/13

- zidentyfikowanie obecnej oferty rozwiązań szkoleniowo-rozwojowych w Polsce, przygotowujących sektor finansowy i pracujące w nim osoby w szczególności do realizowania obowiązków zawodowych, i zadań związanych ze zrównoważonym rozwojem ESG;
- stworzenie mapy niezbędnych kompetencji pracowników sektora finansowego, z uwzględnieniem ról zawodowych kluczowych dla ESG oraz poziomów wymaganych kompetencji, z możliwością wykorzystania poziomów Sektorowej Ramy Kwalifikacji SRKB²;
- sformułowanie rekomendacji w zakresie współpracy interesariuszy procesu kształcenia ukierunkowanej na stały rozwój kandydatów i pracowników sektora finansowego oraz na pozyskiwanie przez nich kompetencji wymaganych do realizacji zadań związanych ze zrównoważonym rozwojem ESG, a także na dalsze podnoszenie ich kwalifikacji, w ślad za postępującymi wymogami formalno-prawnymi oraz za rosnącym zapotrzebowaniem instytucji, szczególnie w zakresie wyraźnie specjalizujących się obszarów wiedzy;
- sformułowanie propozycji rekomendacji, które mogłyby wydać Rada w zakresie:
  - pozyskiwania i aktualizacji wiedzy i umiejętności przez kandydatów i pracowników sektora w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG na poziomie oczekiwanym przez interesariuszy;
  - mechanizmu sprawnego komunikowania zapotrzebowania edukacyjnego przez interesariuszy – instytucje rynku finansowego - podmiotom świadczącym usługi edukacyjne;
  - mechanizmu weryfikacji przez podmioty świadczące usługi edukacyjne zgodności programów kształcenia w zakresie ESG z obowiązującymi przepisami prawa oraz z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez interesariuszy.

Narzędzia badawcze wykorzystane do realizacji celu badania to:

- *Desktop research*
- badanie ankietowe (*Computer-Assisted Web Interview, CAWI*)
- indywidualne wywiady pogłębione (*In-Depth Interview, IDI*)
- wywiady pogłębione w ramach grup focusowych (*Focus Group Interview, FGI*)

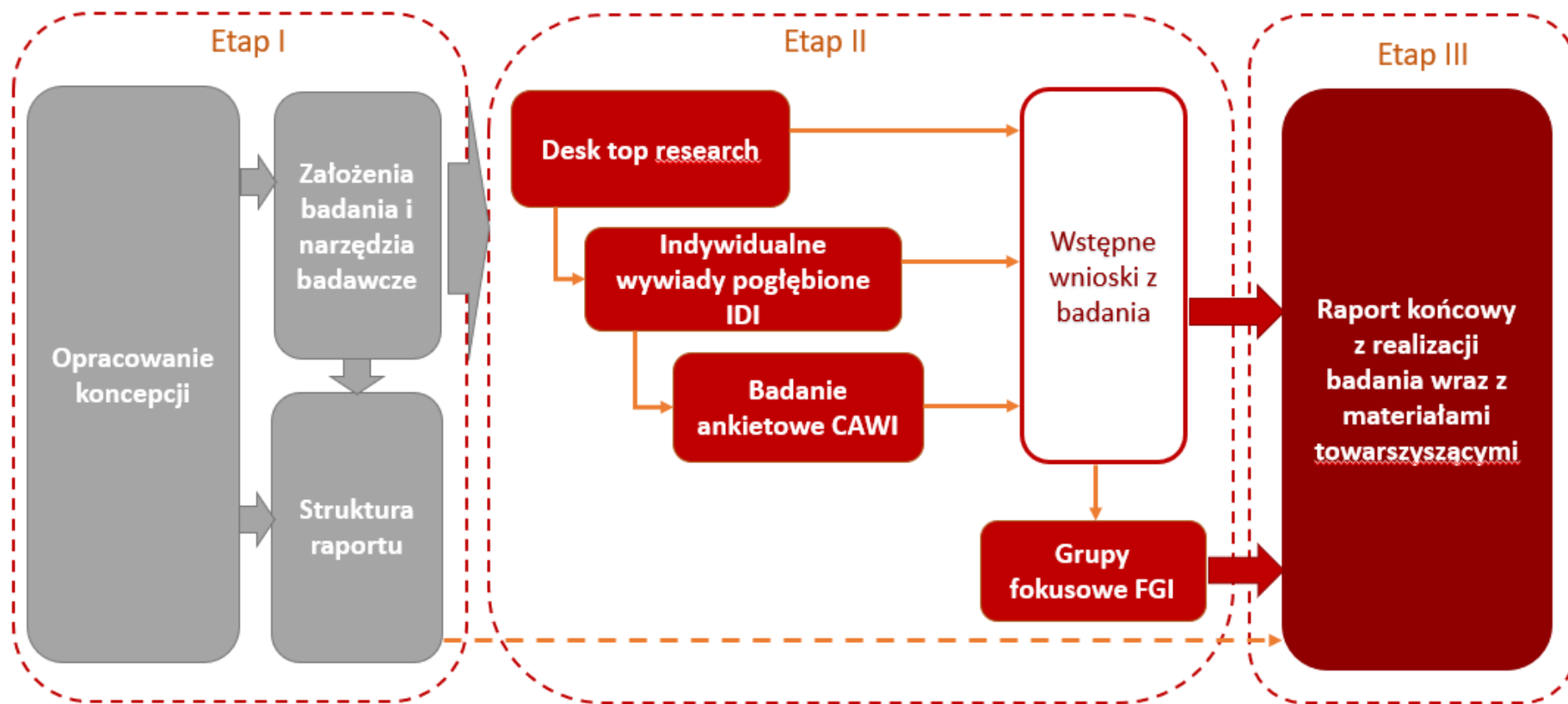
Podsumowanie etapów badawczych zostało zaprezentowane na rysunku 1. Szczegółowy opis zastosowanych metod badawczych znajduje się w Załączniku 1.

---

² Sektorowa Rama Kwalifikacji dla Sektora Bankowego (SRKB)
https://kwalifikacje.gov.pl/images/downloads/materia%C5%82y_do_serwisu_ZSK/publikacje_SRK/SRKB-pl_finalv3.pdf

Rysunek 1. Schemat realizacji badania i przygotowania raportu nt. *Kompetencje sektorowe wspierające zrównoważone finanse i inwestycje.*

Źródło: opracowanie własne.

1.2. Desktop research

Na etapie desktop research badania prowadzone były w 3 obszarach:

- dokonano przeglądu dostępnych w Polsce programów szkoleniowych i certyfikacyjnych w obszarze zrównoważonych finansów ESG, oferowanych zarówno przez uczelnie wyższe, jak i przez inne podmioty i organizacje świadczące usługi edukacyjne, według stanu na 30 czerwca 2023 r.;
- dokonano weryfikacji wymogów formalnych i prawnych w zakresie dotyczącym instytucji finansowych odnośnie do wiedzy i kompetencji związanych ze zrównoważonym rozwojem ESG, według stanu na 30 czerwca 2023 r.;
- dokonano przeglądu schematów organizacyjnych największych instytucji finansowych w Polsce (wśród których znalazły się banki, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spółki ubezpieczeniowe) wraz z opisem obszarów kompetencji poszczególnych jednostek organizacyjnych.

Efektom *desktop research* było:

- zidentyfikowanie typów jednostek organizacyjnych, w których, zgodnie z obowiązującymi regulacjami, wymagana jest wiedza w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG,
- zidentyfikowanie zakresu wiedzy w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG, wymaganego w poszczególnych jednostkach organizacyjnych w instytucjach finansowych,
- zidentyfikowanie występującej luki pomiędzy zapotrzebowaniem wiedзовym i kompetencyjnym dla poszczególnych jednostek organizacyjnych a zakresem oferty edukacyjnej dostępnej na rynku w Polsce.

1.3. Badanie ankietowe CAWI

1.3.1. Charakterystyka próby

W ramach projektu zrealizowane zostało badanie ilościowe z wykorzystaniem techniki CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interview*). Technika CAWI polega na realizacji badania ilościowego poprzez zamieszczenie kwestionariusza na stronie internetowej lub innej platformie cyfrowej. CAWI daje możliwość modyfikowania zestawu i kolejności zadawania pytań w zależności od uzyskiwanych odpowiedzi na poprzednie pytania. Pozwala to na przeprowadzanie bardziej precyzyjnych badań poprzez eliminację niektórych pytań lub pogłębianie odpowiedzi udzielonych na inne. Technika ta jest dogodna także dla osoby ankietowanej, która może wypełnić ankietę w dowolnym czasie i miejscu, co znacznie zwiększa szansę na wzięcie udziału w badaniu.

W tej fazie badania do respondentów została skierowana ankietka elektroniczna za pomocą linku wysyłanego drogą mailową lub poprzez platformy społecznościowe (np. LinkedIn). Kilka dni po wysłaniu zaproszenia do wzięcia udziału w badaniu rozesłane zostało do respondentów przypomnienie o badaniu.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w grupie badawczej złożonej:

- ze studentów uczelni ekonomicznych studiów I (licencjackie) i II stopnia (magisterskie) na kierunkach związanych z finansami
- oraz ze słuchaczy studiów podyplomowych,

którzy realizowali przedmioty obejmujące zagadnienia zrównoważonych finansów i inwestycji.

Ankieta miała na celu poznanie opinii tych studentów, na temat własnych kompetencji (wiedzy, umiejętności, postaw) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji oraz na temat sposobu przekazywania składowych tych kompetencji w trakcie prowadzonych zajęć.

Wyniki tej części badania pozwoliły na zweryfikowanie zakresu wiedzy przekazywanej w programach kształcenia i certyfikacji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji oferowanych w Polsce. Zostały one następnie porównane z wynikami badania rodzaju kompetencji w zakresie ESG na rynku finansowym, pochodzących z *desktop research*, co pozwoliło na potwierdzenie zidentyfikowanej uprzednio luki edukacyjnej.

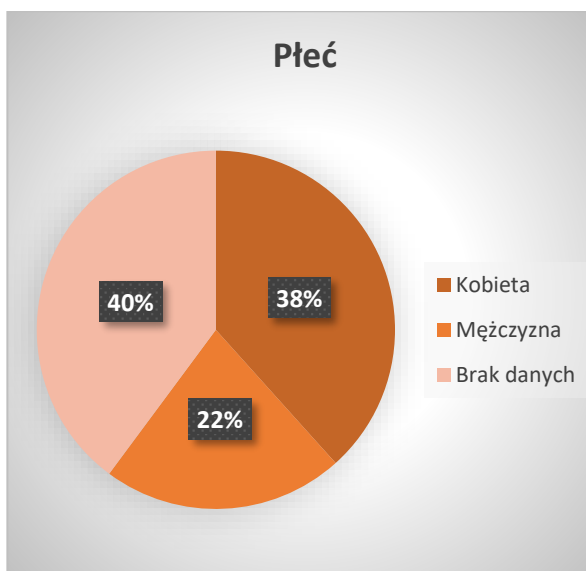
Ponadto, badanie CAWI umożliwiło dokonanie przez respondentów samooceny w zakresie zdolności do transpozycji wiedzy pozyskanej podczas cyklu edukacyjnego w kompetencje do jej zastosowania w rzeczywistości gospodarczej (transpozycja wiedzy w kompetencje). Jakkolwiek ocena ta ma charakter nieobiektywny i wpływ na nią mają również czynniki pozostające poza kontrolą organizatora procesu szkoleniowego czy edukacyjnego, są one cenną przesłanką do oceny adekwatności przekazywanej wiedzy w stosunku do wymogów rynkowych, zgłaszanych przez potencjalnych pracodawców. Badanie pozwoliło na zidentyfikowanie użyteczności treści nauczania oraz jej percepcji z perspektywy studentów. Tym samym umożliwiło sformułowanie wniosków w zakresie kierunków zmian w ofercie programowej (w ramach dopuszczalnych zmian w sylabusach) niezbędnych do nich dostosowania do potrzeb rynku pracy.

Zgodnie z założeniami, ankiety zostały skierowane do min. 250 respondentów, spełniających kryteria opisane powyżej (próbna efektywna). Na podstawie informacji udzielonych w metryczce ankiety, z próby efektywnej wyłoniona została próba celowa badania. Dalsze analizy były prowadzone wyłącznie w oparciu o odpowiedzi udzielone przez respondentów z grupy celowej. W badaniu pominięto ankiety uzupełnione przez respondentów nie spełniających opisanych powyżej kryteriów.

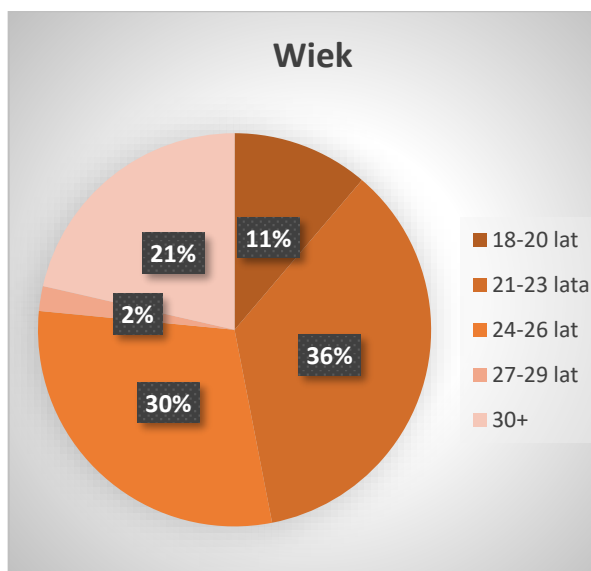
1.3.2. Metryka próby efektywnej

W próbie efektywnej badania znalazło się 266 studentów. Poniżej przedstawiono podstawowe informacje metryczkowe tej próby.

Wykres 1. Struktura płci próby efektywnej badania

Wykres 2. Struktura wieku próby efektywnej badania

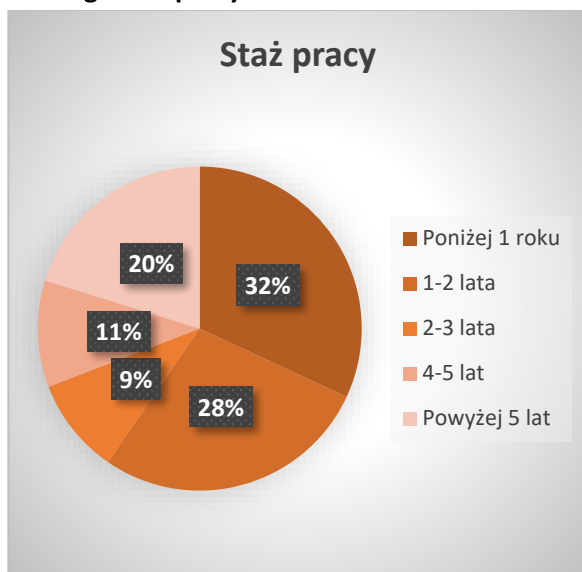

Źródło: opracowanie własne (n=266)

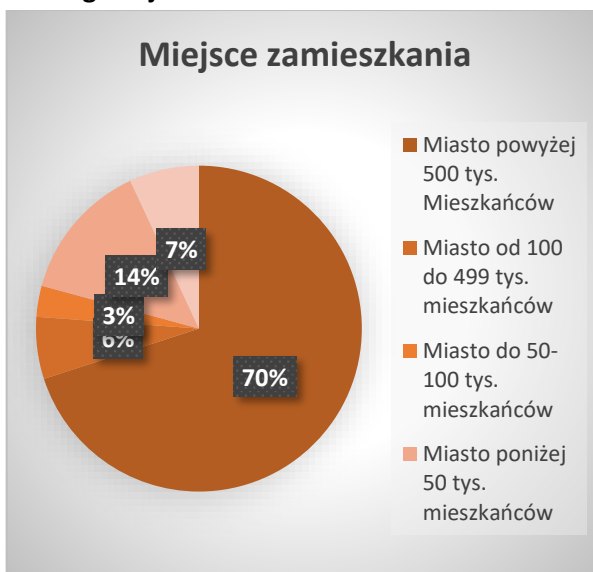
Wyniki badania wskazują na przewagę liczebną kobiet (38%) nad mężczyznami (22%) w próbie efektywnej. Warto jednak odnotować, że 40% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o płeć, w związku z czym trudno zdefiniować ostateczną strukturę próby efektywnej ze względu na zmienną, jaką jest płeć respondentów.

Próba okazała się zróżnicowana ze względu na wiek badanych. Największą grupę stanowiły osoby w wieku 21-23 lata (36%), a prawie jedna trzecia (30%) respondentów mieściła się w przedziale wieku 24-26 lat. Co piąty respondent (21%) miał ponad 30 lat. Niewielką grupę stanowiły osoby w wieku 18-20 lat, a najmniejszy odsetek (2%) - badani w wieku 27-29 lat. Można więc wnioskować, że większość badanych reprezentowała podstawowe grupy wiekowe studentów studiów I i II stopnia. Więcej informacji na temat rodzajów i kierunków studiów respondentów znajduje się w dalszej części raportu.

Wykres 3. Struktura próby efektywnej badania według stażu pracy

Wykres 4. Struktura próby efektywnej badania według miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne (n=266)

Ze względu na charakter próby - w której większość respondentów stanowili aktywni studenci – badani charakteryzowali się niewielkim stażem pracy. Jedna trzecia próby (32%) miała staż pracy poniżej 1 roku, a podobna grupa (28%) - 1-2 lata. Co piąty badany (20%) pracował ponad 5 lat i byli to badani reprezentujący studentów studiów podyplomowych. Podobne liczebnie (odpowiednio 11% i 9%) były grupy respondentów o stażu pracy w przedziałach odpowiednio 4-5 lat i 2-3 lata.

Zdecydowana większość (70%) respondentów była mieszkańcami miast powyżej 500 tys. mieszkańców. Fakt ten odpowiada lokalizacji ośrodków akademickich i jest zbieżny z przewagą w próbie studentów studiów licencjackich i magisterskich. Wśród pozostałych wyróżnionych kategorii największy odsetek (14%) to respondenci zamieszkujący miejscowości poniżej 50 tys. mieszkańców.

1.4. Badania IDI i FGI

1.4.1. Charakterystyka badania IDI

Szybko zmieniające się wymogi w zakresie zrównoważonego rozwoju odnośnie do funkcjonowania instytucji finansowych generują zapotrzebowanie na nowe kompetencje i role na różnych poziomach w strukturze organizacji. Celem wywiadów było pozyskanie wiedzy na temat tego zapotrzebowania, zgłaszanego przez instytucje finansowe w Polsce. Wyniki uzyskane na tym etapie badania następnie posłużyły do uzupełnienia mapy ról i kompetencji w zakresie ESG poszukiwanych w sektorze finansowym.

W ramach tej części badania przeprowadzono 25 wywiadów z ekspertami dysponującymi stosowną wiedzą i doświadczeniem do udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące zapotrzebowania na kompetencje w obszarze ESG w reprezentowanych przez nich organizacjach, w różnych jednostkach. Byli to przedstawiciele kadry menadżerskiej z obszaru HR oraz osoby odpowiedzialne za rozwój oferty ESG w instytucjach finansowych, w tym w bankach (19 respondentów), w zakładach ubezpieczeń (4 respondentów) i w firmach inwestycyjnych (2 respondentów).

Ze względu na komfort respondentów oraz mając na uwadze zwiększenie ich dyspozycyjności, wywiady IDI przeprowadzone zostały w trybie online za pośrednictwem platform internetowych takich jak MsTeams, Zoom lub Googlemeet. Wybór konkretnej platformy zależał od preferencji oraz możliwości technicznych poszczególnych rozmówców, nie miał on jednak wpływu na wynik badania.

Wyniki uzyskane w tej części badania posłużyły do zweryfikowania zakresu wiedzy i kompetencji wymaganych przez pracowników instytucji finansowych, zidentyfikowanych na etapie *desktop research*.

Opisana powyżej procedura badawcza, obejmująca:

- *desktop research*
- badanie ankietowe (*Computer-Assisted Web Interview, CAWI*)
- indywidualne wywiady pogłębione (*In-Depth Interview, IDI*)
- wywiady pogłębione w ramach grup focusowych (*Focus Group Interview, FGI*)

pozwoлиła na:

- na stworzenie wiarygodnej mapy kompetencji wymaganych od pracowników w sektorze finansowym,
- na zidentyfikowanie luk kompetencyjnych wynikających ze skonfrontowania ww. mapy kompetencji z programami studiów i kursów w zakresie zrównoważonych finansów ESG oraz z opiniami uczestników lub absolwentów tych kursów,
- na przygotowanie rekomendacji ukierunkowanych na minimalizację tych luk.

2. Kontekst badania

Jednym z największych globalnych wyzwań ostatnich dziesięcioleci są postępujące, wynikające z działalności człowieka zmiany klimatu, które stwarzają zagrożenie zarówno dla procesów gospodarczych, jak i bardziej fundamentalne – dla przetrwania biosfery, w tym i gatunku ludzkiego.

W związku z tym wymagają one ustrukturyzowanych działań na różnych poziomach zaangażowania i decyzyjności - począwszy od organizacji transnarodowych (jak Organizacja Narodów Zjednoczonych czy Unia Europejska), poprzez rządy poszczególnych państw, podmioty gospodarcze (w tym przedsiębiorstwa) czy konsumentów. Działania te muszą być ukierunkowane przede wszystkim na ograniczenie tzw. globalnego ocieplenia. Zgodnie z zapisami Porozumienia Paryskiego z 2015³ r. jedyną szansą na zmniejszenie ryzyka katastrofalnych skutków zmian klimatu jest bowiem utrzymanie wzrostu średniej globalnej temperatury na Ziemi poniżej 2°C w stosunku do epoki przedprzemysłowej.

Mając to na uwadze, w ostatnich latach Unia Europejska podjęła kompleksowe działania o charakterze regulacyjnym, mające na celu promowanie zrównoważonego rozwoju w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, a także stosowne ukierunkowanie systemu finansowego na wspieranie zrównoważonych przedsięwzięć. Ambitne cele wyznaczone na lata 2030 i 2050, zgodnie z którymi gospodarki krajów UE mają stać się neutralne dla klimatu, ratyfikowanie Porozumienia Paryskiego z 2015 r., wspieranie celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju (ang. *Sustainable Development Goals*, SDG), a także wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu (ang. *European Green Deal*), dowodzą dążenia do rozwiązania problemów klimatycznych i zapewnienia bardziej odpowiedzialnego i zrównoważonego systemu społeczno-gospodarczego.

Chcąc osiągnąć wyznaczone cele, Unia w pierwszej kolejności podjęła działania ukierunkowane na kompleksową przebudowę ram regulacyjnych, w jakich działa sektor finansowy. Sektor ten jest bowiem z natury rzeczy ukierunkowany na realizację zadań w zakresie finansowania m.in. przedsięwzięć gospodarczych. Włączenie coraz bardziej zdecydowanych narzędzi do oceny zrównoważoności prowadzonej działalności pozwoli z jednej strony na przekierowanie finansowania w stronę przedsięwzięć o niższym poziomie ryzyka ESG (bardziej zrównoważonych w rozumieniu ang. *sustainable*), z drugiej zaś - pozwoli na zarządzanie ekspozycją na ten rodzaj ryzyka na poziomie instytucji finansowej.

Stąd też rośnie znaczenie zrównoważonego finansowania (ang. *sustainable financing*), którego jednym z wyznaczników jest uwzględnianie czynników środowiskowych, społecznych i z zakresu ładu korporacyjnego (ang. *Environmental, Social and Governance*, ESG), przede wszystkim w procesach inwestycyjnych oraz w ocenie ryzyka kredytowego (ang. *credit scoring*).

2.1 Zrównoważone finansowanie i inwestowanie. Zielone instrumenty finansowe.

Termin “zrównoważone finanse”, jakkolwiek współcześnie dość oczywisty, krystalizował się na przełomie wielu lat. Jednym z pierwszych artykułów naukowych poświęconych temu tematowi była

---

³ <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (dostęp 21.06.2023)

analiza Stephena P. Ferrisa i Karla P. Rykaczewskiego (1986)⁴ dotycząca wpływu inwestycji na kwestie społeczne. Wydaje się, że początki zainteresowania kwestiami zrównoważonych finansów leżą w idei inwestycji społecznie odpowiedzialnych. Zdaje się to potwierdzać analiza artykułów naukowych, przeprowadzona przez S. Kumara i jego współpracowników (2022) , w której wskazali najczęściej poruszane aspekty zrównoważonych finansów w latach 1986-2020. Pozwala ona na wyodrębnienie swoistych epok, stanowiących niejako potwierdzenie procesu ewolucji myślenia o zrównoważonych finansach: ⁵:

- w latach 1986-1996 najpopularniejszym zagadnieniem było *Socially Responsible Investment* (SRI), czyli inwestowanie społecznie odpowiedzialne⁶,
- w latach 1997-2005 następował dalszy rozwój SRI, uzupełniony o *green finance*, czyli zielone finanse, *ethical investing* - inwestycje zgodne z pewnym kodem etycznym, oraz inwestycje na rynku uprawnień do emisji CO₂, czyli *carbon markets*,
- lata 2006-2015 przyniosły znaczący wzrost zainteresowania badaczy tematyką *Corporate Social Responsibility* (CSR), czyli Społeczną Odpowiedzialnością Biznesu. Pod koniec tego okresu coraz częściej zaczął pojawiać się również termin ESG (czyli *Environmental Social and Governance*),
- 2015-2020 to lata, w których zaczęły dominować tematy związane z celami zrównoważonego rozwoju (SDG) oraz rolą instytucji finansowych w ich osiągnięciu. Pod koniec tego okresu coraz większe zainteresowanie zaczęły wzbudzać kwestie innowacyjnych produktów finansowych, pojawiły się także pierwsze rozwiązania w zakresie *impact investment*, czyli inwestowania w połączeniu z dążeniem do realizacji celów niefinansowych.

Według Global Sustainable Investment Alliance (GSIA) wartość światowego rynku inwestycji zrównoważonych wzrosła z 13,3 bln USD na początku 2012 r. do 35,3 bln USD na początku 2020⁷. Rynek ten nie tylko wzrósł w sensie wartości zainwestowanego kapitału, ale także dojrzał. Inwestycje tego typu zaczęły być przyjmowane przez coraz większy odsetek dużych instytucji inwestycyjnych. Wydaje się zatem, że nastąpiło swoiste przesunięcie myślenia o zrównoważonych inwestycjach z niszy do głównego nurtu inwestycyjnego.

O ile są to tendencje zachodzące na rynku globalnym, to w niektórych regionach są one silniejsze niż w innych. Niewątpliwie jednym z najbardziej rozwiniętych rynków tego typu inwestycji jest Europa.

---

⁴ Ferris S.P., Rykaczewski K.P. (1986). Social investing and portfolio management. *Business & Society*, 25(1), 1–7

⁵ Kumar S., Sharma D., Rao S., Lim W.M., Mangla S.K. (2022). Past, present, and future of sustainable finance: insights from big data analytics through machine learning of scholarly research. *Annals of Operations Research*, 1-44

⁶ W ramach definiowania społecznie odpowiedzialnych inwestycji (SRI) istnieją pewne rozbieżności. Wynika to między innymi z faktu, że inwestycje społecznie odpowiedzialne narodziły się jako ruch praktyczny, stąd relatywnie mało miejsca poświęcono na głębszą analizę podstawowych idei i koncepcji (R. Sparkes, *Socially Responsible Investment: A Global Revolution*, Wiley, Chichester 2002). Jednocześnie nie istniała w tym czasie teoria rozwoju społecznego lub wystarczający zbiór wiedzy, które mogłyby służyć inwestorom jako wskazówka do alokacji kapitału w szerszym interesie społecznym (S.T. Bruyn, *The Field of Social Investment*, Cambridge University Press, Cambridge 1987).

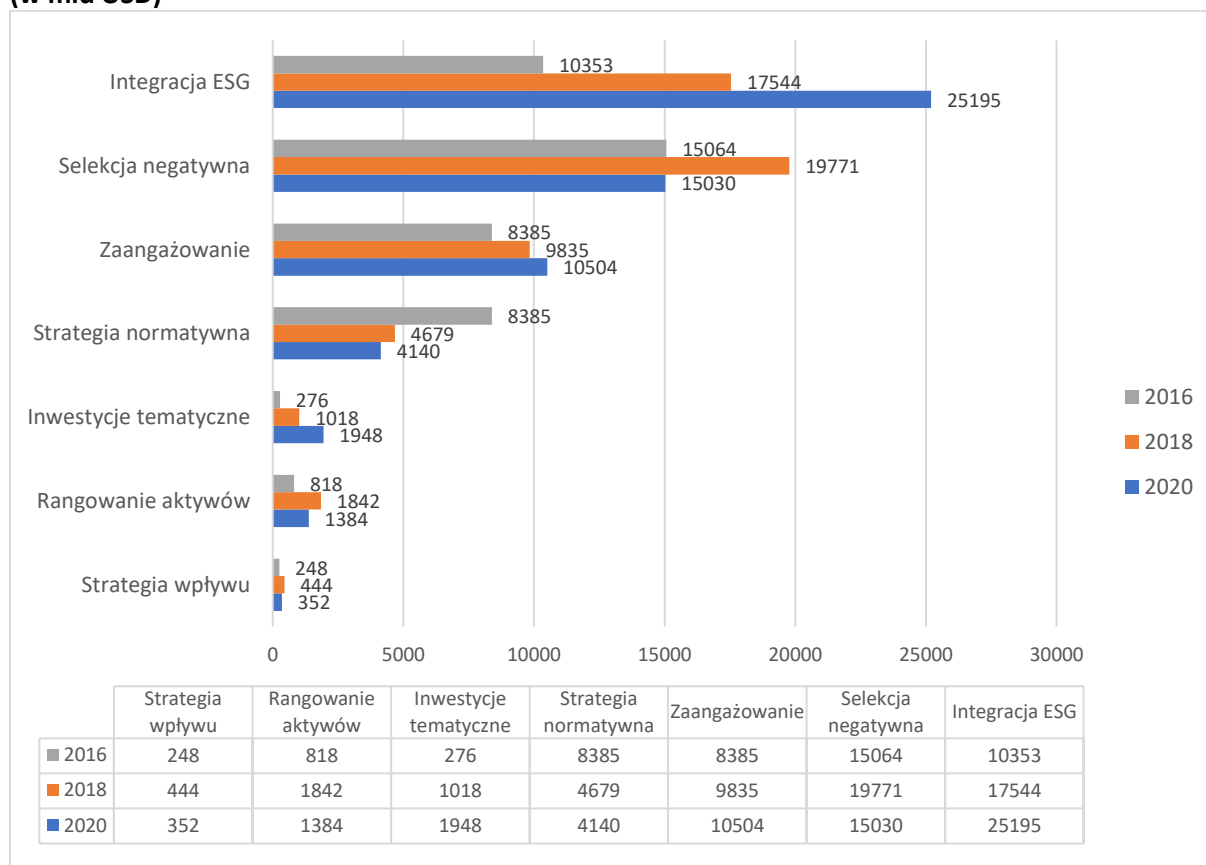
Drugim, równie istotnym, powodem niejednorodności w zakresie SRI są z pewnością różnice kulturowe pomiędzy poszczególnymi regionami świata. W jednych bowiem głównym inicjatorem rozwoju idei SRI był Kościół (np. działalność kwakrów czy metodystów w Stanach Zjednoczonych), w innych były to ruchy wolnościowe i równościowe (np. w Stanach Zjednoczonych czy w Republice Południowej Afryki).

⁷ *Global Sustainable Investment Review 2020*, GSIA, 2020, s. 9, [GSIR-20201.pdf \(gsi-alliance.org\)](https://gsi-alliance.org/GSIR-20201.pdf) (dostęp: 27.02.2023).

Łączne aktywa zaangażowane w zrównoważone i odpowiedzialne strategie inwestycyjne osiągnęły w 2020 r. poziom 10,73 bilionów EUR⁸.

Wbrew pozorom, pandemia COVID-19 i jej skutki społeczno-gospodarcze nie zahamowały tego procesu. Przeciwnie, na nowo zwróciły uwagę na takie kwestie, jak zmiany klimatyczne, nierówności dochodowe i różnorodność, dodatkowo zwiększając zainteresowanie inwestycjami zrównoważonymi. Potwierdzeniem swoistej (r)ewolucji, i swoistego przejścia od idei społecznej odpowiedzialności do idei rozwoju uwzględniającego czynniki ESG są dane dotyczące rynku inwestycji zrównoważonych (ang. *sustainable*) i zmian zachodzących w jego strukturze, (por. wykres 5). Dane wskazują nie tylko na istotny wzrost wartości aktywów pod zarządzaniem, zgromadzonych w strategiach zrównoważonych. Wynika z nich także istotna zmiana jakościowa w podejściu do tworzenia i realizacji tych strategii - wyraźnie zaobserwować można spadek wartości aktywów w strategiach wyłączających (strategie selekcji negatywnej) na rzecz strategii integracji ESG.

Wykres 5. Światowe aktywa inwestycji zrównoważonych w latach 2016-2020 w podziale na strategie (w mld USD)

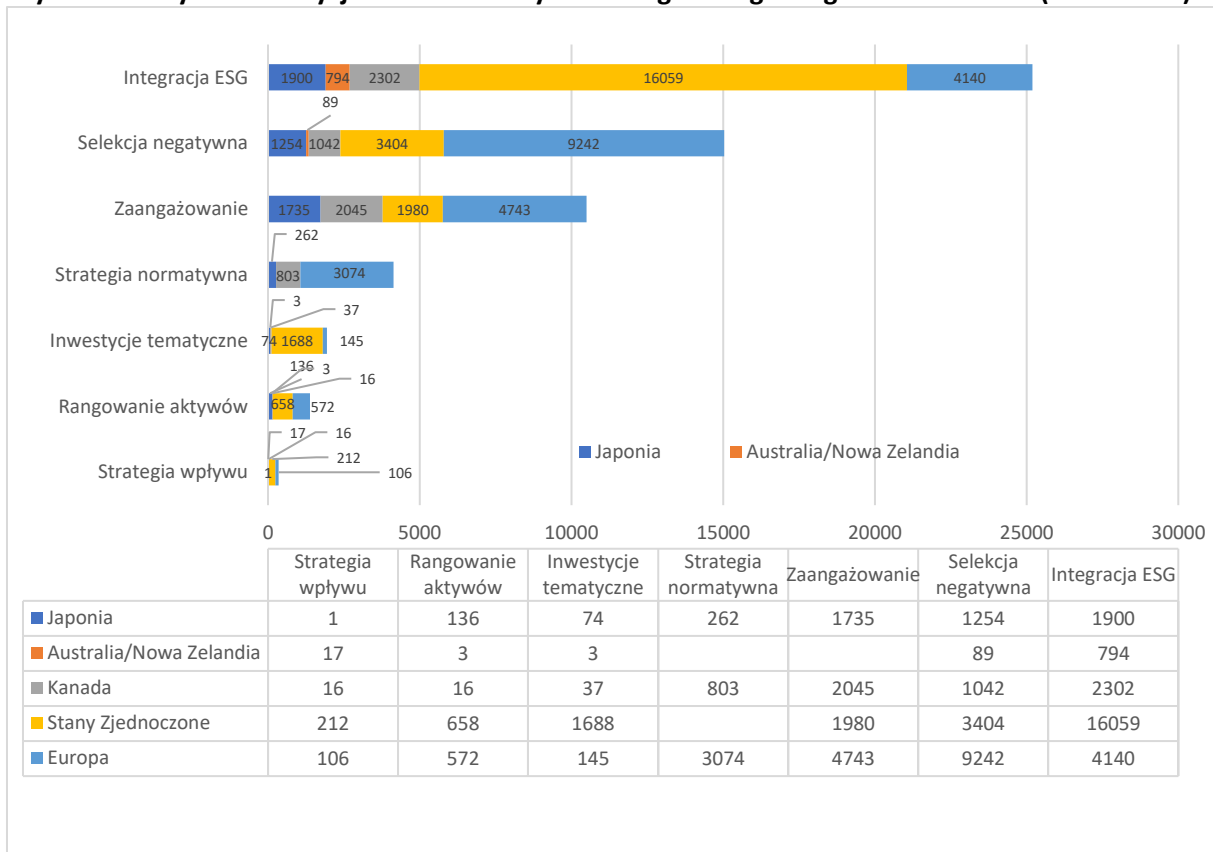
Źródło: Global Sustainable Investment Review 2020, GSIA, 2020, s. 11 <http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2021/08/GSIR-20201.pdf> (dostęp 26.08.2021)

⁸ Tamże, s. 10.

Jeśli wziąć pod uwagę wartość aktywów pod zarządzaniem, w badanym okresie, między 2016 a 2020 r., to **strategia integracji czynników ESG** była najszybciej rozwijającą się strategią inwestycyjną. Polega ona na uwzględnianiu kryteriów środowiskowych, społecznych i zarządczych w ocenie emitenta na wszystkich etapach procesu inwestycyjnego – począwszy od budowy portfela, a skończywszy na dezinwestycji⁹. Realizując tę strategię, zarządzający koncentruje się na wpływie czynników niefinansowych na wyniki finansowe przedsiębiorstw, co z kolei wskazuje na potrzebę uwzględniania w procesach inwestycyjnych nie tylko czynników związanych wprost ze sferą finansową czy rynkową spółki, ale także tych związanych z jej działalnością środowiskową (E – *Enviromental*), społeczną (S – *Social*) i zarządczą (G – *Governance*).

To właśnie ta strategia w badanym okresie zyskała najwięcej aktywów. Ich wartość w latach 2016-2020 wzrosła o 15 bln USD, czyli o ponad 140%. Według stanu na koniec 2020 r. największy wkład w rozwój aktywów tej strategii miały Stany Zjednoczone (por. wykres 6).¹⁰ Co ciekawe, W Europie najwięcej aktywów ulokowane było wówczas w strategii selekcji negatywnej.

Wykres 6. Aktywa inwestycji zrównoważonych według strategii i regionów w 2020 r. (w mld USD)

Źródło: *Global Sustainable Investment Review, op.cit., s. 11.*

Trend ten był kontynuowany w kolejnych latach. W 2021 r. wśród inwestorów instytucjonalnych na całym świecie najpowszechniejszą metodą inwestowania środowiskowego, społecznego i ładu korporacyjnego (ESG) była właśnie strategia integracji ESG, czyli systematyczne uwzględnianie kwestii

⁹ M. Czerwonka, *Inwestowanie społecznie odpowiedzialne*, Difin, Warszawa 2013, s.13–14.

¹⁰ Tamże, s. 11

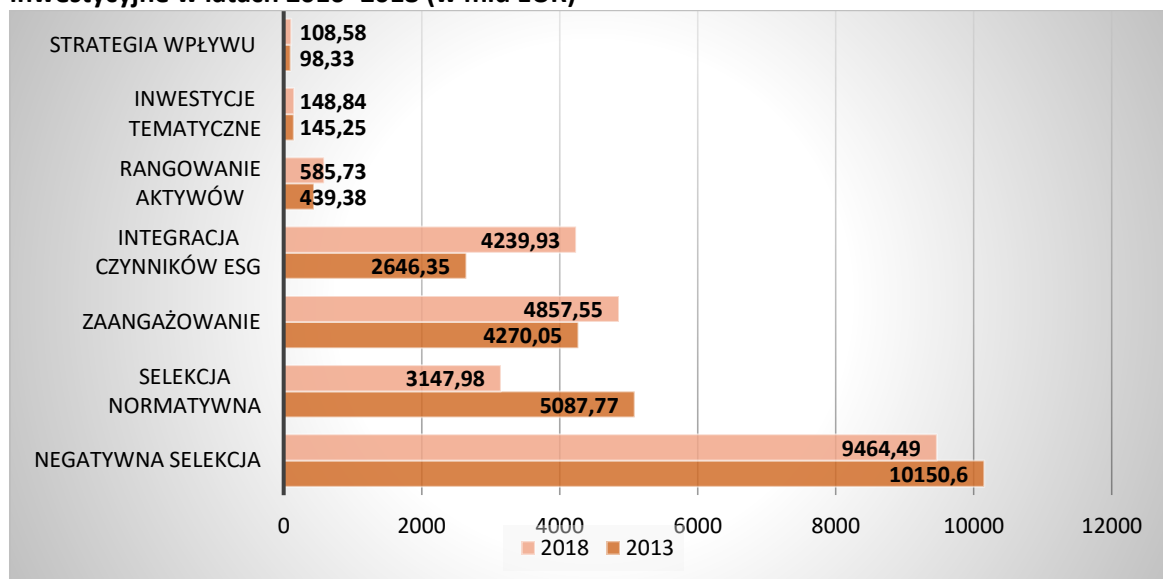
ESG

w decyzjach inwestycyjnych.

Odsetek inwestorów stosujących strategię integracji ESG, wzrósł ponad dwukrotnie w latach 2019-2021, do 48% w 2021 r.

W Europie przez długi czas dominującą strategią zrównoważonych inwestycji była selekcja negatywna z 42-procentowym udziałem w ogóle europejskich aktywów zrównoważonych. Drugim najbardziej popularnym podejściem do inwestycji społecznie odpowiedzialnych była strategia zaangażowania z niemal 22-procentowym udziałem, a następnie strategia oparta na integracji czynników ESG, która w latach 2016–2018 wykazywała największy wzrost wartości zainwestowanych aktywów¹¹.

Wykres 7. Aktywa zrównoważonych inwestycji w Europie w podziale na poszczególne strategie inwestycyjne w latach 2016–2018 (w mld EUR)

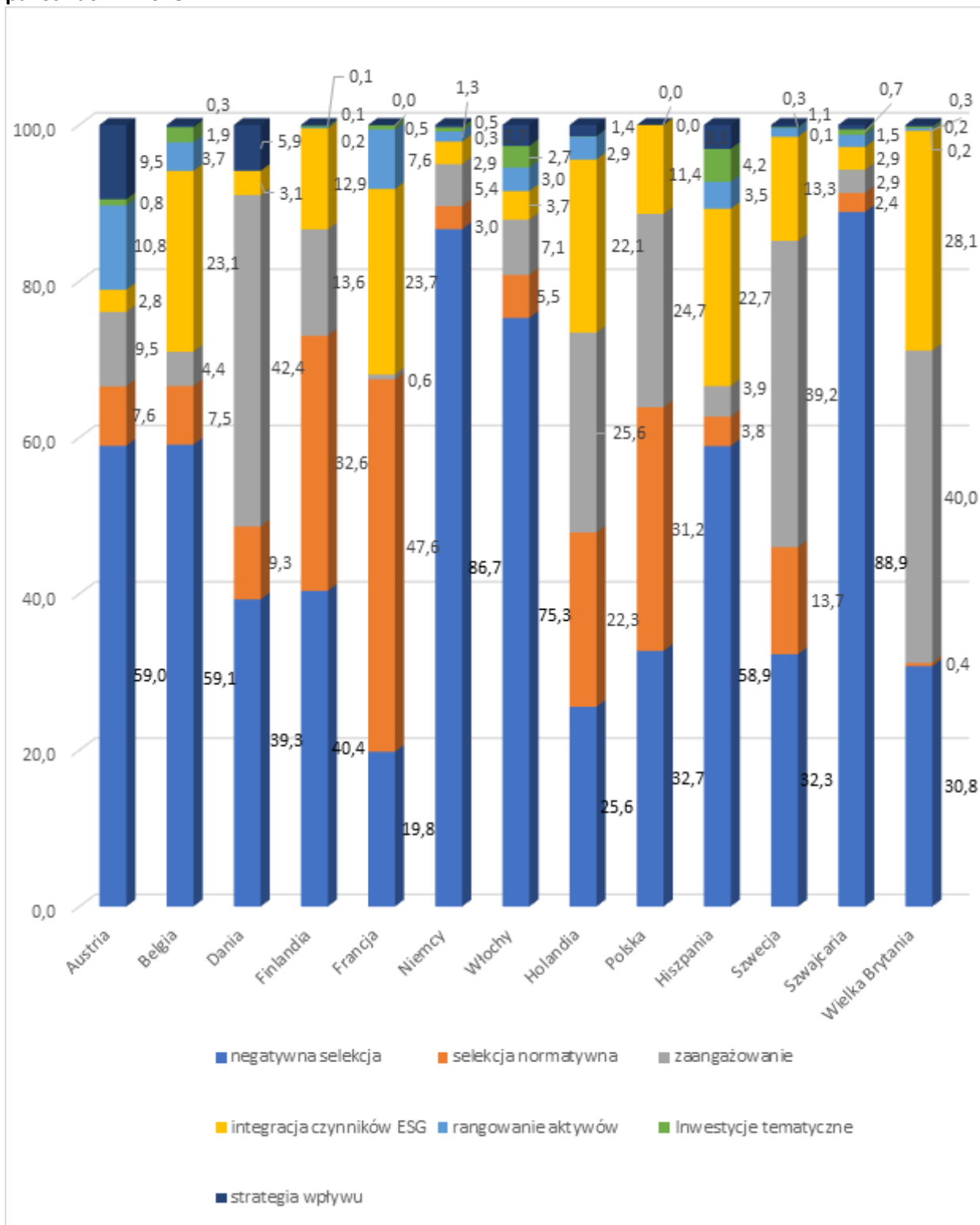
Źródło: opracowanie własne na podst. danych *European SRI Study 2018*, <https://www.eurosif.org/news/eurosif-2018-sri-study-is-out/> (dostęp 21.006.2023)

Głębsza analiza rynku europejskiego¹² wskazuje na występujące historycznie różnice w funkcjonowaniu inwestycji zrównoważonych w poszczególnych krajach (wykres 8.)

¹¹ <https://www.eurosif.org/news/eurosif-2018-sri-study-is-out/>

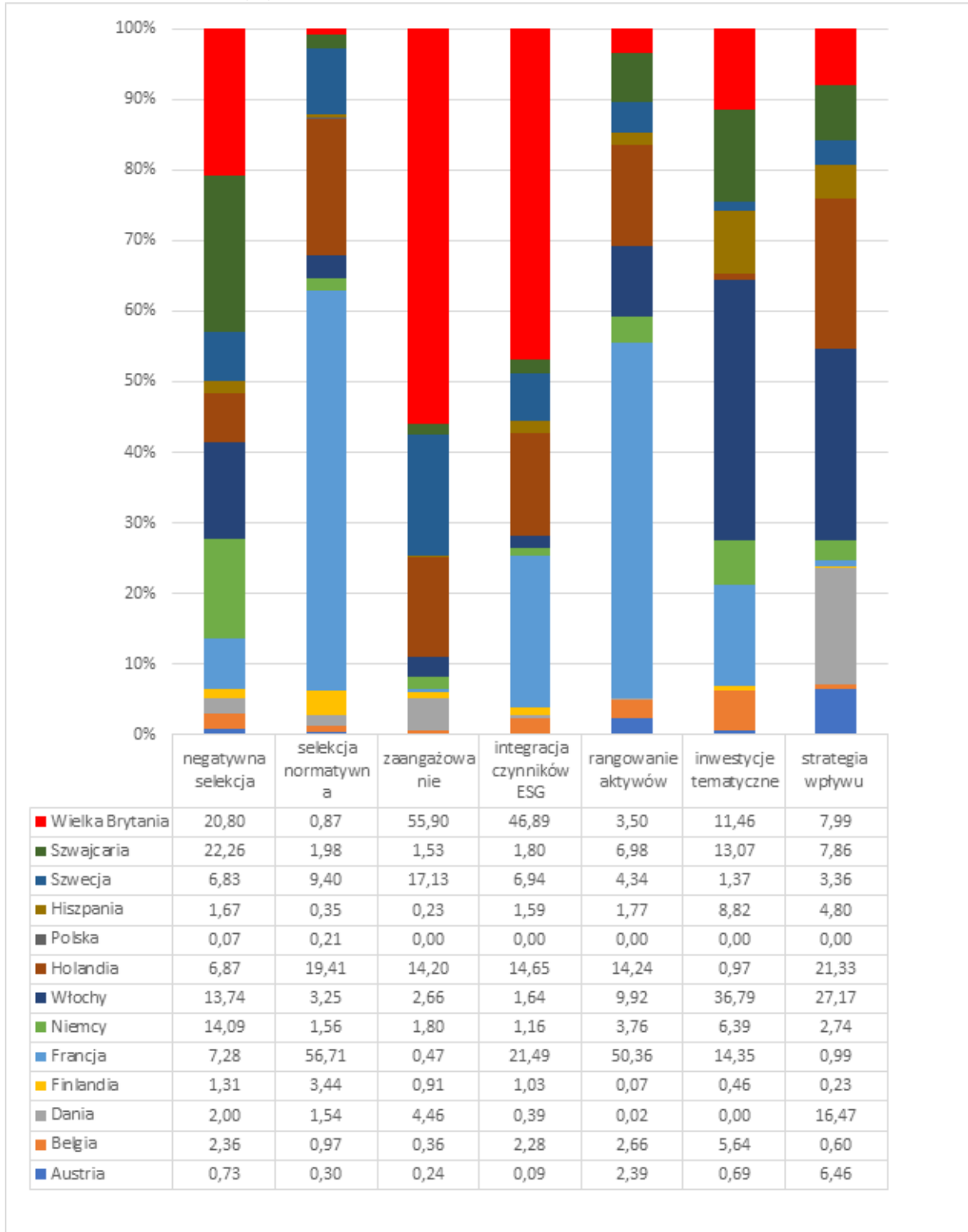
¹² Zgodnie z Eurosif analizie zostały poddane następujące kraje: Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Włochy, Holandia, Polska, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria i Wielka Brytania.

Wykres 8. Udziały poszczególnych rodzajów strategii w ogóle aktywów SRI w poszczególnych państwach w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podst. danych Eurosif 2018

Wykres 9. Udział krajów europejskich w aktywach zaangażowanych w strategię zrównoważonego inwestowania w 2018 r. (%)

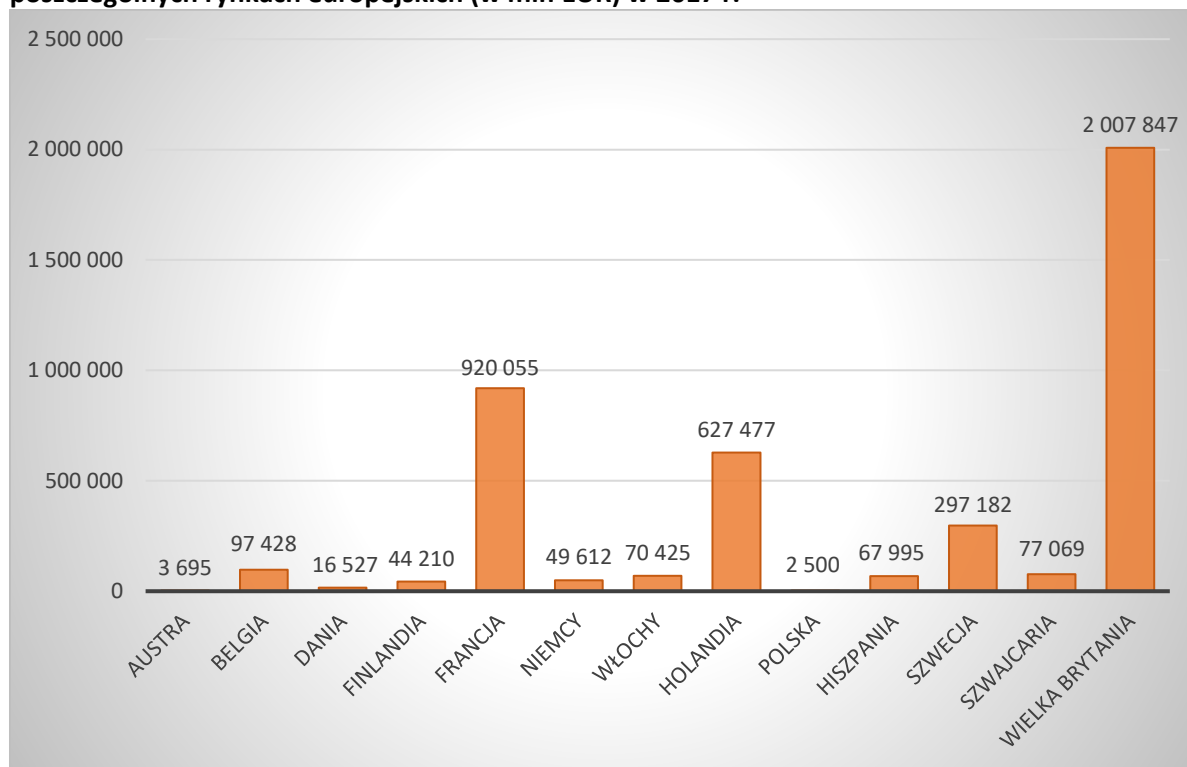
Źródło: opracowanie własne na podst. danych EuroSif.

Strategia integracji czynników ESG w 2018 r. była trzecią najpopularniejszą strategią SRI w Europie, osiągając wartość ponad 4 bln EUR. W latach 2016–2018 zanotowała również największy wzrost w

ujęciu wartościowym (o ponad 60%), a rozszerzając lata analizy na 2013–2018, był to trzeci co do wartości wzrost (o ponad 163%) po strategii wpływu i inwestycjach tematycznych.

Integracja ESG była strategią dominującą na rynku brytyjskim. Jej udział we wszystkich inwestycjach zrównoważonych na tym rynku wynosił ponad 47%. Również wartość aktywów zainwestowanych zgodnie z jej zasadami była największa i w 2017 r. sięgała ponad 2 bln EUR.

Wykres 10. Wartość aktywów zainwestowanych w ramach strategii integracji czynników ESG na poszczególnych rynkach europejskich (w mln EUR) w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podst. danych EuroSif

Drugim w ujęciu wartościowym rynkiem była Francja (prawie 1 bln EUR). Największy wzrost środków zaangażowanych zgodnie ze strategią integracji czynników ESG nastąpił w Hiszpanii (w latach 2013–2017 o ponad 800%), a ponad 300-procentowe wzrosty odnotowano dla Włoch, Niemiec i Francji.

W ostatnich latach wzrost wartości aktywów zaangażowanych w inwestycje zrównoważone był ponadprzeciętny. Według stanu na ostatni kwartał 2022 r. europejskie zrównoważone fundusze posiadały ponad dwa biliony dolarów zrównoważonych aktywów, co stanowi ponad 10-krotność aktywów zrównoważonych funduszy w Stanach Zjednoczonych. Azja, z wyłączeniem Japonii, była trzecim co do wielkości regionem pod względem aktywów zrównoważonych funduszy, osiągając ponad 50 miliardów dolarów do 2022 roku¹³.

Według stanu na koniec drugiego kwartału 2023 r. Europa była wyraźnym liderem, jeśli chodzi o wartość aktywów pod zarządzaniem funduszy zrównoważonych (84% udziału w rynku) oraz pod

¹³<https://www.statista.com/statistics/1296334/sustainable-funds-asset-size-by-region/> Por. <https://www.statista.com/statistics/1296334/sustainable-funds-asset-size-by-region/>, data dostępu: 16 sierpnia 2023 r.

względem liczby zarejestrowanych funduszy (74%). Łączna wartość aktywów globalnego rynku inwestycji zrównoważonych sięgnęła 2,8 bln USD.

Tabela 1. Struktura aktywów inwestycji zrównoważonych według regionów - stan na 30 czerwca 2023 r.

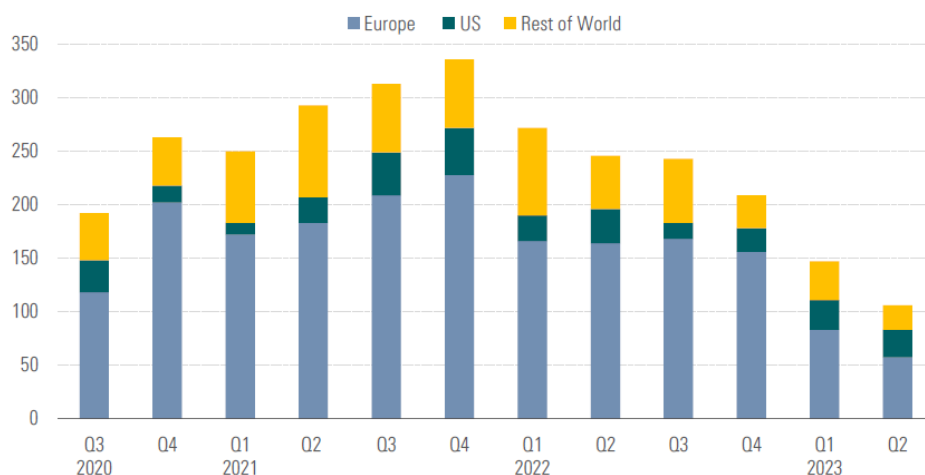
Region	aktywa		fundusze	
	mld USD	%	liczba	% całości
Europa	2368	84%	5490	74%
Stany Zjednoczone	313	11%	656	9%
Azja bez Japonii	67	2%	529	7%
Australia i Nowa Zelandia	27	1%	199	3%
Japonia	25	1%	236	3%
Kanada	34	1%	316	4%
Total	2834	100%	7426	100%

Źródło: Morningstar, Global Sustainable Fund Flows—Q2 2023, lipiec 2023

Tak gwałtowny wzrost wartości rynku w Europie jest pochodną kilku czynników:

- powstają nowe rozwiązania inwestycyjne, które z sukcesem pozyskują aktywa; zgodnie z danymi Morningstar, tylko w drugim kwartale 2023 r. powstało na świecie 106 nowych funduszy zrównoważonych; nie jest to jednak liczba ponadprzeciętnie wysoka, zważywszy, że w poprzednich kwartałach otwierano ich nawet ponad 300 (por. wykres (numer)),
- istniejące fundusze inwestycyjne, w tym pasywne (np. Exchange-Traded Funds, ETF) zmieniają swoje dotychczasowe strategie inwestycyjne i reorientują je na inwestycje zrównoważone (sustainable); stąd aktywa dotąd klasyfikowane jako klasyczne, są klasyfikowane jako zrównoważone;
- Ewoluuje środowisko prawne wyraźnie zachęca do tworzenia rozwiązań zrównoważonych lub przynajmniej skłania do wzięcia pod uwagę czynników ESG w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych. Zaznaczyć należy, że brak takiego środowiska w USA, a wręcz podejmowanie działań (także o charakterze legislacyjnym) ukierunkowanych na ograniczenie możliwości zrównoważonego inwestowania, jest głównym czynnikiem hamulcowym.
- następuje aprecjacja aktywów.

Wykres 11. Liczba nowych funduszy zrównoważonych otwieranych na świecie w danym kwartale w okresie od 3 kwartału 2020 r. do 2 kwartału 2023 r.

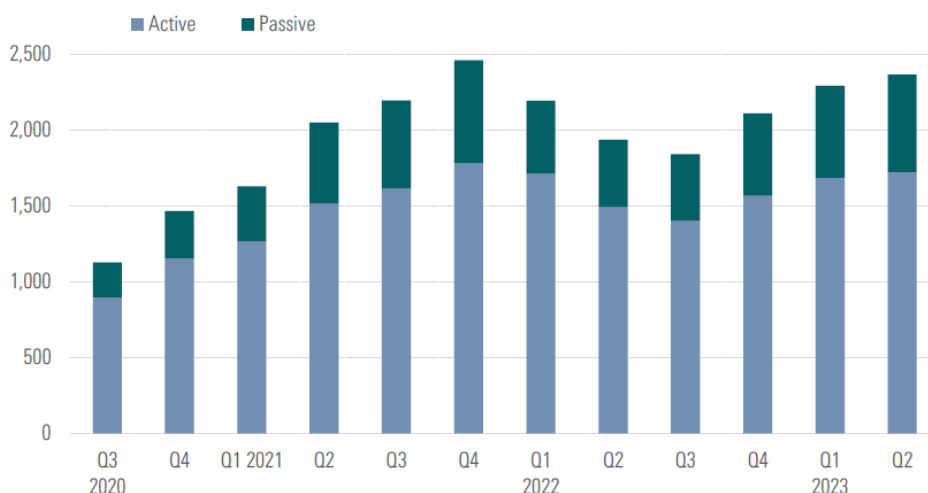
Źródło: Morningstar, Global Sustainable Fund Flows—Q2 2023, lipiec 2023

Według PwC, w ciągu najbliższych pięciu lat fundusze zorientowane na ESG będą rosły znacznie szybciej niż cały rynek (średniorocznie +12,9% w porównaniu z +4,3%). W przypadku tego scenariusza wartość zarządzanych aktywów (*Assets under Management – AuM*) zgodnie z ESG ma do 2026 roku osiągnąć 34 bln USD, a udział ESG w całości AuM wzrośnie z 14,4% w 2021 roku do ponad jednej piątej wszystkich aktywów (21,5%) do 2026 roku.¹⁴

W Europie wg stanu na 30 czerwca 2023 r. udział inwestycji zrównoważonych stanowił 22% w całym rynku inwestycji. Oznacza to wzrost o 4 punkty procentowe w porównaniu z poprzedzającym kwartałem. Co ciekawe, europejski rynek inwestycji zrównoważonych doświadcza podobnego trendu, jak rynek inwestycji klasycznych w kontekście wyraźnie rosnącego udziału inwestycji pasywnych. Przykładowo w Europie wg stanu na 30 czerwca 2023 r. proporcje udziału inwestycji pasywnych do aktywnych stanowiły w przybliżeniu 1/3 do 2/3 (por. wykres 12).

¹⁴ PwC (2022): "Asset and wealth management revolution 2022: Exponential expectations for ESG" [Rewolucja w zakresie zarządzania aktywami i majątkiem w 2022 roku: Wykładnicze oczekiwania w stosunku do ESG] https://www.pwc.pl/pl/pdf-nf/2023/PwC_AWM_Revolution_2022.pdf

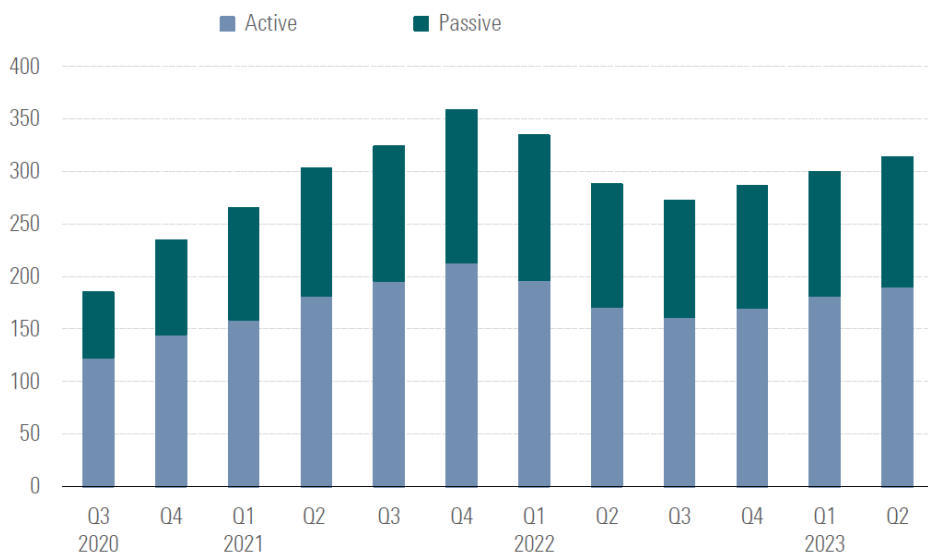
Wykres 12. Aktywa funduszy zrównoważonych w Europie wg kwartałów w okresie od 3 kwartału 2020 r. do 2 kwartału 2023 r.

Źródło: Morningstar, Global Sustainable Fund Flows—Q2 2023, lipiec 2023

Podobny trend obserwowany jest na rynku amerykańskim (por. Wykres 13).

Wykres 13. Aktywa funduszy zrównoważonych w USA wg kwartałów w okresie od 3 kwartału 2020 r. do 2 kwartału 2023 r.

Źródło: Morningstar, Global Sustainable Fund Flows—Q2 2023, lipiec 2023

Polski rynek inwestycji zrównoważonych jest w stosunkowo wcześniejszej fazie rozwoju. Wachlarz stosowanych strategii zrównoważonych w 2018 był w zasadzie ograniczony do selekcji negatywnej, normatywnej, strategii zaangażowania, rangowania aktywów oraz integracji czynników z równomiernym udziałem zainwestowanych aktywów (z wyjątkiem integracji ESG). Udział Polski w

europjskim rynku inwestycji zrównoważonych w 2018 r. wynosił zaledwie 0,05%. Wartym zauważenia jest również znaczący wzrost wartości w ramach strategii integracji czynników ESG, od w zasadzie nieistniejącego poziomu w 2013 r. do 2,5 mld EUR w 2018 r.

Według stanu na 30 czerwca 2023 r. w Polsce funkcjonowało już ponad 50 krajowych funduszy ESG, których aktywa przekroczyły 6,5 mld zł oraz blisko 500 funduszy zagranicznych. W stosunku do skali całego rynku wartość aktywów tych funduszy była raczej śladowa. Dodać również trzeba, że 1,5 mld złotych z tej kwoty stanowią aktywa jednego funduszu – Goldman Sachs Indeks Odpowiedzialnego Inwestowania¹⁵.

Z krajowych funduszy spełniających kryteria ESG tylko pięć deklarowało się jako ciemnozielone, czyli spełniające kryteria zawarte w art. 9 rozporządzenia SFDR, koncentrując się na zrównoważonych inwestycjach jako celu szczegółowym funduszu. W przypadku funduszy zagranicznych oferta funduszy ciemnozielonych była bogatsza. W czerwcu 2023 roku funkcjonowało blisko 30 funduszy spełniających kryteria ESG zawarte w art. 8 rozporządzenia SFDR (fundusze jasnozielone).

Tabela 2. Ciemnozielone fundusze ESG w Polsce (zgodne art. 9 rozporządzenia SFDR) wg stanu na 30 czerwca 2023 r.

Fundusze krajowych TFI	klasa aktywów	aktywa (mln zł)*
Amundi Stars Global Ecology ESG (Amundi Stars SFIO)	akcji zagr.	70
BNP Paribas Akcji Zielony Ład (BNP Paribas Parasol SFIO)	akcji zagr.	0.4
BNP Paribas Akcji Aqua (BNP Paribas Parasol SFIO)	akcji zagr.	1.0
Goldman Sachs Globalny Odpowiedzialnego Inwestowania (Goldman Sachs SFIO)	akcji zagr.	196
Generali Akcji Ekologicznych (Generali Fundusze SFIO)	akcji zagr.	35
Fundusze zagraniczne	klasa aktywów	aktywa (mln zł)*
AB SICAV I Sustainable Euro High Yield Portfolio [PLN hedged]	dłużny	1 344
BlackRock GF Circular Economy Fund	akcji zagr.	7 330
BlackRock GF Future of Transport Fund	akcji zagr.	7 373
BlackRock GF Nutrition Fund [PLN hedged]	akcji zagr.	1 168
BlackRock GF Sustainable Energy Fund	akcji zagr.	30 196
BlackRock GF US Government Mortgage Impact Fund	dłużny	368
Fidelity Funds - Sustainable Asian Focus Fund	akcji zagr.	bd
Fidelity Funds - Sustainable Global Equity Fund	akcji zagr.	bd
iShares II - iShares € Green Bond UCITS ETF	dłużny	338
Schroder ISF BlueOrchard Emerging Markets Climate Bond	dłużny	511
Schroder ISF BlueOrchard Emerging Markets Impact Bond	dłużny	2 043
Schroder ISF Carbon Neutral Credit	dłużny	364
Schroder ISF Carbon Neutral Credit 2040	dłużny	80
Schroder ISF Digital Infrastructure	akcji zagr.	39
Schroder ISF Emerging Markets Equity Impact	akcji zagr.	207
Schroder ISF European Innovators	akcji zagr.	134
Schroder ISF Global Cities	akcji zagr.	2 715
Schroder ISF Global Energy Transition [PLN hedged]	akcji zagr.	8 748
Schroder ISF Global Sustainable Food and Water [PLN hedged]	akcji zagr.	1 499
Schroder ISF Social Impact Credit	dłużny	79
Schroder ISF US Smaller Companies Impact	akcji zagr.	1 117
Templeton Emerging Markets Sustainability Fund	akcji zagr.	132
Templeton Global Climate Change Fund [PLN hedged]	akcji zagr.	5 629
VanEck Bionic Engineering ETF	akcji zagr.	23
VanEck Circular Economy ETF	akcji zagr.	25
VanEck Genomics and Healthcare Innovators ETF	akcji zagr.	26
VanEck Hydrogen Economy UCITS ETF	akcji zagr.	426
VanEck Sustainable Future of Food ETF	akcji zagr.	28

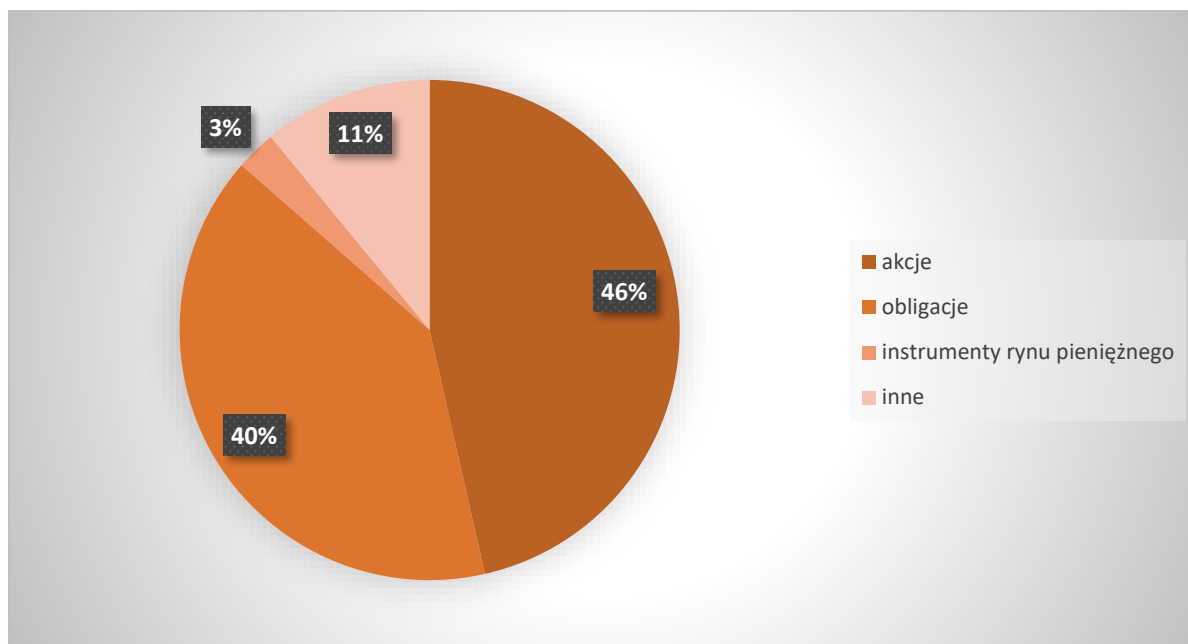
*dane na koniec maja 2023

Źródło: <https://www.analizy.pl/optimalizacja-portfela-inwestycyjnego/33001/fundusze-esg>

¹⁵ por. <https://www.bankier.pl/fundusze/notowania/ING10> dostęp 17 sierpnia 2023 r.

Co ciekawe, badania Eurosifu jasno pokazują, że zainteresowanie inwestorów możliwością inwestowania w sposób zrównoważony historycznie nie ograniczało się do inwestycji na rynku akcji; inwestorzy chętnie dokonywali też inwestycji w obligacje. W zasadzie dzielą one rynek prawie równo: 47% akcje, 40% obligacje¹⁶.

Wykres 14. Alokacja kapitału na europejskim rynku SRI (w %) w 2018 r.

Źródło: *European SRI Study 2018*, dz.cyt., s. 78.

Struktura alokacji aktywów jest jednak zmienna i duże znaczenie dla niej ma przede wszystkim koniunktura w poszczególnych segmentach rynku (akcje, obligacje, rynek stóp procentowych). W kontekście inwestycji zrównoważonych duże znaczenie ma także dostępność i zróżnicowanie oferty inwestycyjnej.

Należy jednak zauważyć, że w ostatnich latach następuje intensywny wzrost zainteresowania inwestorów zielonymi obligacjami. Generalnie na całym świecie rośnie zarówno liczba i wartość emisji, jak i w związku z tym wielkość całego rynku. Przykładowo, globalna emisja zielonych obligacji i zielonych pożyczek osiągnęła skorygowany poziom 257,7 mld USD w 2019 r., ustanawiając nowy światowy rekord¹⁷. Według stanu na koniec drugiego kwartału 2023 r. sięgnęła ona kwoty 314 mld

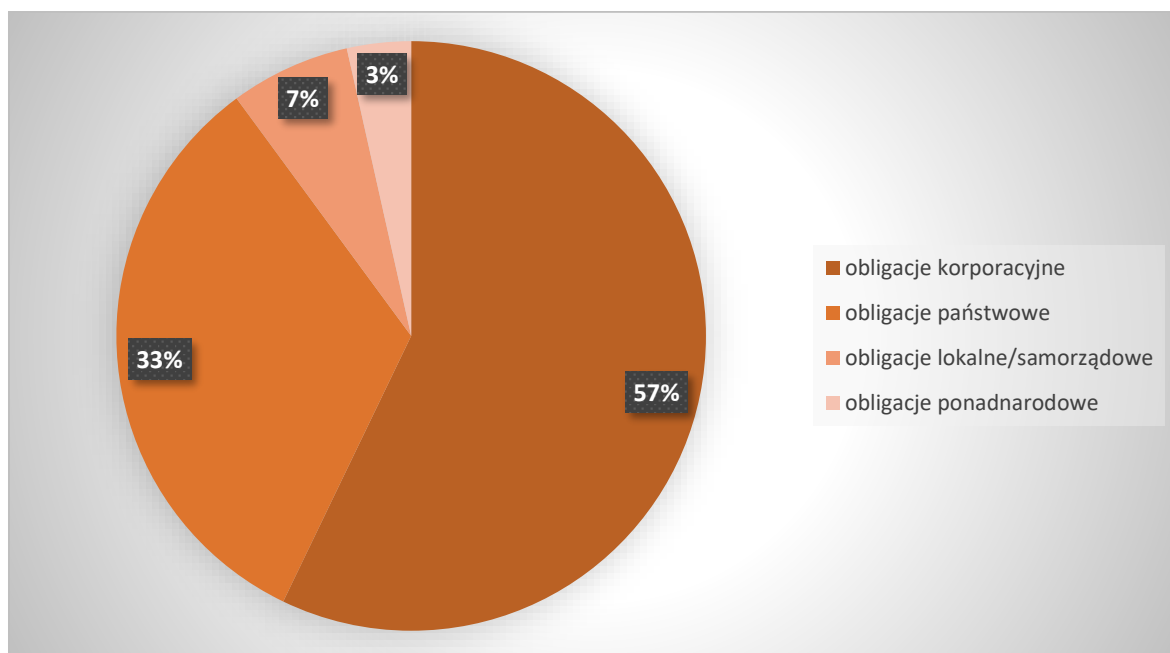
¹⁶ *European SRI Study 2018*, dz.cyt., s. 78. , <https://www.eurosif.org/news/eurosif-2018-sri-study-is-out/>

¹⁷ Franklin Templeton Capital Markets Insights Group, Bloomberg, *Year-to-date through 23 September 2020. Includes corporate and government green bonds*, <https://www.franklintempleton.co.uk/investor/article?contentPath=html/ftthinks/common/blogs/green-bonds-growing-in-europe.html> (dostęp: 10.03.2021).

USD. W tym samym czasie palmę pierwszeństwa w emisji zielonych obligacji dzierżyły dwa kraje – Niemcy i Chiny¹⁸,

Europa jest największym rynkiem zielonych obligacji. W 2019 r. jego wartość była szacowana na około 120 mld USD¹⁹. Do marca 2018 r. 145 podmiotów wyemitowało w Europie zielone obligacje, co stanowi jedną trzecią emitentów globalnych (w tym 48 firm z sektora energetycznego, 35 instytucji finansowych, 23 spółki z sektora nieruchomości, 17 samorządów i 3 państwa)²⁰. Przedsiębiorstwa niefinansowe były odpowiedzialne za jedną trzecią emisji zielonych obligacji, instytucje finansowe za około jedną czwartą, pozostałe to emisje podmiotów wspieranych przez rządy i samorządy lokalne. Warto tutaj zaznaczyć, że Polska była pierwszym krajem, który wyemitował zielone obligacje w 2016 r., otwierając tym samym nowy segment dynamicznie rozwijającego się rynku w kategorii sovereign²¹. Na rynku dominowały obligacje korporacyjne (rysunek 11), które stanowiły prawie 60% wszystkich emisji.

Wykres 15. Emitenci na europejskim rynku zielonych obligacji wg stanu na 2018 r.

Źródło: *European SRI Study 2018*, dz.cyt., s. 79.

¹⁸ por. <https://www.ice.com/insights/impact-bond-report-q2-2023#:~:text=Global%20issuance%20of%20green%20bonds%20reached%20a%20record,static%20at%20US%2453%20billion%20and%20US%2437%20billion%20respectively>. Dostęp 17 sierpnia 2023 r.

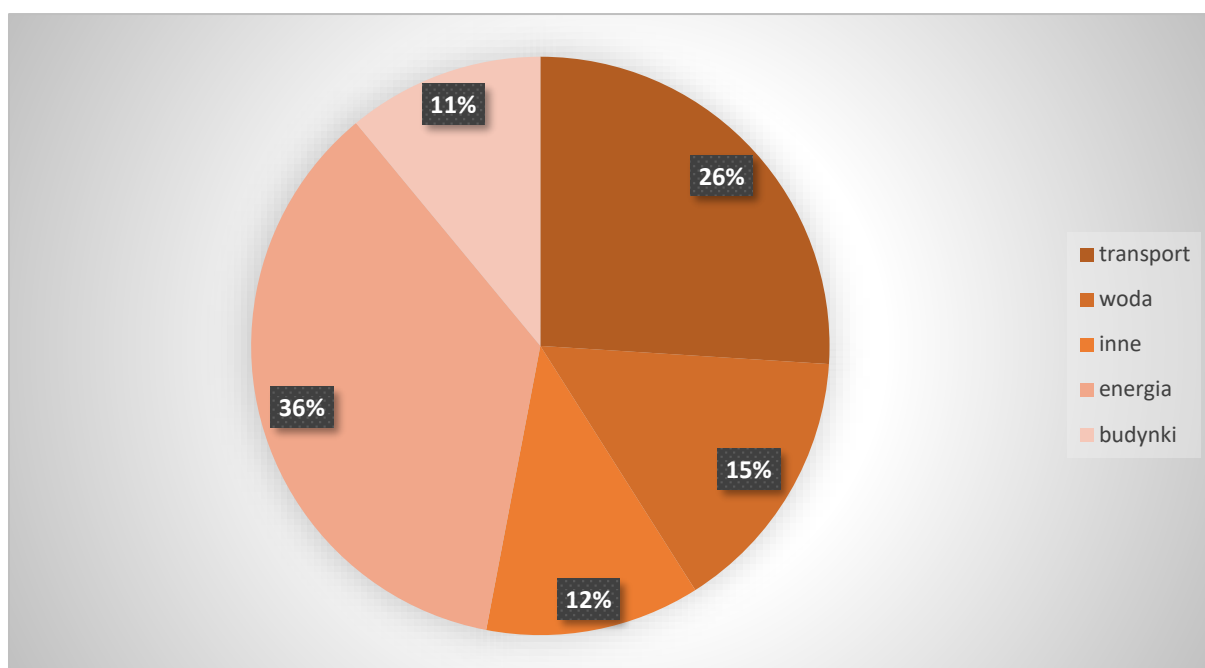
¹⁹ Tamże, s. 2.

²⁰ Tamże, s. 3.

²¹ <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/Polska-pierwszym-panstwem-emitujacym-zielone-obligacje-2867.html> (dostęp: 13.03.2021).

Biorąc pod uwagę cały rynek europejski, znaczna część wpływów z zielonych obligacji była od zawsze przeznaczana na sektor energetyczny, choć obecnie udział energii w ogólnym zestawieniu spada na rzecz rozwiązań w transporcie i branży nieruchomości. Przeznaczenie wpływów z emisji jest także uzależniona od sektora, w którym działa emitent. Emitenci z sektora energetycznego przeznaczają około 90% wpływów z obligacji na inwestycje energetyczne, reszta jest przeznaczana na rozwiązania z zakresu gospodarki wodnej czy gospodarki odpadami²². Emitenci z sektora nieruchomości około 90% wpływów z obligacji przeznaczają na budynki, ale także na lokalną energię odnawialną, modernizacje w zakresie wydajności wodnej, inwestycje w stacje ładowania pojazdów elektrycznych czy zwiększenie wydajności rozwiązań IT. Z kolei ramy zielonych obligacji państwowych obejmują szeroki wachlarz inwestycji. Kluczowe z nich to energia odnawialna, budynki niskoemisyjne, zrównoważone użytkowanie gruntów i transport niskoemisyjny²³.

Wykres 16. Przeznaczenie wpływów z europejskich państwowych zielonych obligacji (w %)

Źródło: Climate Bonds Initiative, Green Bond European Investor Survey 2019, https://www.climatebonds.net/files/reports/gb_investor_survey-final.pdf

Instytucje finansowe także przeznaczają wpływy z emisji zielonych obligacji na szerokie spektrum inwestycji, choć należy zauważyć, że w 2018 r. ponad 80% wpływów przejęły inwestycje energetyczne i infrastrukturalne²⁴.

²² Climate Bond Initiative, Green Bond European Investor Survey 2019, https://www.climatebonds.net/files/reports/gb_investor_survey-final.pdf,

²³ Tamże,

²⁴ Tamże, s. 4.

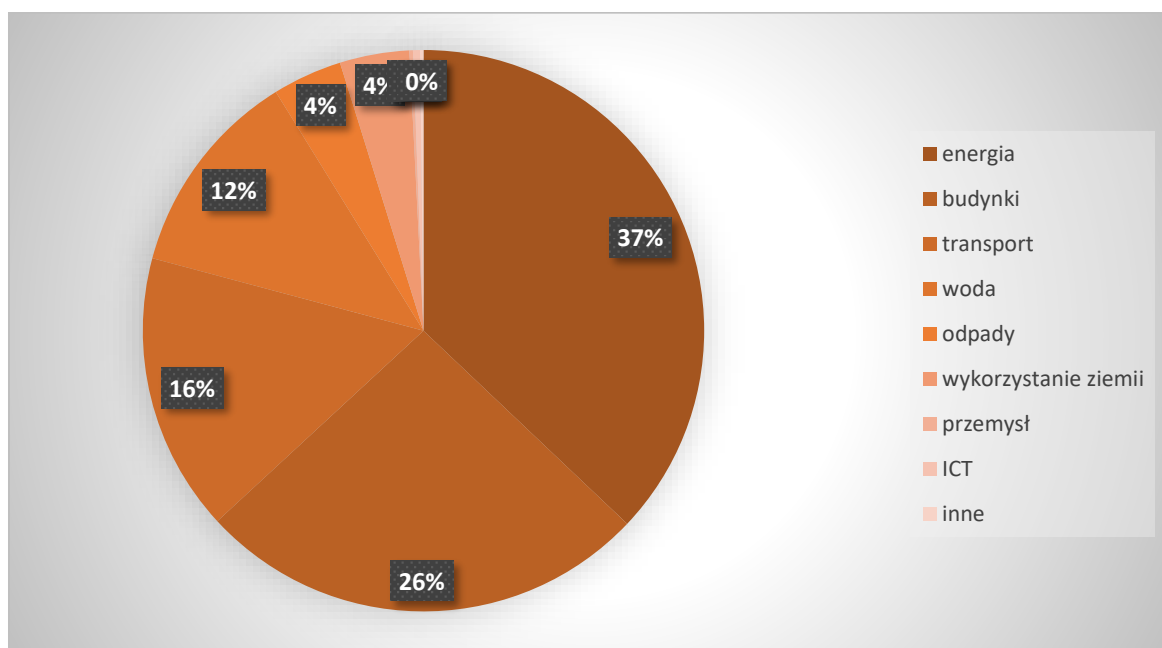

Europejski rynek zielonych obligacji jest również intensywnie wspierany przez Europejski Bank Centralny (EBC). Na koniec 2019 r. EBC posiadał prawie jedną czwartą (24%) kwalifikujących się

zielonych obligacji sektora publicznego w strefie euro i 20% kwalifikujących się zielonych obligacji korporacyjnych w strefie euro²⁵.

Warto także zaznaczyć, że kierunki alokacji wpływów z europejskich zielonych obligacji są zgodne z oczekiwaniami inwestorów. Badania prowadzone przez Climate Bond Initiative w 2019 r. jasno wskazują, że inwestorów najbardziej interesują zielone obligacje finansujące inwestycje energetyczne, infrastrukturalne i transportowe, stanowiąc łącznie 80% alokacji ich kapitału²⁶.

Wykres 17. Alokacja kapitału w europejskie zielone obligacje

Źródło: Climate Bonds Initiative, dz.cyt.

Statystyki te prowadzą do wniosku, że rynek europejskich zielonych obligacji ma szansę na dalszy intensywny rozwój. Jednocześnie, jak wskazują M. Grabowski i L. Kotecki „wysyp” emisji obligacji w następstwie pandemii koronawirusa (koronaobligacji) to kolejny dowód na to, że rynek obligacji może zostać wykorzystany do rozwiązania problemów środowiskowych i społecznych²⁷, a ekologizacja Europy w naturalny sposób bardzo wspiera rynek zielonych obligacji.

²⁵ <https://global.beyondbullsandbears.com/pl/2020/09/25/wzrost-europejskiego-rynk-u-zielonych-obligacji/> (dostęp: 25.03.2021).

²⁶ Climate Bond Initiative, *Green Bond European Investor Survey 2019*, https://www.climatebonds.net/files/reports/gb_investor_survey-final.pdf, s. 7. (dostęp: 13.03.2021).

²⁷ M. Grabowski, L. Kotecki, *Zielone obligacje w Polsce. Przewodnik dla emitenta*, Instytut Odpowiedzialnych Finansów, Warszawa 2020.

Do końca grudnia 2022 roku globalny rynek zielonych obligacji osiągnął wartość 3,7 bln dolarów. Warto zaznaczyć, że coraz większy udział w rynku mają obligacje socjalne, zrównoważone, obligacje sustainability-linked oraz obligacje transition²⁸.

Polska jest krajem, który jako pierwszy wyemitował zielone obligacje skarbowe. Stało się to w 2016 r. Wartość emisji to 750 mln EUR, a środki z niej pozyskane zostały użyte na sfinansowanie dotacji dla przedsiębiorstw wytwarzających zieloną energię²⁹. Od tego czasu do rynku zielonych obligacji przystąpili również emitenci korporacyjni (emisję zielonych obligacji korporacyjnych zapoczątkowały banki hipoteczne). Według stanu na koniec 2021 r. w Polsce było 10 emitentów, z czego 7 to podmioty niefinansowe. Dotychczas zrealizowane emisje miały miejsce zarówno w formule green bonds, jak i sustainability-linked.

---

²⁸ SUSTAINABLE DEBT GLOBAL STATE OF THE MARKET 2022,
https://www.climatebonds.net/files/reports/cbi_sotm_2022_03e.pdf (dostęp 21.06.2023)

²⁹ por. [https://zielonagospodarka.pl/zielone-obligacje-coraz-bardziej-popularne-2964#:~:text=W%202016%20roku%20Polska%20%E2%80%93%20jako%20pierwszy%20kraj,emisji%20zielonych%20obligacji%20o%20warto%C5%9Bci%201%20mld%20euro](https://zielonagospodarka.pl/zielone-obligacje-coraz-bardziej-popularne-2964#:~:text=W%202016%20roku%20Polska%20%E2%80%93%20jako%20pierwszy%20kraj,emisji%20zielonych%20obligacji%20o%20warto%C5%9Bci%201%20mld%20euro.). Dostęp 17 sierpnia 2023 r.

2.2 Otoczenie regulacyjne zrównoważonych finansów na szczeblu unijnym

2.2.1 Grupa zadaniowa ds. ujawniania informacji finansowych związanych z klimatem Task Force on Climate-related Financial Disclosures

W grudniu 2015 r. ministrowie finansów i prezesi banków centralnych państw G20 zwrócili się do Rady Stabilności Finansowej Grupy G-20 o dokonanie przeglądu możliwości uwzględniania kwestii związanych z klimatem w działaniach sektora finansowego. W 2015 r. Rada Stabilności Finansowej powołała grupę zadaniową ds. ujawniania informacji finansowych związanych z klimatem (Task Force on Climate-related Financial Disclosures; dalej: TCFD), której celem było wypracowanie dobrowolnych ram ujawniania informacji w zakresie ryzyka finansowego związanego z klimatem, które pomogą inwestorom i innym osobom zainteresowanym zrozumieć, w jaki sposób organizacje raportujące oceniają ryzyko i szanse związane z klimatem. Pierwsze rekomendacje grupa przedstawiła w 2017 r.³⁰, definiując swoje zalecenia wokół czterech obszarów tematycznych, reprezentujących podstawowe elementy funkcjonowania organizacji:

- zarządzania,
- strategii,
- zarządzania ryzykiem
- oraz wskaźników i celów.

Przedstawione rekomendacje obejmowały wskazanie zakresu informacji, jakie powinny być ujawniane przez podmioty w zakresie ekspozycji na ryzyko klimatyczne oraz miały na celu promowanie spójności przekazywanych danych. Uwzględniają one propozycję opracowywania analiz scenariuszowych oraz testów warunków skrajnych w przypadku wzrostu temperatury o 2°C. Wykorzystanie scenariuszy ma pokazać, w jaki sposób strategie przedsiębiorstw mogą ulec zmianie, aby uwzględnić potencjalne zagrożenia i szanse związane z klimatem.

2.2.2 Grupa Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Zrównoważonego Finansowania (High-Level Expert Group on Sustainable Finance, HLEG)

Celem prac UE jest kompleksowa transformacja europejskich ram regulacyjnych w kierunku wdrożenia zrównoważonego finansowania poprzez uwzględnienie czynników środowiskowych, społecznych i z zakresu ładu korporacyjnego (ESG) w procesie inwestycyjnym i doradczym w sposób spójny we wszystkich branżach. Podpisanie 12 grudnia 2015 r. Porozumienia paryskiego³¹ oraz przyjęcie dwa i pół miesiąca wcześniej Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 świadczyły o ogromnej

³⁰ Task Force on Climate-related Financial Disclosures, Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures, Final Report, June 15, 2017.

³¹ United Nations Treaty Collection, *Paris Agreement*, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en.

zmianie globalnych, jak również europejskich postaw wobec problemów klimatycznych i środowiskowych.

Po przyjęciu Porozumienia Komisja Europejska powołała w grudniu 2016 r. Grupę Ekspertów Wysokiego Szczebla ds. Zrównoważonego Finansowania (High-Level Expert Group on Sustainable Finance, HLEG), której zadaniem było wypracowanie zestawu zaleceń dotyczących sektora finansowego oraz procesu przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. W 2017 r. opublikowała ona końcowe sprawozdanie, w którym zdefiniowano osiem kluczowych zaleceń, stanowiących podstawowe elementy zrównoważonego europejskiego systemu finansowego, a wśród nich:

- 1) propozycję systemu klasyfikacji dla zrównoważonych rodzajów działalności gospodarczej (Taksonomia),
- 2) wprowadzenia oznakowania ekologicznego UE w odniesieniu do niektórych produktów finansowych oraz standardu dotyczącego zielonych obligacji,
- 3) rekomendacje w zakresie ujawniania przez instytucje finansowe i przedsiębiorstwa sposobu uwzględnienia zrównoważonego rozwoju w procesie podejmowania decyzji³².

Na podstawie rekomendacji HELG, w marcu 2018 r. Komisja Europejska opracowała Plan działania w zakresie finansowania zrównoważonego wzrostu³³, mający na celu:

- 1) przeorientowanie przepływów kapitału w kierunku zrównoważonych inwestycji celem osiągnięcia trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- 2) zarządzanie ryzykiem finansowym wynikającym ze zmian klimatycznych, wyczerpywania się zasobów oraz degradacji środowiska,
- 3) wspieranie przejrzystości i długoterminowości w działalności finansowej i gospodarczej.

W maju 2018 r. KE przedstawiła wniosek dotyczący rozporządzenia ustanawiającego dwa rodzaje wskaźników referencyjnych niskoemisyjności i wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat wskaźników środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego (ESG)³⁴.

2.2.3 Techniczna Grupa Ekspertów (Technical Expert Group on Sustainable Finance, TEG)

W lipcu 2018 r. Komisja Europejska powołała Techniczną Grupę Ekspertów (Technical Expert Group on Sustainable Finance, TEG) składającą się z 35 członków reprezentujących środowiska akademickie, sektor finansowy oraz przedsiębiorstwa, w celu dalszej realizacji planu na rzecz zrównoważonego rozwoju. TEG w pierwszej kolejności opublikowała raport zawierający rekomendacje dotyczące zakresu ujawnianych informacji niefinansowych (Report on Climate-Related Disclosures) i rekomendacje dotyczące systemu klasyfikacji działalności gospodarczej zrównoważonej pod względem środowiskowym. W czerwcu 2019 r. opublikowane zostały trzy sprawozdania opracowane przez Techniczną Grupę Ekspertów obejmujące rekomendacje dotyczące systemu klasyfikacji

³² *Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce*, ekspertyza na zlecenie Ministerstwa Rozwoju, Deloitte, Warszawa 2019.

³³ European Commission, *Financing Sustainable Growth*, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200108-financing-sustainable-growth-factsheet_en.pdf. (dostęp: 08.02.2021).

³⁴ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1185-Institutional-investors-and-asset-managers-duties-regarding-sustainability> (dostęp: 08.02.2021).

zrównoważonej pod względem środowiskowym działalności gospodarczej: Taksonomii, standardów zielonych obligacji oraz ujawniania wskaźników klimatycznych i czynników ESG.

Raport TEG w zakresie Taksonomii (TEG Report on EU Taxonomy)³⁵ obejmuje:

- Propozycję jednego, wspólnego systemu klasyfikacji na poziomie UE, który definiowałby działalność gospodarczą zrównoważoną pod kątem środowiskowym, pomagał inwestorom i przedsiębiorstwom podejmować świadome decyzje inwestycyjne oraz przyczyniał się do zapobiegania zjawisku greenwashingu³⁶.
- Wypracowanie wspólnej terminologii (zestawu pojęć, definicji).
- Propozycję 67 rodzajów działalności gospodarczej, mogących się przyczyniać do łagodzenia zmian klimatycznych jako jednego z sześciu określonych w planie działania celów środowiskowych.
- Wyróżnienie trzech rodzajów działalności, które mogą znacząco się przyczynić do łagodzenia zmian klimatu:
  - działalność niskoemisyjna (transport bezemisyjny, produkcja energii o emisyjności bliskiej zero oraz zalesienia),
  - działalność przyczyniająca się do przejścia na gospodarkę zeroemisyjną np. renowacja budynków, produkcja energii spełniająca wymóg emisyjności poniżej 100g CO₂/kWh,
  - działalność sprzyjająca łagodzeniu zmian klimatu np. produkcja turbin wiatrowych, instalacja wydajnych kotłów w budynkach.

Raport TEG dotyczący europejskiego standardu zielonych obligacji (TEG Report on EU green bond standard)

18 czerwca 2019 r. TEG opublikowała swój raport na temat unijnych standardów zielonych obligacji³⁷, w którym znalazła się propozycja Standardu Zielonych Obligacji UE (*EU Green Bond Standard*, EU GBS). Projekt standardu obejmował cztery podstawowe elementy³⁸:

1. Cele środowiskowe zielonych obligacji UE oraz sposób, w jaki strategia emitenta jest zgodna z tymi celami, a także uzasadnienie ich emisji.
2. Proces, za pomocą którego emitent określa zgodność projektów środowiskowych z Taksonomią UE oraz w stosownych przypadkach, jakościowymi lub ilościowymi technicznymi kryteriami selekcji
3. Opis zielonych projektów, które mają być finansowane lub refinansowane w ramach emisji zielonych obligacji UE. W przypadkach, gdy nie są one zidentyfikowane na dzień publikacji, emitent powinien opisać, jeśli to możliwe, rodzaj, sektory i cele środowiskowe potencjalnych zielonych projektów.

³⁵ TEG final report on the EU taxonomy (europa.eu) https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-03/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf (dostęp 20.06.2023)

³⁶ Pojęcie odnosi się do produktów, usług, działalności, w odniesieniu do których nadużywane jest określenie „ekologiczny”, nierzadko są to działania wyłącznie marketingowe, mające na celu wzmocnienie pozytywnego wizerunku firmy

³⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/190618-sustainable-finance-teg-report-green-bond-standard_en.pdf (dostęp: 11.03.2021).

³⁸ Tamże, s. 29.

4. Proces powiązania działalności pożyczkowej lub inwestycyjnej emitenta na rzecz zielonych projektów z wyemitowanymi zielonymi obligacjami UE.

Jednocześnie raport TEG określił sposób raportowania oraz zakres weryfikacji europejskich zielonych obligacji. Wymagane są dwa rodzaje sprawozdawczości: raportowanie alokacji oraz raportowanie wpływu. To pierwsze obejmuje³⁹:

- 1) oświadczenie o zgodności z Unijnym Standardem Zielonych Obligacji,
- 2) podział kwot alokowanych na zielone projekty przynajmniej na poziomie sektorowym,
- 3) dystrybucję regionalną zielonych projektów (zalecana na poziomie kraju).

Raportowanie wpływu obejmuje z kolei:⁴⁰

- 1) opis zielonych projektów,
- 2) cel środowiskowy realizowany w ramach zielonych projektów,
- 3) podział zielonych projektów według rodzaju tego, co jest finansowane (aktywa, nakłady inwestycyjne, wydatki operacyjne itp.),
- 4) udział finansowania,
- 5) informacje i, jeśli to możliwe, wskaźniki dotyczące wpływu projektów na środowisko.

Wymagana jest także weryfikacja zgodności z EU GBS, dokonywana przez zewnętrznego niezależnego weryfikatora.

Raport TEG w zakresie benchmarków (TEG Report on benchmarks)

Wprowadzenie na rynek finansowy UE dwóch wskaźników niskoemisyjności:

- EU Climate Transition Benchmark – unijny wskaźnik referencyjny transformacji klimatycznej
- EU Paris-aligned Benchmark – unijny wskaźnik referencyjny dostosowany do celów z Porozumienia Paryskiego

2.2.4 Rozporządzenie w sprawie taksonomii uzgodnione przez Komisję i Parlament Europejski (Regulation on the Establishment of a Framework to Facilitate Sustainable Investment)

W grudniu 2019 r. Komisja i Parlament Europejski osiągnęły porozumienie w sprawie tekstu proponowanego rozporządzenia w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje (Rozporządzenie w sprawie taksonomii, European Commission: Regulation on the Establishment of a Framework to Facilitate Sustainable Investment) ⁴¹. Ustanowiło ono ogólnoeuropejski system klasyfikacji kryteriów służących ustaleniu, czy dana działalność gospodarcza jest zrównoważona środowiskowo, w celu określenia stopnia zrównoważenia środowiskowego inwestycji.

W dniu 18 czerwca 2020 r. Rozporządzenie w sprawie taksonomii zostało przyjęte przez Parlament Europejski i Radę. Nakreśla ono ogólne ramy, które pozwolą na stopniowy rozwój ogólnounijnego

---

³⁹ Tamże, s. 30.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ European Commission, *Regulation on the Establishment of a Framework to Facilitate Sustainable Investment*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018PC0353> (dostęp: 08.02.2021).

systemu klasyfikacji dla zrównoważonych środowiskowo działalności gospodarczych. W rozporządzeniu wyróżniono sześć celów środowiskowych:

- 1) łagodzenie zmian klimatu,
- 2) dostosowanie do zmian klimatu,
- 3) zrównoważone użytkowanie i ochrona zasobów wodnych i morskich,
- 4) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- 5) zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola,
- 6) ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i ekosystemów.

Aby dana działalność gospodarcza została uznana za zrównoważoną, musi spełniać cztery wymagania⁴²:

- 1) zapewniać znaczący wkład do co najmniej jednego z sześciu powyższych celów środowiskowych,
- 2) wykazywać „brak znaczącej szkody” dla innych celów środowiskowych,
- 3) zgodność z kryteriami technicznymi,
- 4) zgodność z minimalnymi gwarancjami dotyczącymi zabezpieczenia społecznego i zarządzania

Rozporządzenie jasno precyzuje również, jakie podmioty będą nim objęte⁴³:

- 1) państwa członkowskie i Unia Europejska,
- 2) uczestnicy rynku finansowego oferujący produkty finansowe: będą oni, zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie ujawniania informacji (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR⁴⁴), zobowiązani do ujawnienia informacji o tym, w jaki sposób i w jakim zakresie inwestycje leżące u podstaw ich produktu finansowego wspierają działalność gospodarczą spełniającą wszystkie kryteria dla zrównoważonego rozwoju środowiska zgodnie z rozporządzeniem w sprawie taksonomii,
- 3) spółki finansowe i niefinansowe objęte raportowaniem niefinansowym lub obowiązkiem raportowania w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Nowe wymagania weszły w życie w grudniu 2021 r. Pełne rozwinięcie taksonomii nastąpiło drodze aktów delegowanych:

- Akt delegowany dotyczący dwóch pierwszych celów związanych z klimatem (tj. łagodzenie zmiany klimatu i dostosowanie do zmian klimatu) zaczął obowiązywać od 1 stycznia 2022 r.
- Akt delegowany uzupełniający akt delegowany w sprawie zmian klimatu (dla niektórych działalności z sektora energetycznego, tj. gazu ziemnego i energii jądrowej) zaczął obowiązywać od 1 stycznia 2023 r.

⁴² <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrównowazone-finansowanie> (dostęp: 26.08.2021).

⁴³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088.

⁴⁴ Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector, Official Journal of the European Union, L 317/1

- Akt delegowany dotyczący pozostałych czterech celów środowiskowych zgodnie z rozporządzeniem miał zostać przyjęty przez Komisję do 31 grudnia 2021 r. - jednak z powodu opóźnień prace nad aktem delegowanym będą kontynuowane w 2023 r.

2.2.5 Pakiet Zrównoważonego Finansowania (Sustainable Finance Package)

21 kwietnia 2021 r. Komisja Europejska przyjęła Pakiet Zrównoważonego Finansowania (Sustainable Finance Package)⁴⁵ obejmujący:

- 1) Akt delegowany w sprawie unijnej systematyki dotyczącej zmiany klimatu, który klasyfikuje, które działania najlepiej przyczyniają się do łagodzenia i adaptacji do skutków zmian klimatu (obowiązuje od 1 stycznia 2022),
- 2) Wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić, że firmy będą dostarczać spójne i porównywalne informacje na temat zrównoważonego rozwoju,
- 3) Sześć zmieniających aktów delegowanych dotyczących obowiązków powierniczych oraz doradztwa inwestycyjnego i ubezpieczeniowego (Zrównoważone zmiany przepisów dotyczących obowiązków powierniczych, Ocena adekwatności, Zasady Zarządzania Produktem - Sustainability Amendments of Rules on Fiduciary Duties, Suitability Assessments, Product Governance Rules: obowiązujące od października 2022)⁴⁶.

2.2.6 Rozporządzenie SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) i Dyrektywa CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)

Równolegle pracowano nad rozporządzeniem w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych (SFDR)⁴⁷, które wymagałoby od firm zarządzających aktywami z siedzibą na terenie UE ujawniania stopnia zrównoważenia środowiskowego funduszy i produktów emerytalnych, którymi zarządzają. W następstwie procesu legislacyjnego w Dzienniku Urzędowym opublikowano Rozporządzenie (UE) 2019/2089 z dnia 27 listopada 2019 r. zmieniające Rozporządzenie (UE) 2016/1011 dotyczące unijnych wskaźników odniesienia w zakresie transformacji klimatycznej, unijnych wzorców odniesienia dostosowanych do Porozumienia Paryskiego oraz ujawniania informacji dotyczących wskaźników referencyjnych związanych ze zrównoważonym rozwojem⁴⁸. Rozporządzenie to weszło w życie 30 kwietnia 2020 r.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/210421-sustainable-finance-communication_pl (dostęp: 11.03.2021)

⁴⁶ European Commission, *EU Sustainable Finance: April package*, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/sustainable-finance-communication-factsheet_en.pdf (dostęp: 11.03.2021)

⁴⁷ Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R2088&from=EN> (dostęp: 8.02.2021).

⁴⁸ Regulation (EU) 2019/2089 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Regulation (EU) 2016/1011 as regards EU Climate Transition Benchmarks, EU Paris-aligned Benchmarks and sustainability-related disclosures for benchmarks, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2089> (dostęp: 08.02.2021).

W marcu 2021 roku zaczęło obowiązywać Rozporządzenie SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) w sprawie ujawniania informacji dotyczących zrównoważonych inwestycji przez uczestników rynku finansowego (Rozporządzenie 2019/2088⁴⁹), które ma na celu zwiększenie przejrzystości rynku i zapobieganie tzw. greenwashingowi. Rozporządzenie nakłada na instytucje finansowe, w tym banki, nowe obowiązki w zakresie przejrzystości i ujawniania podejścia do zarządzania ryzykami dla zrównoważonego rozwoju w ramach prowadzonej działalności inwestycyjnej i podejmowanych przez dany podmiot decyzji inwestycyjnych

Zgodnie z rozporządzeniem nowe ujawnienia powinny objąć swoim zakresem, co najmniej:

- informację na temat przyjętej strategii dotyczącej ryzyka dla zrównoważonego rozwoju przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych (*Sustainability Risks, SR*), z uwzględnieniem:
  - opisu metody określania listy ryzyk i hierarchizacji głównych niekorzystnych skutków dla zrównoważonego rozwoju i wskaźników;
  - opisu głównych niekorzystnych skutków dla zrównoważonego rozwoju i opisu wszelkich podjętych w odniesieniu do nich działań;
  - informacji w zakresie przestrzegania kodeksów odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz uznanych na poziomie międzynarodowym standardów w zakresie due diligence i sprawozdawczości,
- ujawnienia dot. negatywnego wpływu podjętych decyzji inwestycyjnych na czynniki zrównoważonego rozwoju (*Adverse Sustainability Impacts, ASI*),
- informację na temat polityki wynagrodzeń, w zakresie uwzględnienia w niej informacji o sposobie zapewniania spójności tych polityk z wprowadzaniem do działalności ryzyk dla zrównoważonego rozwoju.

Oprócz ujawnień, jakie powinny zostać opublikowane na stronie internetowej, nowe wymogi wprowadzają również dodatkowe obowiązki, które powinny zostać spełnione przed zawarciem umowy przez podmioty z sektora usług finansowych, m.in.: obowiązek wyjaśnienia klientowi sposobu, w jaki ryzyka dla zrównoważonego rozwoju są wprowadzane w ramach podejmowanych przez podmioty finansowe decyzji inwestycyjnych oraz wyników oceny prawdopodobnego wpływu ryzyk dla zrównoważonego rozwoju (*Sustainability Risks, SR*) na zwrot z tytułu produktów finansowych, które są udostępniane⁵⁰. Do września 2022 r. fundusze musiały określić, jaki procent inwestycji jest

---

⁴⁹ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych. (Publ. 9.12.2019) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R2088>

⁵⁰ Rozporządzenie definiuje również sposoby w jaki poszczególne podmioty finansowe powinny udostępniać wymagane informacje przed zawarciem umowy z klientem

dokonywany zgodnie z kryteriami ESG, aby do 30 grudnia 2022 r. Komisja Europejska mogła ocenić zakres stosowania SFDR⁵¹.

21 kwietnia 2021 roku Komisja Europejska (KE) przyjęła wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD), która znacznie zaostrza dotychczasowe wymogi zawarte w unijnej dyrektywie w sprawie sprawozdawczości niefinansowej (Non-financial Reporting Directive, NFRD). Obowiązkiem raportowym wynikającym z CSRD stopniowo będą obejmowane coraz szersze grupy podmiotów, począwszy od 2024 r. Dyrektywa CSRD⁵²:

- rozszerza zakres firm objętych obowiązkiem raportowania informacji niefinansowych o wszystkie duże jednostki oraz wszystkie spółki notowane na giełdach UE, w tym małych i średnich emitentów,
- uszczegóławia, jakie informacje mają być ujawnione przez firmy w raportach z działalności, w tym zobowiązuje je do ujawniania informacji na temat strategii, celów i roli zarządu i kierownictwa firmy w zarządzaniu kwestiami ESG; negatywnego wpływu na czynniki zrównoważonego rozwoju; aktywów niematerialnych oraz procesu decydującego o tym, jakie informacje mają być przedstawione w raporcie. Raport powinien być sporządzony zgodnie z Europejskimi Standardami Raportowania w zakresie Zrównoważonego Rozwoju (European Sustainability Reporting Standards, ESRS) przy zastosowaniu zasady podwójnej istotności (ang. *double materiality*),
- dostosowana jest do pozostałych regulacji wymagających ujawniania informacji niefinansowych, w tym Taksonomii UE i rozporządzenia SFDR,
- wymaga obowiązkowej weryfikacji ujawnianych informacji, wymaga przedstawienia informacji w ustrukturyzowanym formacie elektronicznym, co ułatwi prezentowanie i porównywanie ujawnianych informacji.

Zakresem dyrektywy zostaną objęte⁵³:

- wszystkie duże firmy (spełniające dwa z trzech kryteriów)
  - przychody > 40 mln euro
  - aktywa ogółem > 20 mln EUR
  - zatrudnienie > 250 pracowników

---

⁵¹ Katten Advisory, *ESG and Sustainable Finance: The European Perspective*, https://katten.com/files/758753_2020_03_16_frm_fm_fuk_esg_and_sustainable_finance-the_european_perspective.pdf (dostęp: 08.02.2021).

⁵² Wytoczne do raportowania ESG Przewodnik dla spółek notowanych na GPW, https://www.gpw.pl/pub/GPW/ESG/Wytoczne_do_raportowania_ESG.pdf

⁵³ Unijna dyrektywa o sprawozdawczości dotyczącej zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (CSRD). Nadchodzi nowa jakość raportów na temat zrównoważonego rozwoju, <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/zarzadzania-procesami-i-strategiczne/articles/unijna-dyrektywa-o-sprawozdawczosci-dotyczacej-zrownowazonego-rozwoju-przedsiębiorstw-CSRD.html>

- wszystkie spółki, których papiery wartościowe są notowane na rynkach regulowanych w UE, z wyjątkiem mikroprzedsiębiorstw,
- małe i średnie przedsiębiorstwa będą miały dodatkowe 3 lata na przygotowanie, obowiązki ujawnień w odniesieniu do tych podmiotów obowiązywać będą od 2026 r.
- Przedsiębiorstwa spoza Unii Europejskiej, prowadzące znaczną działalność w UE (o obrotach powyżej 150 mln euro w UE).

Od 1 stycznia 2023 r. przedsiębiorstwa zobligowane do ujawniania informacji taksonomicznych w raportach niefinansowych za rok 2022 muszą podawać stopień zgodności z taksonomią w pełnym zakresie dla celów środowiskowych, dla których zostały ustanowione techniczne kryteria kwalifikacji na podstawie Rozporządzenia delegowanego 2021/2139 w sprawie zmian klimatu⁵⁴ (tj. dla celu dot. łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu).

Również od 1 stycznia 2023 r. w UE zaczęło obowiązywać rozporządzenie delegowane 2022/1214 zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2139 w odniesieniu do działalności gospodarczej w niektórych sektorach energetycznych oraz rozporządzenie delegowane (UE) 2021/2178 w odniesieniu do publicznego ujawniania szczególnych informacji w odniesieniu do tych rodzajów działalności gospodarczej. Informacje dot. ujawnień zgodności prowadzonej działalności gospodarczej z działalnościami związanymi z gazem ziemnym i energią jądrową będą wymagane do przedstawiania w raportach niefinansowych sporządzanych w 2024 r. (za rok obrotowy 2023).

Komisja Europejska zaproponowała również szereg zmian w obowiązujących już rozporządzeniach UE w sprawie wskaźników referencyjnych, oraz w dyrektywach: Insurance Distribution Directive (IDD), Markets in Financial Instruments Directive (MiFID II), UCITS i AIFMD⁵⁵.

Integralną częścią strategii Komisji Europejskiej, uwzględniającą cele w zakresie budowania zrównoważonej gospodarki, jest Europejski Zielony Ład (European Green Deal)⁵⁶, który ma wspierać realizację Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i zakłada, że do 2050 r. Europa będzie kontynentem neutralnym dla klimatu⁵⁷. W jego ramach zdefiniowano kluczowe obszary działania, które w ujęciu długoterminowym mają wspierać realizację jego podstawowych założeń⁵⁸:

- 1) inwestycje w technologie przyjazne dla środowiska,
- 2) wspieranie innowacji przemysłowych,
- 3) wprowadzanie czystszych, tańszych i zdrowszych form transportu prywatnego i publicznego,
- 4) obniżenie emisyjności sektora energii,

---

⁵⁴ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych (Tekst mający znaczenie dla EOG), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2139>

⁵⁵ Tamże, s 3.

⁵⁶ European Commission, *The European Green Deal*, City of Brussels 2019.

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588581905912&uri=CELEX:52020PC0080> (dostęp: 10.03.2021).

⁵⁸ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl (dostęp: 10.03.2021); R. Rudzki, M. Bieńkowski, K. Średzińska, *Jak dzięki Taksonomii zapewnić zrównoważoną odbudowę europejskiej gospodarki?*, w: *Zielone Finanse w Polsce*, L. Kotecki (red.), EKf, 2020, s. 87.

5) zapewnienie większej efektywności energetycznej budynków,

6) przejście do gospodarki w obiegu zamkniętym.

Osiągnięcie neutralności klimatycznej wymaga transformacji w zasadzie wszystkich branż, choć wpływ regulacji z zakresu zrównoważonego rozwoju dla poszczególnych przedsiębiorstw jest i będzie różny w zależności od charakterystyki branży.

2.2.7 Bankowe regulacje ostrożnościowe dotyczące ryzyka ESG

Unijne regulacje ostrożnościowe dla sektora bankowego opierają się w znacznej mierze na międzynarodowych standardach i wytycznych, a w szczególności na Pakiecie Bazylejskich Standardów Kapitałowych oraz wytycznych opracowanych przez ONZ i Radę Stabilności Finansowej. Część wymogów określona jest regulacjami przygotowanymi przez Komisję Europejską i uchwalonymi przez Parlament Europejski, część zaś wytycznymi opracowanymi przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA)

Najważniejsze dokumenty EBA dotyczące ryzyka ESG banków to⁵⁹

- EBA 2019, REPORT ON UNDUE SHORT-TERM PRESSURE FROM THE FINANCIAL SECTOR ON CORPORATIONS, December 2019⁶⁰
- EBA 2020, Guidelines on loan origination and monitoring⁶¹
- EBA Response to European Commission's Consultation on the Renewed Sustainable Finance Strategy, Lipiec 2020⁶²
- EBA 2021, EBA advises the Commission on KPIs for transparency on institutions' environmentally sustainable activities, including a green asset ratio⁶³
- EBA 2021, Mapping climate risk: Main findings from the EU-wide pilot exercise^[63]

---

⁵⁹ M. Marcinkowska, *Próby włączenia ryzyka ESG do unijnych regulacji ostrożnościowych dla banków*. https://www.researchgate.net/publication/365670043_Proby_wlaczania_ryzyka_ESG_do_unijnych_regulacji_ostroznosciowych_dla_bankow [dostęp: 06.01.2023].

⁶⁰

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Final%20EBA%20report%20on%20undue%20short-term%20pressures%20from%20the%20financial%20sector%20v2_0.pdf

⁶¹ https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/884283/EBA%20GL%202020%2006%20Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring.pdf

⁶²

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2020/896716/EBA%20response%20to%20EU%20Commission's%20consultation%20on%20Renewed%20Sustainable%20Finance%20Strategy.pdf

⁶³ <https://www.eba.europa.eu/eba-advises-commission-kpis-transparency-institutions%E2%80%99-environmentally-sustainable-activities>

- EBA 2021, EBA publishes its Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms⁶⁴
- EBA 2022, Final Report - Final draft implementing technical standards on prudential disclosures on ESG risks in accordance with Article 449a CRR (EBA/ITS/2022/01)⁶⁵
- EBA 2022, DEVELOPING A FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE SECURITISATION EBA/REP/2022/06⁶⁶
- EBA 2022, THE ROLE OF ENVIRONMENTAL RISKS IN THE PRUDENTIAL FRAMEWORK⁶⁷

2.3 Polski rynek finansów ESG (zrównoważonych finansów)

Rynek finansowy pełni niejako podwójną rolę w zakresie przejścia na zrównoważone finanse. Z jednej strony sam jest podmiotem regulacji, z drugiej strony jest kołem zamachowym przemian, ograniczając finansowanie „brudnych” inwestycji i rozwijając ofertę wspierającą projekty przyjazne środowisku i odpowiedzialne społecznie.

Ewolucja w kierunku zrównoważonego finansowania jest najbardziej widoczna w krajach o wysokim poziomie rozwoju rynku finansowego. Wynika to przede wszystkim z dużej liczby podmiotów poszukujących finansowania, jak również podmiotów zapewniających finansowanie, co odzwierciedla różnorodne preferencje inwestorów, preferencje konsumentów, a w dalszej perspektywie także preferencje społeczne⁶⁸. Jednocześnie na dojrzałym rynku finansowym istnieje szeroki wybór instrumentów finansowych, instytucji świadczących usługi pośrednictwa czy doradztwa. Wysoka jest także jakość komunikacji z rynkiem.

2.3.1. Stan polskiego rynku finansowego i jego dojrzałość

Na koniec 2021 r. aktywa instytucji tworzących polski system finansowy wyniosły **3,5 bln zł** i były o 9,6% wyższe niż rok wcześniej⁶⁹. Wzrost wartości aktywów był spowodowany przede wszystkim zwiększeniem wartości aktywów sektora bankowego i OFE. Znacząco przyrosły także aktywa domów

⁶⁴

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf

⁶⁵ <https://service.betterregulation.com/document/555739>

⁶⁶

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2022/1027593/EBA%20report%20on%20sustainable%20securitisation.pdf?retry=1

⁶⁷

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Discussions/2022/Discussion%20paper%20on%20the%20role%20of%20environmental%20risk%20in%20the%20prudential%20framework/1031947/Discussion%20paper%20on%20the%20role%20of%20ESG%20risks%20in%20the%20prudential%20framework.pdf

⁶⁸ Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce Ekspertyza na zlecenie Ministerstwa Rozwoju, Deloitte, Warszawa, 10 grudnia 2019 r.

⁶⁹ Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2021 r., NBP, Warszawa 2022, s. 20, <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rozwoj2021.pdf> (dostęp 27.02.2023)

maklerskich, przedsiębiorstw faktoringowych i leasingowych. Spadły natomiast aktywa zakładów ubezpieczeń.

Tabela 3. Aktywa instytucji finansowych w Polsce w latach 2016-2021 (mld zł)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Institucje finansowe objęte nadzorem KNF²						
Banki komercyjne ³	1 547,8	1 603,4	1 704,6	1 790,0	2 117,2	2 320,2
Banki spółdzielcze i zrzeszające ³	158,2	173,4	182,1	201,8	221,2	236,1
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	11,3	10,2	9,6	9,4	9,5	10,0
Zakłady ubezpieczeń	184,3	198,4	191,8	193,0	203,6	197,1
Fundusze inwestycyjne	275,4	302,8	293,4	304,6	302,2	323,2
Otwarte fundusze emerytalne	153,4	179,5	157,3	154,8	148,6	188,0
Domy maklerskie	6,2	6,8	6,6	6,6	9,9	14,3
Razem	2 336,6	2 474,5	2 545,4	2 660,5	3 012,2	3 288,9
Inne instytucje finansowe⁴						
Przedsiębiorstwa leasingowe	109,9	122,4	140,9	148,3	140,2	161,5
Przedsiębiorstwa faktoringowe	17,7	20,4	25,1	28,0	28,8	35,6
Firmy pożyczkowe	10,0	11,0	10,3	13,9	12,6	13,6
Razem	137,6	153,8	176,3	190,2	181,6	210,7
Ogółem	2 474,2	2 628,3	2 721,7	2 850,7	3 193,8	3 499,6

¹ Dla banków, funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych wartość aktywów netto.

² Uwzględniono najważniejsze instytucje finansowe objęte nadzorem KNF.

³ Banki prowadzące działalność operacyjną. Do banków komercyjnych zaliczono również oddziały instytucji kredytowych.

⁴ Obejmują najważniejsze kategorie innych niż nadzorowane przez KNF instytucji finansowych, dla których są dostępne dane statystyczne.

Źródło: Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2021 r., op.cit, s. 24

Tabela 4. Przyrost aktywów instytucji finansowych w Polsce w latach 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Institucje finansowe objęte nadzorem KNF²				
Banki komercyjne ³	6,3	5,0	18,3	9,6
Banki spółdzielcze i zrzeszające ³	5,0	10,8	9,6	6,7
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	-5,9	-2,1	1,1	5,3
Zakłady ubezpieczeń	-3,3	0,6	5,5	-3,2
Fundusze inwestycyjne	-3,1	3,8	-0,8	6,9
Otwarte fundusze emerytalne	-12,4	-1,6	-4,0	26,5
Domy maklerskie	-2,9	0,0	50,0	44,4
Razem	2,9	4,5	13,2	9,2
Inne instytucje finansowe⁴				
Przedsiębiorstwa leasingowe	15,1	5,3	-5,5	15,2
Przedsiębiorstwa faktoringowe	23,0	11,6	2,9	23,6
Firmy pożyczkowe	-6,4	35,0	-9,4	7,9
Razem	14,6	7,9	-4,5	16,2
Ogółem	3,6	4,7	12,0	9,6

¹ Dla banków, funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych wartość aktywów netto.

² Uwzględniono najważniejsze instytucje finansowe objęte nadzorem KNF.

³ Banki prowadzące działalność operacyjną. Do banków komercyjnych zaliczono również oddziały instytucji kredytowych.

⁴ Obejmują najważniejsze kategorie innych niż nadzorowane przez KNF instytucji finansowych, dla których są dostępne dane statystyczne.

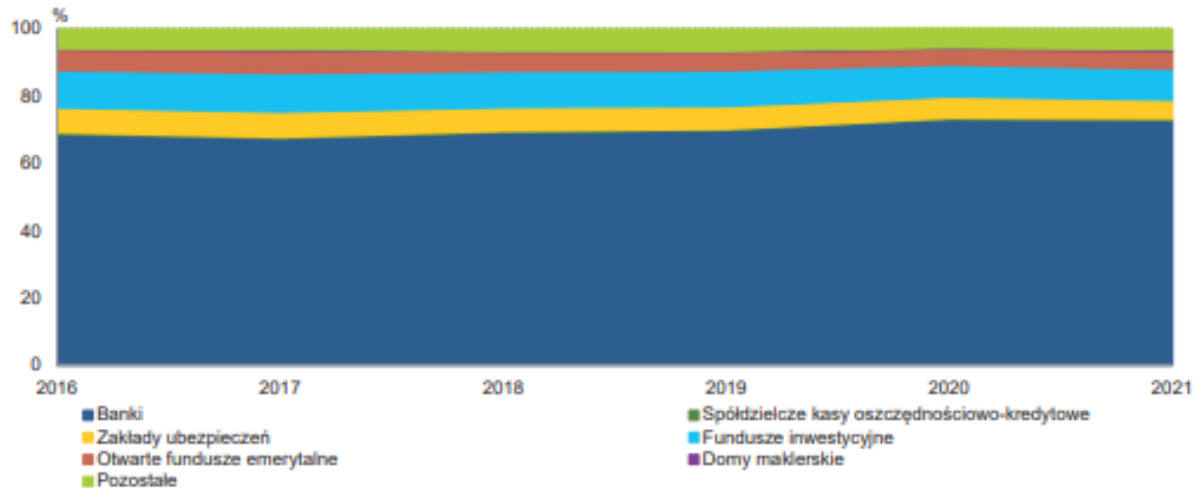
Źródło: Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2021 r, op.cit, s. 24.

Aktywa sektora bankowego wzrosły w 2021 r. w mniejszym stopniu niż w roku poprzednim, a ich udział w aktywach sektora finansowego ukształtował się na podobnym poziomie (w roku 2020) i wyniósł 73%. Największą część aktywów banków stanowiły należności sektora niefinansowego aktywów (45,1%), następnie papiery wartościowe (29,2%). Wartość kredytów dla sektora niefinansowego w relacji do PKB była niższa niż w roku 2020 i wyniosła na koniec 2021 r. 44,0%. Aktywa funduszy inwestycyjnych w analizowanym okresie wzrosły o 6,9% (do 323,2 mld zł) a ich udział w aktywach sektora finansowego obniżył się z 9,5% w 2020 r. do 9,2% na koniec roku 2021. Aktywa otwartych funduszy emerytalnych w 2021 r. istotnie wzrosły (o ponad 26%), co wynikało z bardzo dobrych wyników inwestycyjnych, związanych z bardzo dobrą koniunkturą na krajowych rynkach akcji i kontraktów terminowych, co przyczyniło się także do znaczącego wzrostu aktywów domów maklerskich (o ponad 44%). W 2021 r. zmniejszyła się wartość aktywów zakładów ubezpieczeń (o 3,2%), co było spowodowane zmniejszeniem aktywów zakładów ubezpieczeń na życie o 8%.

Mimo tych tendencji struktura aktywów polskiego rynku finansowego pozostała stabilna. Sektor bankowy odgrywa natomiast główną rolę w systemie finansowym zarówno w Polsce, jak i w innych krajach regionu, stanowiąc od 70% do 80% aktywów ich systemów finansowych⁷⁰

Wykres 18. Struktura aktywów systemu finansowego w Polsce w latach 2016-2021

⁷⁰ Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2021 r, op. cit., s. 24

Źródło: Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2021 r, op.cit, s. 24

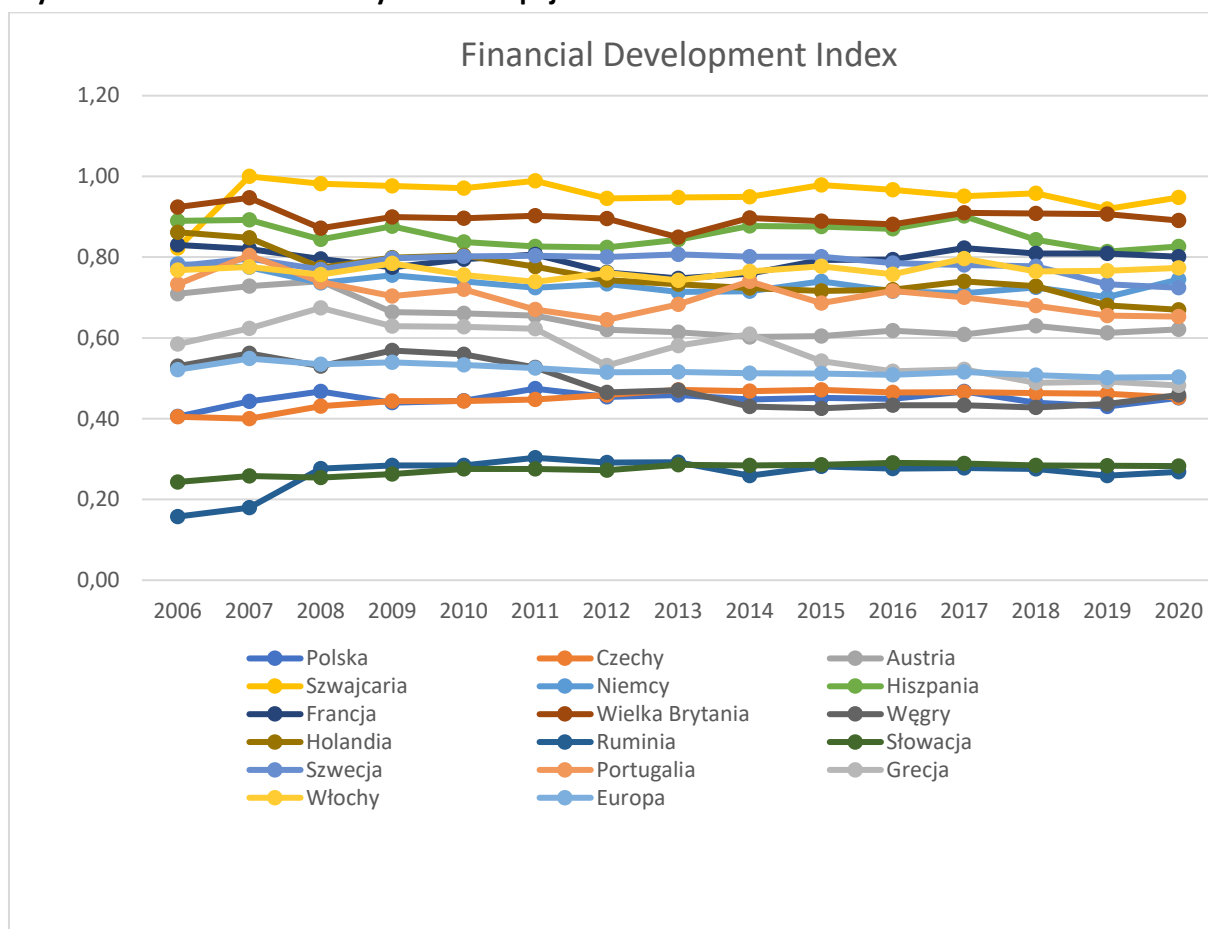
Stopień dojrzałości polskiego rynku finansowego można ocenić wykorzystując opracowany przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy wskaźnik rozwoju systemu finansowego (FD – Financial Development Index)⁷¹ oraz poziomy jego wskaźników cząstkowych – Financial Institutions Index (FI) oraz Financial Market Index (FM).

Wskaźnik FDI dla Polski w 2020 roku wyniósł 0,45, co pozwala zaklasyfikować Polskę do grupy krajów o średnim poziomie rozwoju⁷² (20 pozycja w grupie krajów UE). Zbliżony poziom rozwoju systemu finansowego do Polski miały Czechy (0,452) i Węgry (0,459).

⁷¹ Wskaźnik został opracowany przez MFW. Zob.: R. Sahay, M. Cihak, P. N'Diaye, A. Barajas, D. A. Pena, R. Bi, Y. Gao, A' Kyobe, L. Nguyen, C. Saborowski, K. Sviryzdenka, R. Yousefi, Rethinking Financial Deepening: Stability and Growth in Emerging Markets, IMF Staff Discussion Note SDN/15/08, May 2015, IMF oraz K. Sviryzdenka Introducing a New Broad-based Index of Financial Development, IMF Working Paper, WP/16/5, January 2016, IMF

⁷² Wskaźnik ten osiąga wartości z przedziału <0;1>, dane pochodzą ze stron Międzynarodowego Funduszu Walutowego <https://data.imf.org/?sk=F8032E80-B36C-43B1-AC26-493C5B1CD33B&slid=1480712464593> <https://data.imf.org/?sk=F8032E80-B36C-43B1-AC26-493C5B1CD33B&slid=1481126573525> (dostęp 28.02.2023)

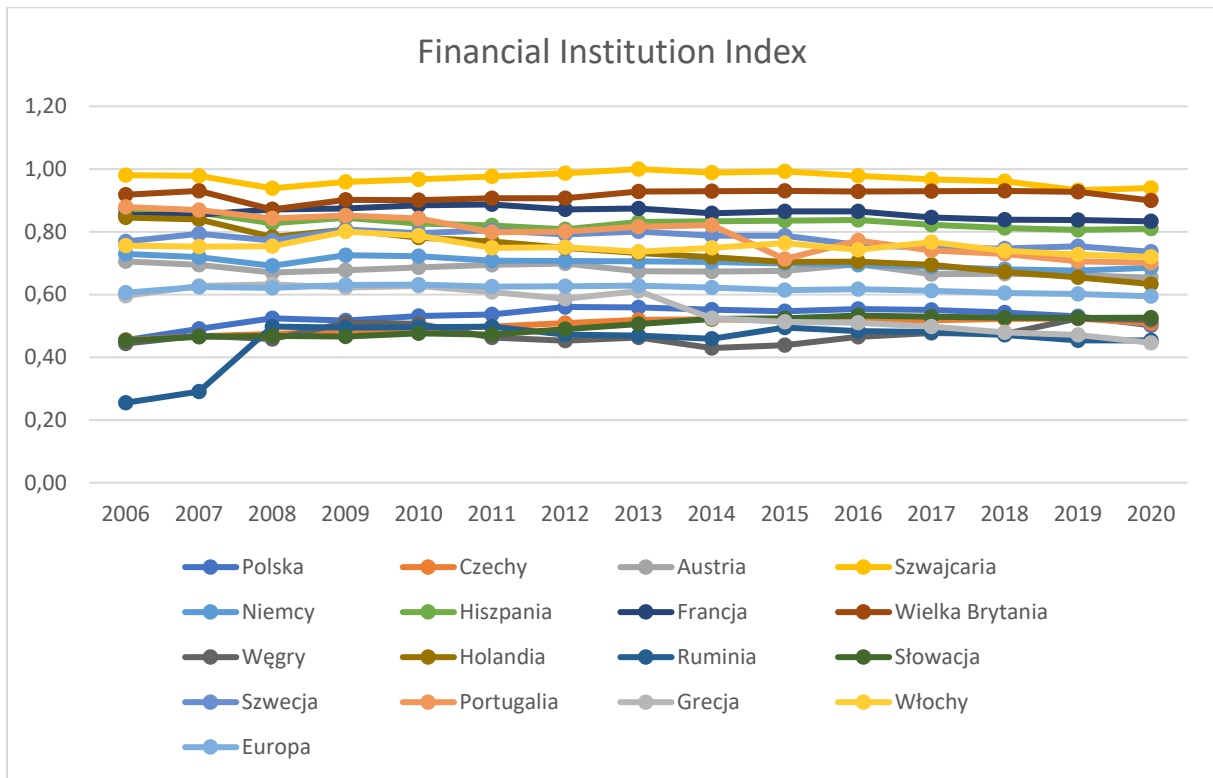
Wykres 19. Wskaźnik FDI dla rynków europejskich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MFW

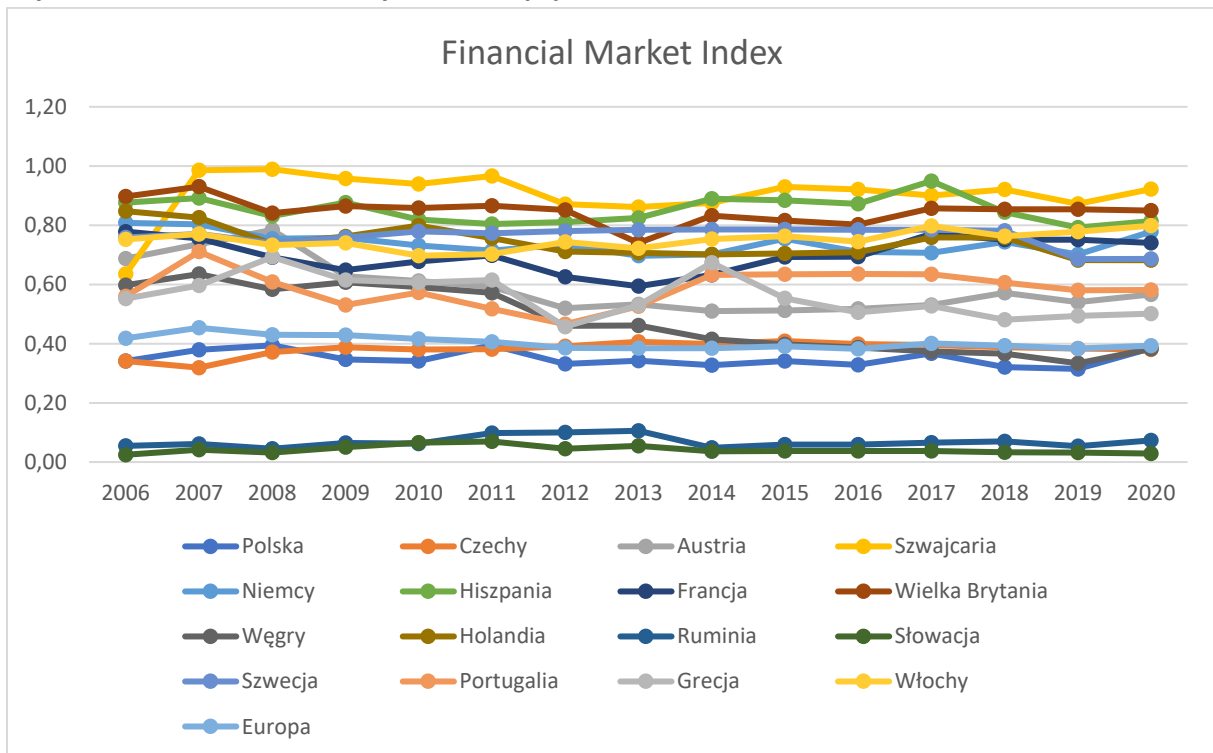
Poziom cząstkowych wskaźników (FI i FM), tworzących syntetyczny wskaźnik rozwoju systemu finansowego (FD), odzwierciedla zróżnicowany stopień rozwoju poszczególnych segmentów europejskiego i polskiego systemu finansowego, co przedstawiają poniższe wykresy. Wskaźnik FII w 2021 roku dla Polski osiągnął wartość 0,50, natomiast wskaźnik FMI 0,38. Podobne wielkości wskaźników osiągnęły w ramach FII – Słowacja, Węgry i Czechy, a w ramach FMI – Czechy i Węgry, jak również jest to poziom zbliżony do średniej europejskiej (0,39).

Wykres 20. Wskaźnik FII dla rynków europejskich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MFW

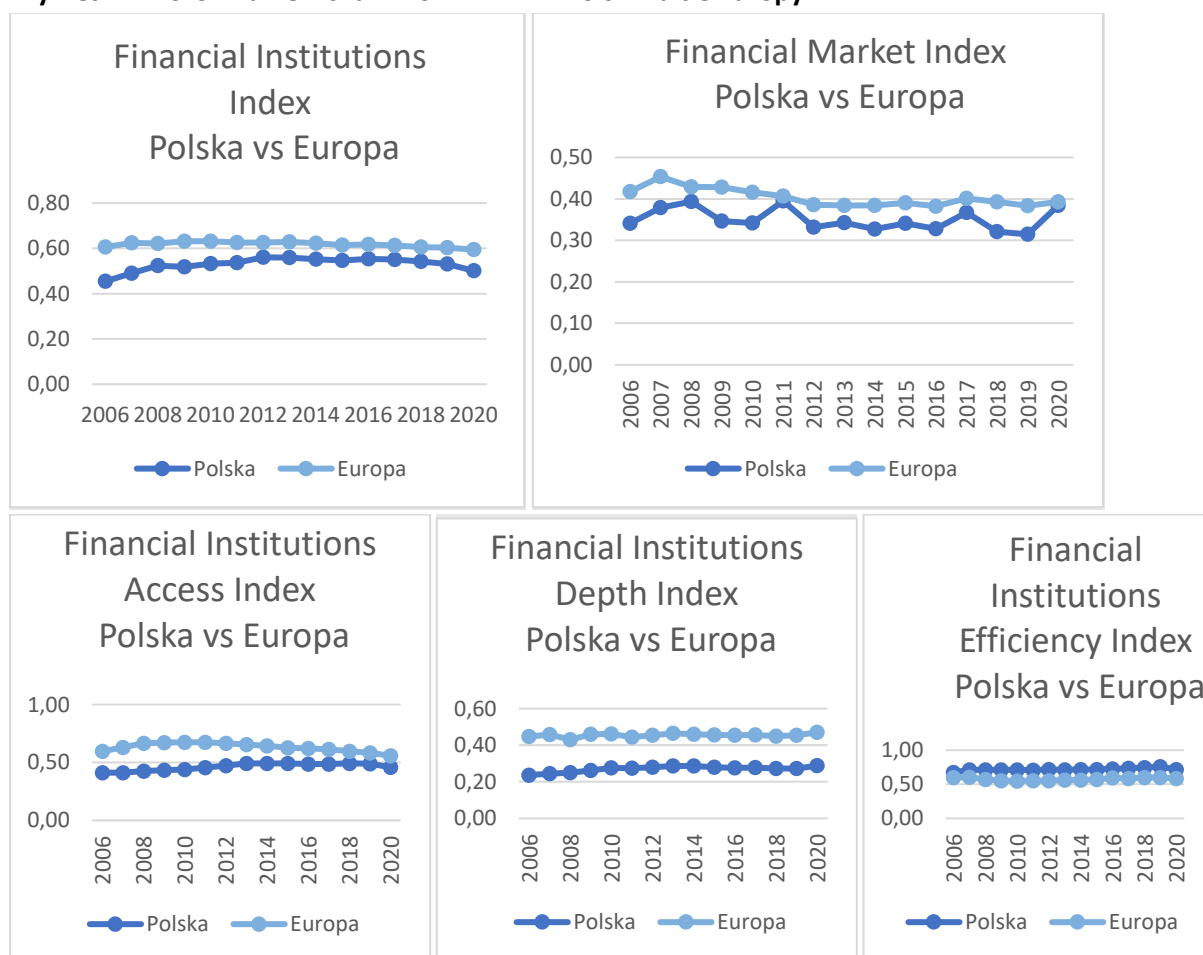
Wykres 21. Wskaźnik FMI dla rynków europejskich

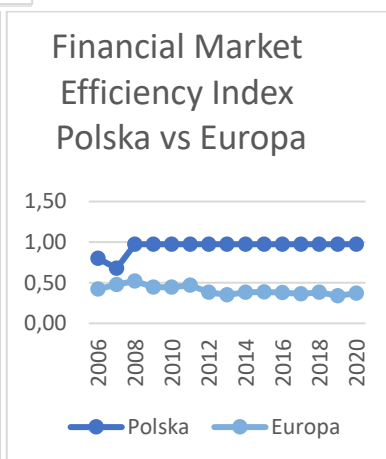
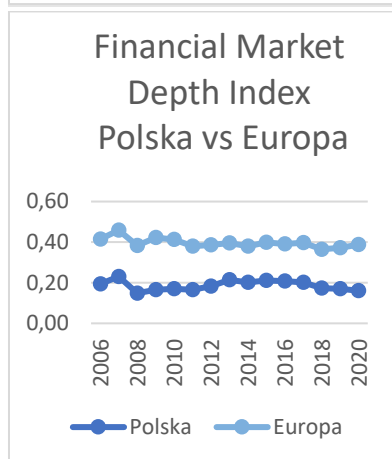
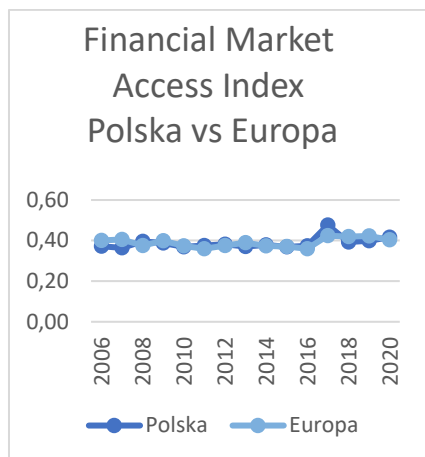

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MFW

Polski rynek finansowy prezentuje się korzystnie na tle europejskich przede wszystkim w zakresie dostępu do produktów finansowych oraz efektywności. Dotyczy to zarówno instytucji finansowych prowadzących działalność kredytową, jak i rynku kapitałowego, a oznacza, że rynek finansowy w Polsce charakteryzuje się wysoką liczbą oddziałów (placówek) bankowych oraz bankomatów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (dostępność), a instytucje finansowe osiągają porównywalne do europejskich wskaźniki w zakresie marż, rentowności aktywów i kapitału własnego oraz relacji kosztów do dochodów (efektywność). To samo dotyczy rynku kapitałowego, którego kapitalizacja w przeliczeniu na 100000 osób dorosłych jest porównywalna ze średnią europejską (po wyłączeniu kapitalizacji 10 największych spółek). Podobnie można ocenić łączną liczbę emitentów długu (krajowego i zagranicznego, instytucji finansowych i niefinansowych). Efektywność rynku (FME) odzwierciedlająca wielkość obrotu na rynku akcji jest wyższa niż średnia europejska, a jej wartości są jednymi z najwyższych w Europie.

Wykres 22. Porównanie wskaźników FII i FMI Polski na tle Europy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MFW

Jednym z czynników wyjaśniających mniejszy poziom rozwoju polskiego rynku finansowego w stosunku do średniej europejskiej jest niewątpliwie głębokość tego rynku mierzona skalą działalności w relacji do PKB i to zarówno, jeżeli chodzi o wskaźnik głębokości instytucji finansowych, jak i wskaźnik głębokości rynku kapitałowego. Na podstawie metodologii opracowanej przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, niższy od średniej europejskiej wskaźnik głębokości instytucji finansowych w Polsce wynika z czterech komponentów⁷³:

1. mniejszej relacji wartości kredytu w sektorze prywatnym do w stosunku do PKB,
2. mniejszej relacji wartości aktywów funduszy emerytalnych w stosunku do PKB,
3. mniejszej relacji wartości aktywów funduszy inwestycyjnych w stosunku do PKB,
4. mniejszej relacji wartości składki w ubezpieczeniach na życie i majątkowych w stosunku do PKB.

Należy także pamiętać, że w Polsce dominujący udział w aktywach sektora mają banki (73%), natomiast w strukturze ich aktywów dominują kredyty udzielone gospodarstwom domowym, co jest niekorzystnym sygnałem z punktu widzenia długoterminowego rozwoju⁷⁴. Drugim pod względem udziału rodzajem aktywów są instrumenty dłużne, które w 2021 roku odnotowały najsilniejszy wzrost

⁷³ K Sviridzenka, Introducing a New Broad-based Index of Financial Development
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Introducing-a-New-Broad-based-Index-of-Financial-Development-43621>, s. 8 (dostęp 1.03.2023)

⁷⁴ Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce, Deloitte, Warszawa 2019

(o 69%) wśród aktywów banków osiągając w tym okresie średniomiesięczną dynamikę zmian na poziomie 1,03.⁷⁵ Jednocześnie ponad połowę portfela instrumentów dłużnych stanowią instrumenty dłużne znajdujące się w portfelu handlowym, dla których wzrost stóp procentowych będzie oznaczał negatywny wpływ na wysokość kapitałów lub wyniki finansowe. Dodatkowo, należy to wiązać z niską aktywnością inwestycyjną przedsiębiorstw. Ministerstwo Finansów prognozuje, że realne tempo wzrostu nakładów brutto na środki trwałe wyniesie w latach 2022-2023 odpowiednio 4,8 % oraz 4 %. W kolejnych latach spadnie do 2,5 % w 2024 roku oraz 2,7 % w 2025 roku⁷⁶ **Stosunkowo wysoka dynamika w początkowych latach prognozy będzie wynikała głównie ze wzrostu inwestycji publicznych, natomiast dynamika inwestycji prywatnych będzie niska w całym horyzoncie prognozy, "na co wpływ będą miały rosnące koszty finansowania wynikające z podwyżek stóp procentowych, niepewność związana z wojną w Ukrainie oraz wysokie ceny surowców i problemy w globalnych łańcuchach dostaw.**

Podobnie niekorzystnie dla Polski wygląda porównanie głębokości krajowego rynku kapitałowego ze średnią europejską. Istotną rolę, zgodnie z metodologią MFW, odgrywa tu niższy wskaźnik relacji kapitalizacji giełdy do PKB, niższy wskaźnik relacji obrotów na giełdzie do PKB, niższy wskaźnik relacji wartości wyemitowanych obligacji skarbowych do PKB, niższy wskaźnik relacji wartości wyemitowanych papierów dłużnych przez sektor finansowy do PKB, czy w końcu niższy wskaźnik relacja wartości wyemitowanych papierów dłużnych przez sektor przedsiębiorstw do PKB. Co może być bardziej niepokojące to fakt, że głębokość rynku kapitałowego spada począwszy od 2015 roku (wykres 22).

2.3.2 Banki a zrównoważone finanse ESG

Banki odpowiadają za ok. 80% finansowania inwestycji w Polsce, stąd można mówić o sektorze bankowym jako o katalizatorze zmian w kierunku zrównoważonych finansów. Według najnowszego raportu PwC „Zielone finanse po polsku”⁷⁷ w najbliższym roku banki będą przede wszystkim koncentrować się na wdrożeniu regulacji i wytycznych nadzorczych (75% banków), realizować przyjętą strategię ESG (11 z 16 banków), a także rozwijać zieloną ofertę produktową (10 banków).

Ekspertyza przygotowana przez Deloitte wskazywała⁷⁸, że jeszcze w 2019 r. w polskich bankach nie były planowane zmiany organizacyjne mające na celu ustrukturyzowanie i wzmocnienie kompetencji w obszarze zrównoważonego rozwoju (tylko 1 z 16 ankietowanych banków je rozważał)⁷⁹.

Z przywoływanego już badania PwC wynika, że zatrudnienie specjalistów z zakresu ESG, organizacja szkoleń dla obecnego personelu czy edukowanie i zachęcanie dostawców oraz odbiorców do

⁷⁵ <https://bank.pl/raport-sytuacja-sektora-bankowego-w-iii-kwartale-2021-roku/?id=421915&catid=25926>

⁷⁶ Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2022-2025, Ministerstwo Finansów, Warszawa, kwiecień 2022. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000439/O/M20220439.pdf> (dostęp 1.03.2023)

⁷⁷ https://www.pwc.pl/pl/pdf-nf/2022/Raport_PwC_Zielone_finance_po_polsku_Edycja_II.pdf, (dostęp 1.03.2023)

⁷⁸ Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce, Deloitte, Warszawa 2019

⁷⁹ Tamże, s. 9.

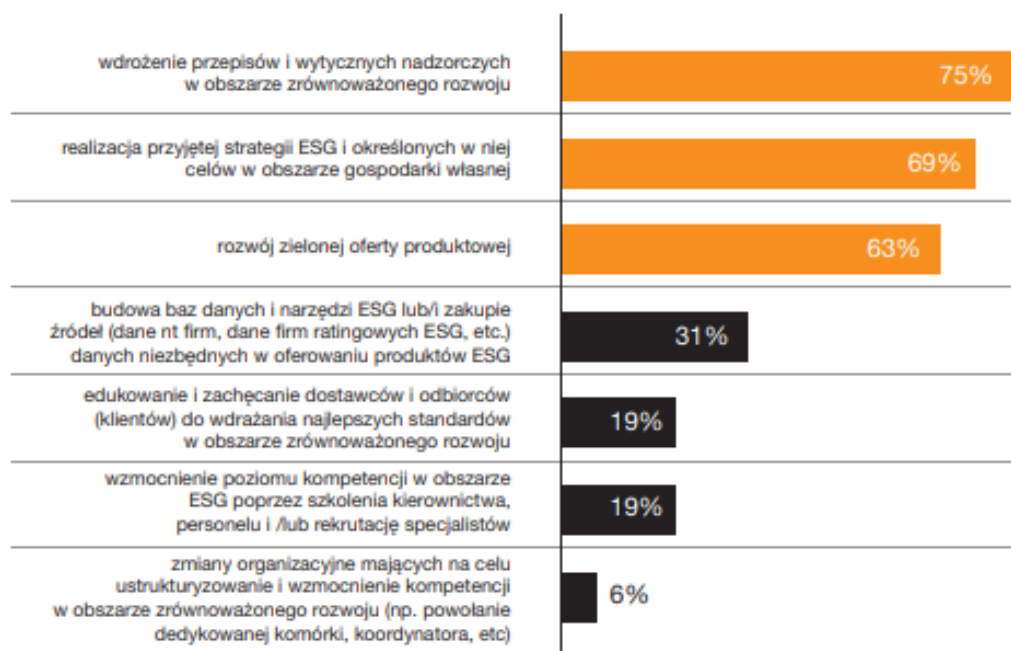

wdrażania najlepszych

standardów w obszarze zrównoważonego rozwoju również nie było wskazywane przez banki jako kluczowy priorytet na 2023 rok (rysunek 15). Autorzy badania

podsumowali, że częściowo może to wynikać z braku na rynku pracy specjalistów, którzy łączyliby wysokie kompetencje jednocześnie z zakresem działania systemu bankowego i zarządzania ryzykami ESG.

Wykres 23. Proszę wskazać 3 kluczowe obszary zrównoważonego finansowania, w jakich Państwa instytucja planuje koncentrować swoje działania w najbliższym roku

Źródło: https://www.pwc.pl/pl/pdf-nf/2022/Raport_PwC_Zielone_finanse_po_polsku_Edycja_II.pdf, (dostęp 1.03.2023), s. 9.

Jednocześnie 31% badanych banków wskazywało, że istotne dla realizacji celów ESG byłyby kampanie informacyjno-edukacyjne skierowane do klientów banków⁸⁰.

Z kolei ekspertyza przygotowana przez Deloitte jasno wskazuje, że instytucje działające w Polsce w porównaniu z globalnymi instytucjami relatywnie rzadziej podejmują działania edukacyjne w zakresie ESG, a tu w szczególności w zakresie gospodarki wodnej, zrównoważonego leśnictwa oraz dostępności rynku mieszkaniowego⁸¹.

2.3.3 Rynek kapitałowy a zrównoważone finanse ESG

⁸⁰ Tamże, s. 26.

⁸¹ Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce, Deloitte, Warszawa 2019

Giędy jako platformy obrotu, łącząc inwestorów ze spółkami, w znaczący sposób wspierają proces transformacji na rzecz zrównoważonych finansów poprzez włączenie kryteriów ESG w prowadzoną działalność biznesową, ale także poprzez promowanie i edukowanie uczestników rynku w tym obszarze. Element niezbędny do dalszego rozwoju nowoczesnych rynków kapitałowych stanowi

niewątpliwie raportowanie i integracja czynników ESG. Jest to kluczowe zarówno dla zarządzania ryzykiem, jak i określenia nowych możliwości biznesowych pojawiających się w miarę dążenia do osiągnięcia neutralności klimatycznej. Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie wraz z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju, przedstawiły w maju 2021 roku „Wytyczne do raportowania ESG” (dostosowane do regulacji krajowych i unijnych w zakresie raportowania informacji niefinansowych), jako sposób na wsparcie spółek notowanych na GPW w raportowaniu informacji ESG oraz poprawienie spójności, porównywalności i rzetelności ujawnianych danych, czego z kolei oczekują inwestorzy⁸². Od 3 września 2019 roku na polskiej giełdzie notowany jest indeks WIG-ESG (zastąpił *Respect Index*), w skład którego weszły spółki z indeksów WIG20 i mWIG40. Wagi spółek w WIG-ESG zależą od liczby akcji w wolnym obrocie skorygowanej o wyniki rankingu ESG przygotowanego przez firmę Sustainalytics i ocenę stosowania zasad ładu korporacyjnego.⁸³

Należy przy tym zwrócić uwagę, że wg stanu na 30 czerwca 2023 r. na rodzimym rynku funkcjonował tylko jeden fundusz inwestycyjny oparty na indeksie WIG-ESG⁸⁴. Rozwój kolejnych będzie warunkowany tworzeniem innych indeksów związanych ze zrównoważonym rozwojem, na których takie fundusze mogłyby się oprzeć⁸⁵. W ofercie krajowych TFI mamy obecnie ponad 50 funduszy zrównoważonych, zarówno akcyjnych jak i dłużnych. Liderami są BNP Paribas TFI oraz Goldman Sachs TFI, które oferują po 9 funduszy ESG oraz Allianz Polska TFI z 8 funduszami zrównoważonymi. W przypadku funduszy zagranicznych dostępnych w Polsce oferta jest zdecydowanie szersza. Do wyboru mamy ponad 300 funduszy spełniających kryteria ESG⁸⁶.

Badania prowadzone przez Deloitte wskazują, że w przypadku inwestorów indywidualnych poziom świadomości ekologicznej w Polsce nie jest porównywalny z innymi krajami UE. Jednocześnie poziom zainteresowania inwestorów „zielonymi” produktami inwestycyjnymi jest również mniejszy, co może być spowodowane mniejszą dostępnością tego rodzaju produktów w Polsce, a także niską świadomością społeczną⁸⁷. Z drugiej strony, niewielka oferta produktów inwestycyjnych odwołujących się do problematyki zrównoważonego rozwoju również może sprawiać, że tego typu inwestycje są postrzegane przez inwestorów indywidualnych jako niezbyt istotny segment rynku.

Wydaje się, że skuteczność pozyskania kapitału, generowania popytu na zielone produkty inwestycyjne i wykorzystania pełnego potencjału jaki daje rynek kapitałowy w zakresie zrównoważonych finansów,

⁸² https://www.gpw.pl/pub/GPW/ESG/Wytyczne_do_raportowania_ESG.pdf

⁸³ <https://raportzintegrowany2019.gpw.pl/2019-wig-esg-respect-index?csrc=8883935978824961703>

⁸⁴ Jest to Goldman Sachs Indeks Odpowiedzialnego Inwestowania.

⁸⁵ W Strategii Rozwoju Rynku Kapitałowego jest przewidziany między innymi indeks niskoemisyjności, <https://www.gov.pl/web/finanse/strategia-rozwoju-ryнку-kapitałowego>

⁸⁶ <https://www.analizy.pl/optimalizacja-portfela-inwestycyjnego/33001/fundusze-esg>

⁸⁷ Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce, Deloitte, Warszawa 2019

będą wymagały edukacji. Oferta taka powinna pojawić się przede wszystkim ze strony rynku, a zatem zarówno od emitentów, jak i instytucji zarządzających funduszami i aktywami oraz pośredników.

2.3.4 Sektor ubezpieczeń a zrównoważone finanse

Podmioty z branży ubezpieczeniowej (obok banków i spółek notowanych na giełdach w Unii Europejskiej) już od kilku lat są zobowiązane ujawniać w rocznych raportach informacje niefinansowe, czyli przekazywać informacje o tym, jak radzą sobie m.in. z wyzwaniami środowiskowymi (Dyrektywa 2014/95/EU w sprawie sprawozdawczości niefinansowej). 10 marca 2021 r. w życie weszło Rozporządzenie 2019/2088⁸⁸, które nałożyło nowe wymogi informacyjne na firmy ubezpieczeniowe, które oferują ubezpieczeniowe produkty inwestycyjne (*Insurance Based Investment Product*), odnoszące się zarówno do publikacji dodatkowych informacji na stronach internetowych, jak i udzielania ich przed zawarciem umowy z klientem. Dodatkowo, dystrybuując ubezpieczeniowe produkty inwestycyjne, pośrednicy muszą przeprowadzić obowiązkową ocenę preferencji klientów w zakresie zrównoważonego rozwoju, jak również uwzględniać oczekiwania dotyczące zrównoważonego rozwoju w procesie wyboru ubezpieczeniowych produktów inwestycyjnych przez tych klientów⁸⁹.

2.4 Podsumowanie

Wszystkie powyżej przytoczone analizy jasno wskazują, że zakres działań, które polski sektor finansowy powinien zrealizować w obszarze ESG, jest ogromny. Z jednej strony są to wymogi raportowania zgodnie z art. 8 Taksonomii i ujawnienia SFDR oraz kolejnych ram regulacyjnych, jak choćby TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures⁹⁰ czy rozszerzenia taksonomii na cele społeczne. Z drugiej strony, instytucje finansowe, a w szczególności banki, muszą przygotować się do uwzględnienia w swoich decyzjach informacji ESG ujawnianych przez inne podmioty. Szczególnym zadaniem dla instytucji finansowych jest budowa narzędzi oceny ryzyka ESG w celu umożliwienia skutecznego monitorowania ryzyka ESG w sektorze i rozwoju zielonego rynku finansowego. Stąd - w trosce o sprawną realizację wymienionych działań - szczególnie ważne staje się kształtowanie kompetencji i umiejętności w zakresie ESG. Jest to o tyle istotna i paląca potrzeba, iż przeprowadzone w bankach w 2022 roku pierwsze testy warunków skrajnych pod kątem ryzyk klimatycznych, gdzie oceniano ryzyka związane z materialnymi skutkami klimatu oraz krótko- i długookresowe ryzyka wynikające z przechodzenia na bardziej zrównoważoną gospodarkę, pokazały, że banki, mimo pewnych postępów, nadal nie uwzględniają odpowiednio ryzyk klimatycznych. Dotyczy to w szczególności zasad prowadzenia testów warunków skrajnych i modeli ryzyka kredytowego. Wszystkie wymienione aspekty wymagają podejścia strategicznego, w tym zdefiniowania nowych ról zawodowych w obszarze ESG i kierunków ich rozwoju.

---

⁸⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych, PE/87/2019/REV/1; OJ L 317, 9.12.2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32019R2088>

⁸⁹ P. Wrzesiński, Wpływ zrównoważonego finansowania (sustainable finance) na działalność zakładów ubezpieczeń, PRAWO ASEKURACYJNE 4/2020 (105), s. 78-94, DOI: 10.5604/01.3001.0014.5667

⁹⁰ <https://ecoacsa.com/task-force-for-nature-related-financial-disclosures-eng/#:~:text=The%20Taskforce%20on%20Nature-related%20Financial%20Disclosures%20%28TNFD%29%20is,companies%20a%20complete%20picture%20of%20their%20environmental%20risks.> (dostęp 21.06.2023)

3. Wyniki badania

3.1 Wyniki badania CAWI

3.1.2 Zrównoważony rozwój w podejmowaniu decyzji

W badaniu respondentów metodą CAWI poruszono zagadnienia związane z postrzeganiem przez badanych aspektów zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do podejmowania przez nich decyzji: konsumenckich, finansowych, zawodowych i edukacyjnych. Pytania te miały na celu zweryfikowanie znaczenia zrównoważoności w perspektywie indywidualnej.

Ponad dwie trzecie (68%) respondentów wskazało, że kwestie zrównoważonego rozwoju są dla nich istotne w podejmowaniu decyzji konsumenckich, oraz decyzji edukacyjnych (65%). Podobna grupa (62%) bierze pod uwagę czynniki ESG w odniesieniu do decyzji zawodowych (wybór pracodawcy oraz zawodu). Jednocześnie zdecydowanie mniejsza grupa respondentów (43%) zadeklarowała, że bierze pod uwagę kwestie ESG w podejmowaniu decyzji finansowych (inwestycyjnych, ubezpieczeniowych, czy kredytowych).

Wykres 24. Czy bierzesz pod uwagę kwestie zrównoważonego rozwoju ESG w podejmowaniu własnych decyzji konsumenckich?

Wykres 25. Czy bierzesz pod uwagę kwestie zrównoważonego rozwoju ESG w podejmowaniu własnych decyzji finansowych (inwestycyjnych, ubezpieczeniowych, kredytowych)?

Źródło: opracowanie własne (n=266)

Wykres 26. Czy bierzesz pod uwagę kwestie zrównoważonego rozwoju ESG w podejmowaniu własnych decyzji zawodowych (o wyborze pracodawcy, zawodu)?

Wykres 27. Czy bierzesz pod uwagę kwestie zrównoważonego rozwoju ESG w podejmowaniu własnych decyzji edukacyjnych (np. kierunku dalszej edukacji, szkoleń)?

Źródło: opracowanie własne (n=266)

3.1.3 Edukacja w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG

W badanej próbie odnotowano 90% aktywnych studentów. Pozostałe osoby niedawno zakończyły edukację na studiach wyższych lub podyplomowych.

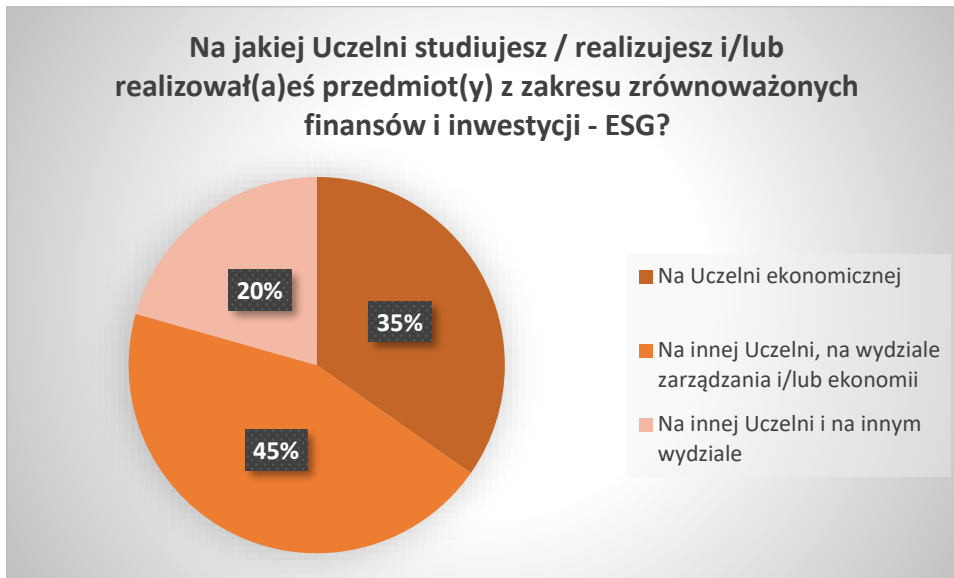
Wykres 28. Czy obecnie studiujesz na uczelni wyższej i/lub jesteś słuchaczem studiów podyplomowych?

Źródło: opracowanie własne (n=266)

Wśród respondentów przeważali studenci innych uczelni (pozaekonomicznych), studiujący na wydziale zarządzania i/lub ekonomii (45%). Co trzeci badany (35%) studiuje (lub studiował) na uczelni ekonomicznej, a pozostali (20%) na innej uczelni i na innym wydziale.

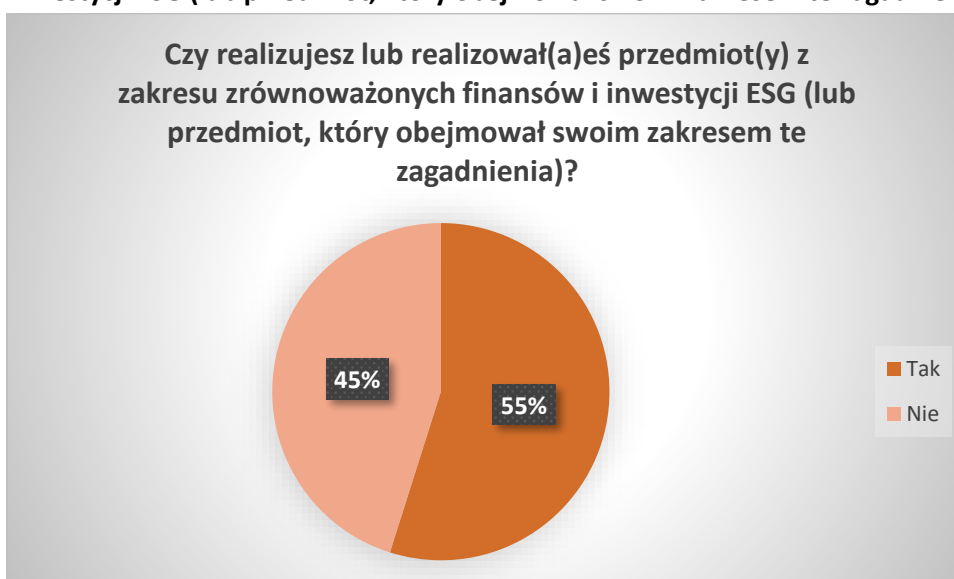
Wykres 29. Na jakiej Uczelni studiujesz / realizujesz i/lub realizowałeś przedmioty z zakresu zrównoważonych finansów – ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=262)

W badanej próbie ponad połowa respondentów (55%) realizuje lub realizowała przedmioty z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji ESG lub przedmiot, który obejmował swoim zakresem te zagadnienia.

Wykres 30. Czy realizujesz lub realizowałeś przedmioty z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (lub przedmiot, który obejmował swoim zakresem te zagadnienia)?

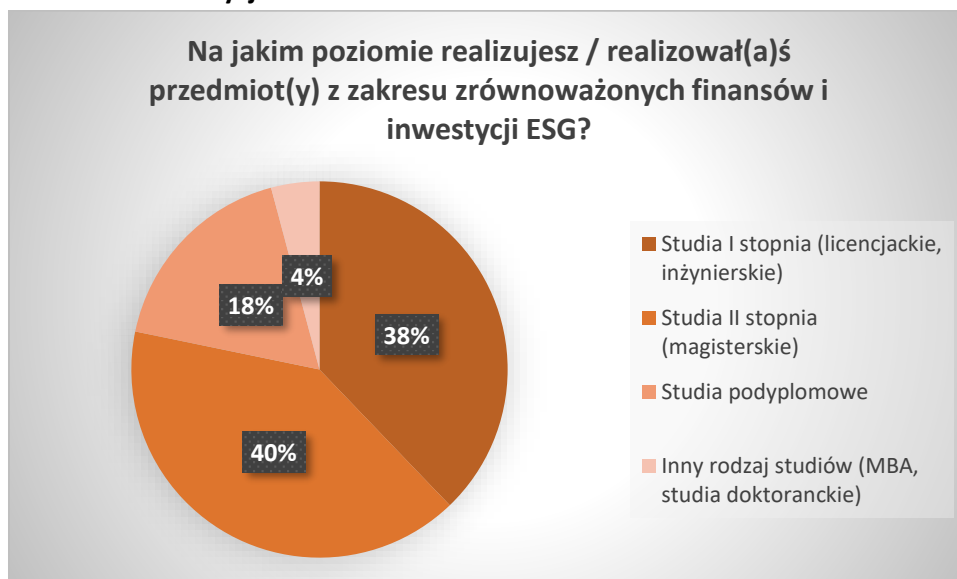

Źródło: opracowanie własne (n=171)

Przedmioty te realizowane były najczęściej na studiach II stopnia (magisterskich, 40% badanych), oraz studiach I stopnia (licencjackich, 38%). Prawie co piąty ankietowany (18%) realizował podobny przedmiot na studiach podyplomowych.

Wykres 31. Na jakim poziomie realizujesz / realizowałeś przedmioty z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=193)

Studenci (37%) wskazywali najczęściej, że przedmiot obejmujący wiedzę w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji, poświęcony był tym zagadnieniom w wyrażnie wyodrębnionej części. W całości przedmiot poświęcony był zagadnieniom ESG w przypadku co czwartego respondenta (25%). Dość często (29%) miała miejsce sytuacja, w której przedmiot dotyczył innych zagadnień w zakresie finansów i inwestycji, ale prowadzący poruszał również kwestie związane z ESG. Co dziesiąty badany (9%) wskazał, że pomimo zbliżonej nazwy przedmiot zupełnie nie dotyczył zagadnień zrównoważonych finansów i inwestycji.

Wykres 32. Czy realizowany przedmiot obejmujący wiedzę w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=233)

Ocena stopnia przekazywania wiedzy z zakresu ESG w trakcie studiów jest zróżnicowana. Co piąty badany (20%) uznał, że studia i realizowane przedmioty zdecydowanie pozwoliły na zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie zrównoważonego rozwoju, a 24% raczej zgodziło się z tym stwierdzeniem. Jedna piąta studentów (21%) nie potrafiła zająć jednoznacznego stanowiska w odniesieniu do tego pytania. Dostyc duża grupa – ponad jedna trzecia badanych – wyraziła w tej kwestii negatywną opinię (20% - „raczej nie” i 15% „zdecydowanie nie”).

Wykres 33. Czy uważasz, że studia i/lub realizowane przedmioty pozwoliły Ci na zdobycie kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=162)

Badani zostali poproszeni o wskazanie zagadnień realizowanych / przekazywanych przez wykładowców w trakcie przedmiotu związanego ze zrównoważonymi finansami i inwestycjami ESG. Wśród najczęściej wskazywanych zagadnień wymieniono:

1. Wprowadzanie w zagadnienia związane ze zrównoważonym rozwojem i ESG (kluczowe założenia, pojęcia, akty prawne oraz inicjatywy polskie i międzynarodowe, 72,8%),
2. Wpływ kwestii środowiskowych na potencjalne możliwości inwestycyjne, finansowania przedsiębiorstw i projektów (66%),
3. Wpływ kwestii społecznych w ocenie ryzyka, w tym niebezpieczeństwa wynikające z ich przeoczenia (63,6%),
4. Aspekty prawne związane z niefinansowym raportowaniem ESG w zakresie Governance (obejmującym m.in. zagadnienia związane z ładem korporacyjnym oraz compliance) obowiązujące lub mające wkrótce obowiązywać w Unii Europejskiej (53,1%).

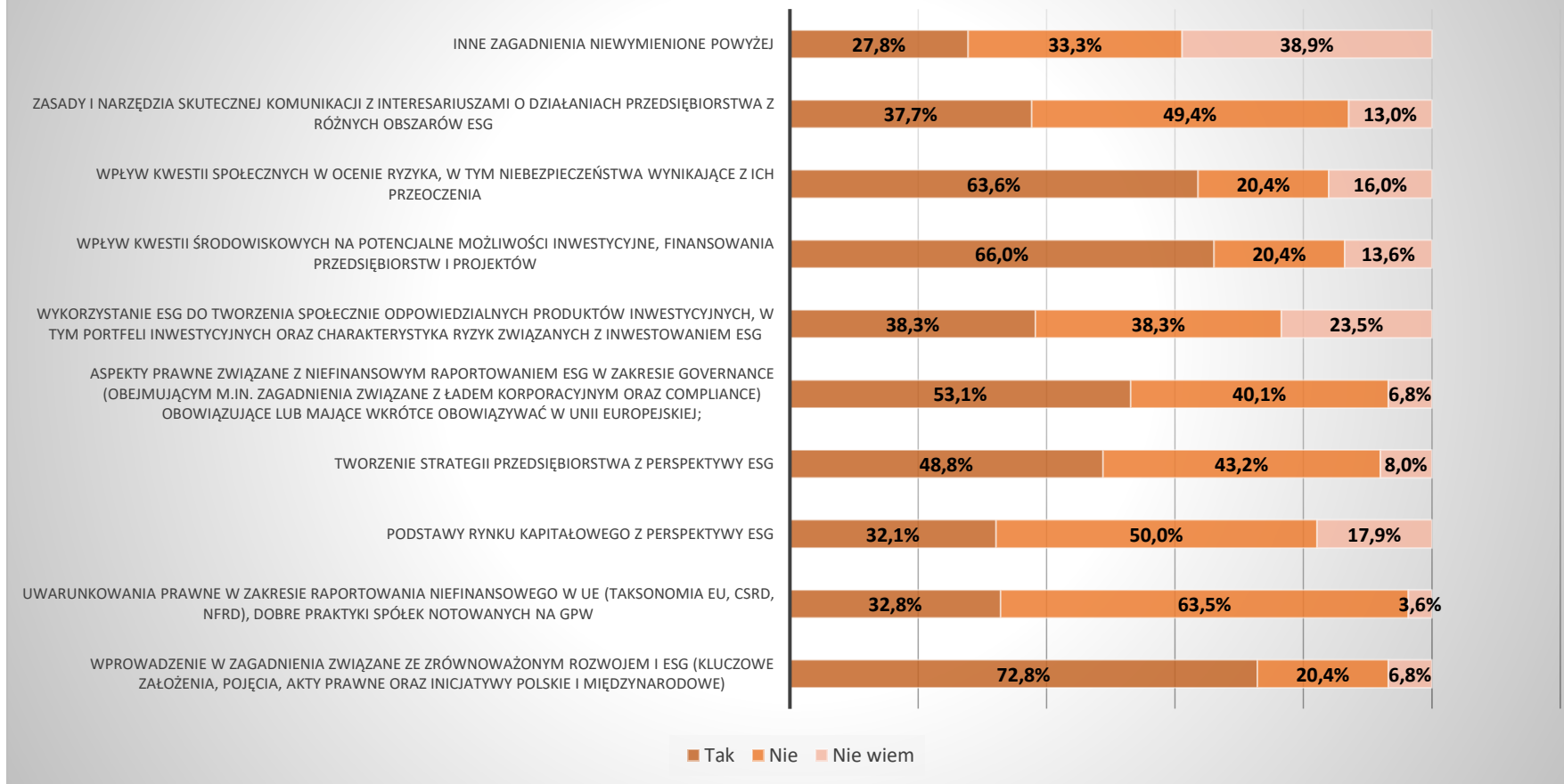
Wśród najrzadziej poruszanych zagadnień znalazły się:

1. Uwarunkowania prawne w zakresie raportowania niefinansowego w UE (Taksonomia EU, CSRD, NFRD), Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW (odnotowanych zostało 63,5% odpowiedzi negatywnych),
2. Podstawy rynku kapitałowego z perspektywy ESG (50%),
3. Zasady i narzędzia skutecznej komunikacji z interesariuszami o działaniach przedsiębiorstwa z różnych obszarów ESG (49,4%),
4. Tworzenie strategii przedsiębiorstwa z perspektywy ESG (43,2%).

Uzyskane wyniki wskazują wyraźnie na istniejące braki w zakresie oczekiwanych treści kształcenia w ramach przedmiotów związanych z zrównoważonymi finansami i inwestycjami ESG. Dominują w nich kwestie ogólne, takie jak wprowadzenie do zagadnień związanych z ESG oraz wpływ kwestii społecznych. Zidentyfikowana luka dotyczy tematów związanych z regulacjami, komunikacją z interesariuszami oraz tworzeniem strategii przedsiębiorstwa z perspektywy ESG.

Wykres 34. Jakie zagadnienia były realizowane / przekazywane przez wykładowców w trakcie przedmiotu związanego ze zrównoważonymi finansami i inwestycjami ESG?

Jakie zagadnienia były realizowane / przekazywane przez wykładowców w trakcie przedmiotu związanego ze zrównoważonymi finansami i inwestycjami ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=162)

3.1.4 Samoocena kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG

Badani zostali także poproszeni o dokonanie samooceny poziomu kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie:

1. ogólnie zrównoważonego rozwoju,
2. zrównoważonych finansów i inwestycji ESG.

W odniesieniu do pierwszego aspektu, najwyżej ocenili u siebie następujące kompetencje:

1. Potrafię wyjaśnić, na czym polega koncepcja zrównoważonego rozwoju ESG (łącznie 58% odpowiedzi „bardzo wysoki” i „wysoki” poziom kompetencji)
2. Znam i rozumiem pojęcie *greenwashingu* oraz negatywne konsekwencje zastosowania takich praktyk (51,2%),
3. Rozumiem znaczenie i cel raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju ESG (50%),
4. Znam trendy w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG oraz ich wpływ na działalność przedsiębiorstwa (43,8%).

Można zatem stwierdzić, że ankietowani czują się najpewniej w zakresie kompetencji ogólnych, związanych z samą koncepcją ESG, jej znaczeniem oraz celami. Jest to zgodne z powyższą obserwacją, dotyczącą głównych treści kształcenia w tym zakresie oraz zidentyfikowanej luki.

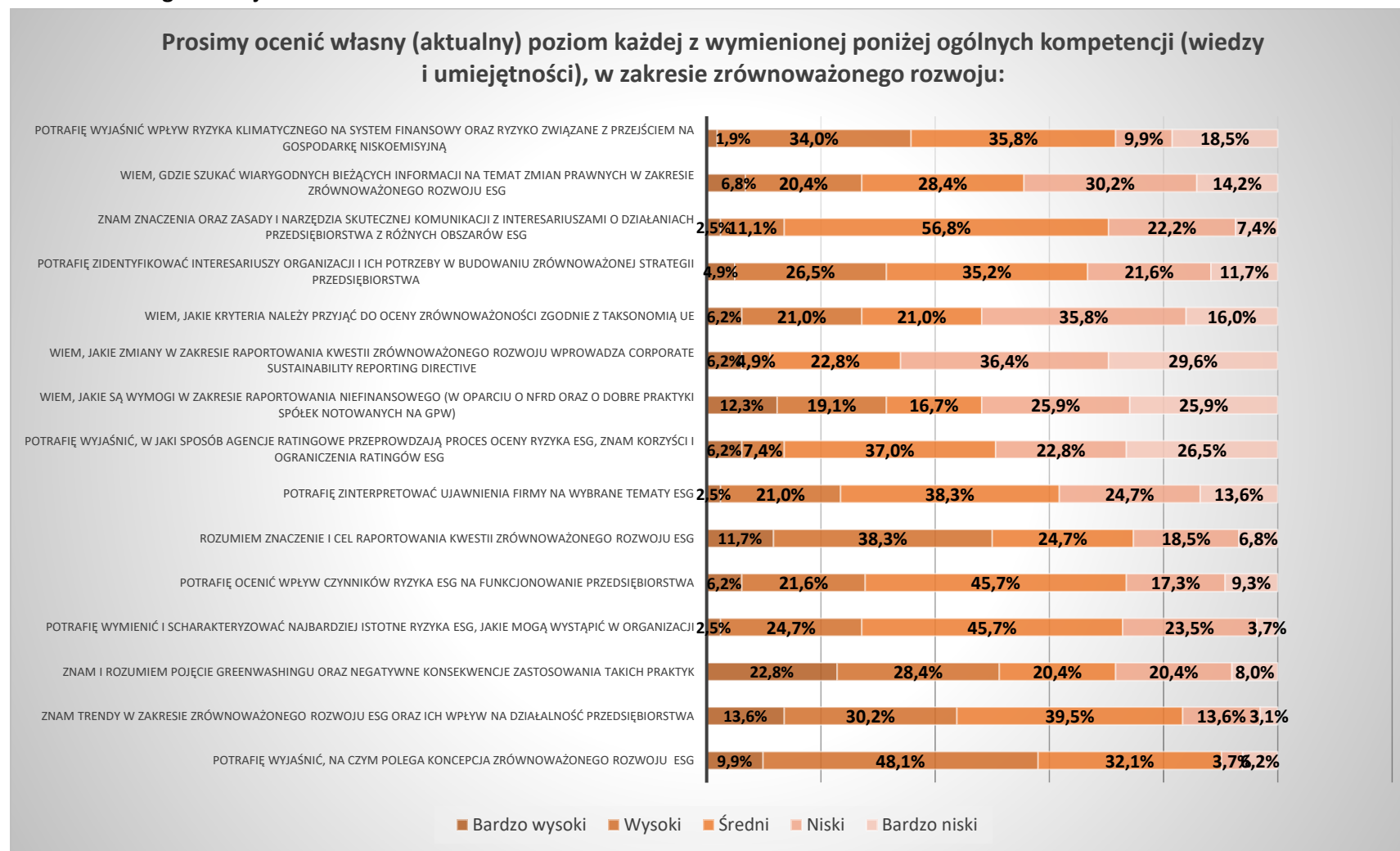
Kompetencje, które wskazane zostały przez badanych jako najslabiej w ich przypadku rozwinięte.

Najniżej wśród ogólnych kompetencji związanych ze zrównoważonym rozwojem badani ocenili u siebie następujące:

1. Wiem, jakie zmiany w zakresie raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju wprowadza *Corporate Sustainability Reporting Directive* (łącznie 66% odpowiedzi „bardzo niski” i „niski” poziom kompetencji),
2. Wiem, jakie kryteria należy przyjąć do oceny zrównoważoności zgodnie z Taksonomią UE (51,8%),
3. Wiem, jakie są wymogi w zakresie raportowania niefinansowego (w oparciu o NFRD oraz o Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW) (51,8%),
4. Potrafię wyjaśnić, w jaki sposób agencje ratingowe przeprowadzają proces oceny ryzyka ESG, znam korzyści i ograniczenia ratingów ESG (49,3%),
5. Wiem, gdzie szukać wiarygodnych bieżących informacji na temat zmian prawnych w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG (44,4%).

Wśród zidentyfikowanych kompetencji „deficytowych” znalazły się więc kwestie związane z nowymi regulacjami prawnymi – w tym międzynarodowymi – w zakresie raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju. Również ta obserwacja jest zgodna z wcześniej zidentyfikowanymi lukami programowymi w zakresie treści kształcenia na przedmiotach związanych z tą tematyką prowadzonych na Uczelniach wyższych.

Wykres 35. Prosimy ocenić własny (aktualny) poziom każdej z wymienionej poniżej ogólnych kompetencji (wiedzy i umiejętności), w zakresie zrównoważonego rozwoju

Źródło: opracowanie własne (n=162)

W ramach grupy kompetencji dotyczących specyficznie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG zidentyfikowano jeszcze większe luki kompetencyjne.

Badani poproszeni o dokonanie samooceny poziomu kompetencji (wiedzy i umiejętności) wysoko ocenili w zasadzie jedną kompetencję: znam pojęcia zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (łącznie 54,3% odpowiedzi „bardzo wysoki” i „wysoki” poziom kompetencji). Pozostałe zostały ocenione zdecydowanie niżej. Wśród relatywnie dobrze ocenianych wymienić należy:

1. Rozumiem znaczenie audytu wewnętrznego w zarządzaniu ryzykami ESG (łącznie 31,4% odpowiedzi „bardzo wysoki” i „wysoki” poziom kompetencji),
2. Potrafię ocenić wpływ kwestii środowiskowych na potencjalne możliwości inwestycyjne, na finansowanie przedsiębiorstw i projektów (30,8%),
3. Znam korzyści i wyzwania związane z włączeniem ESG do podejmowania decyzji finansowych i inwestycyjnych (27,2%),
4. Rozumiem standardy i zasady funkcjonowania podstawowych zrównoważonych produktów finansowych (np. zielonych obligacji czy jasno- i ciemnozielonych funduszy inwestycyjnych) (27,1%).

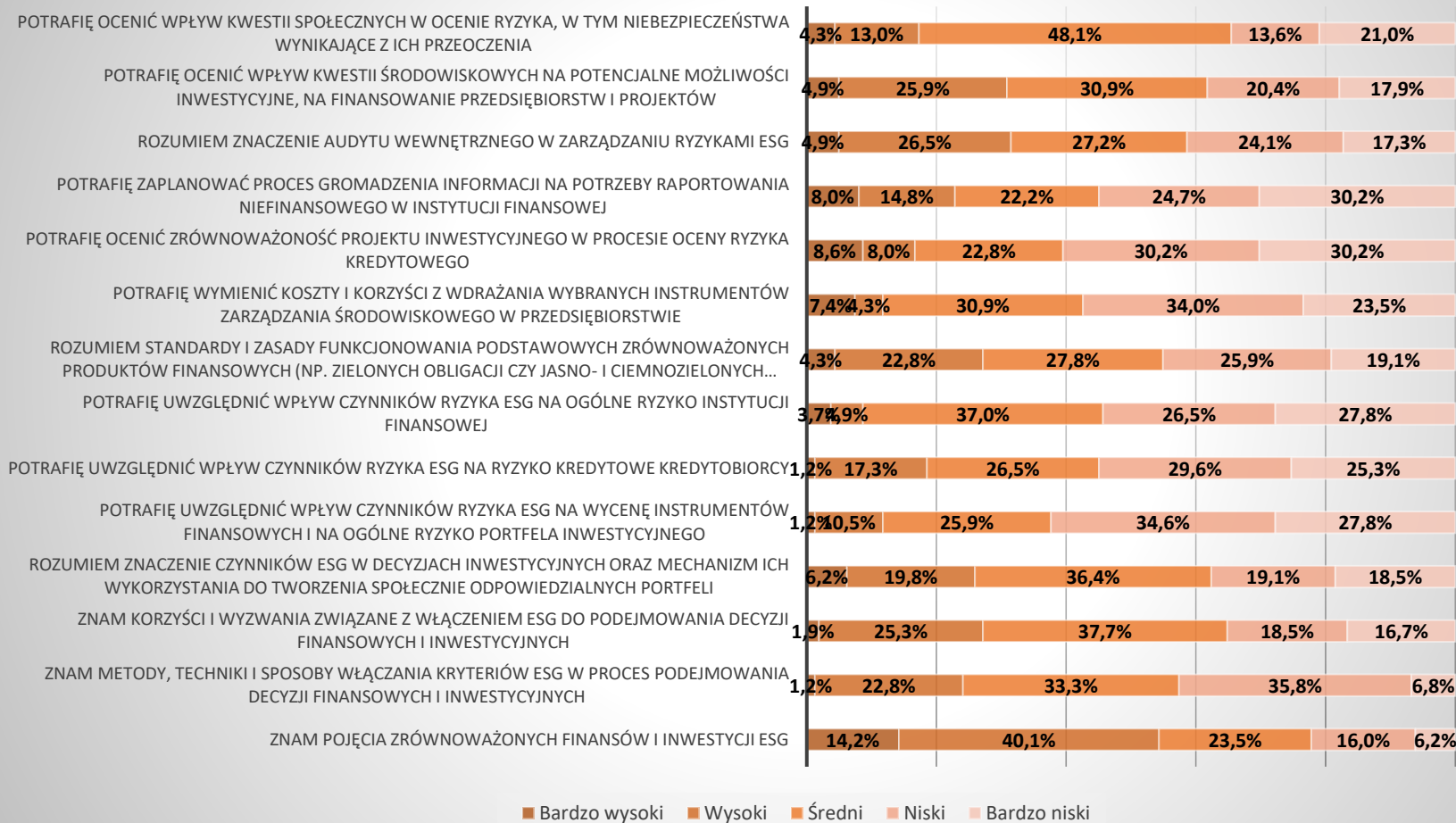
Uwagę zwraca zdecydowanie niższy odsetek odpowiedzi pozytywnych niż w przypadku kompetencji ogólnych, dotyczących zrównoważonego rozwoju. Szczególnie wyraźny jest bardzo mały odsetek odpowiedzi zdecydowanie pozytywnych („bardzo wysoki” poziom kompetencji). Poziom specyficznej wiedzy i umiejętności w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji badani oceniają więc u siebie raczej krytycznie. Szczególnie nisko badani oceniają własne kompetencje w zakresie:

1. Potrafię uwzględnić wpływ czynników ryzyka ESG na wycenę instrumentów finansowych i na ogólne ryzyko portfela inwestycyjnego (łącznie 62,4% odpowiedzi „bardzo niski” i „niski” poziom kompetencji),
2. Potrafię ocenić zrównoważoność projektu inwestycyjnego w procesie oceny ryzyka kredytowego (60,4%),
3. Potrafię wymienić koszty i korzyści z wdrażania wybranych instrumentów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie (57,5%),
4. Potrafię zaplanować proces gromadzenia informacji na potrzeby raportowania niefinansowego w instytucji finansowej (54,9%),
5. Potrafię uwzględnić wpływ czynników ryzyka ESG na ryzyko kredytowe kredytobiorcy (54,9%),
6. Potrafię uwzględnić wpływ czynników ryzyka ESG na ogólne ryzyko instytucji finansowej (54,3%).

Wykres 36. Prosimy ocenić własny (aktualny) poziom każdej z wymienionej poniżej specyficznej kompetencji (wiedzy i umiejętności), w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji - ESG

Prosimy ocenić własny (aktualny) poziom każdej z wymienionej poniżej specyficznej kompetencji (wiedzy i umiejętności), w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji - ESG:

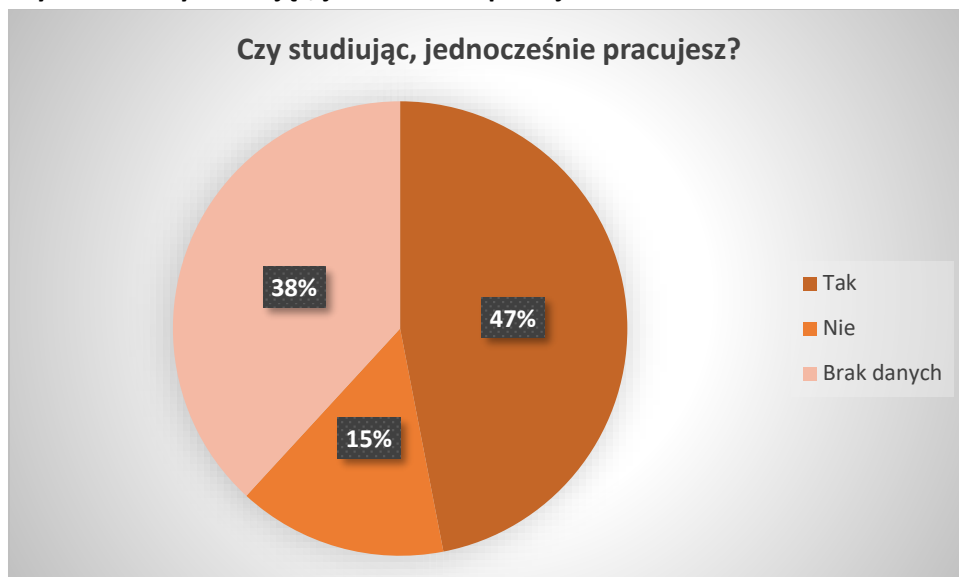

Źródło: opracowanie własne (n=162)

3.1.5 Praca zawodowa a kompetencje ESG

W ramach badanej próby prawie połowa ankietowanych (47%) łączy studia z pracą zawodową.

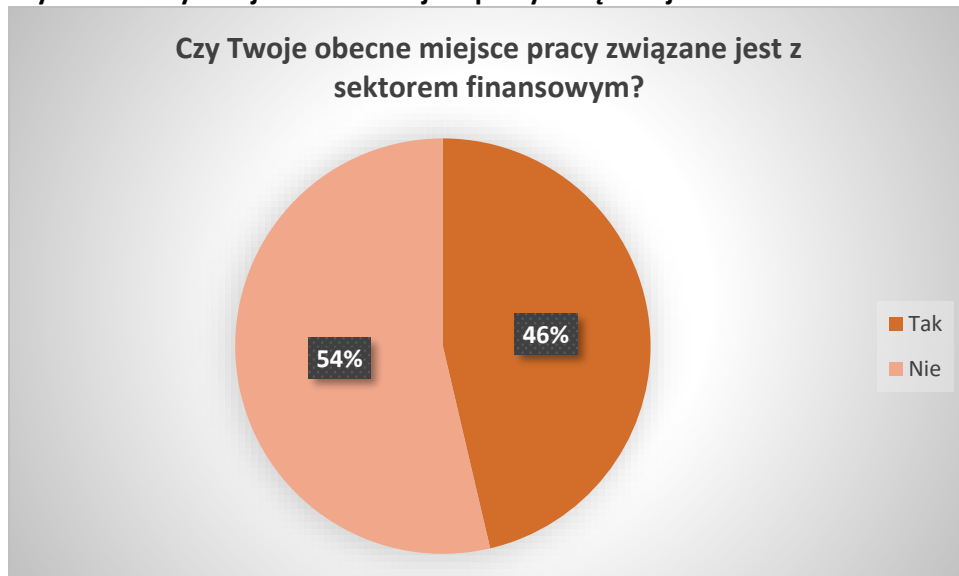
Wykres 37. Czy studiując, jednocześnie pracujesz?

Źródło: opracowanie własne (n=262)

Prawie połowa badanych (46%), którzy pracują zawodowo, związanych jest z sektorem finansowym, a pozostali pracują w innych organizacjach i sektorach.

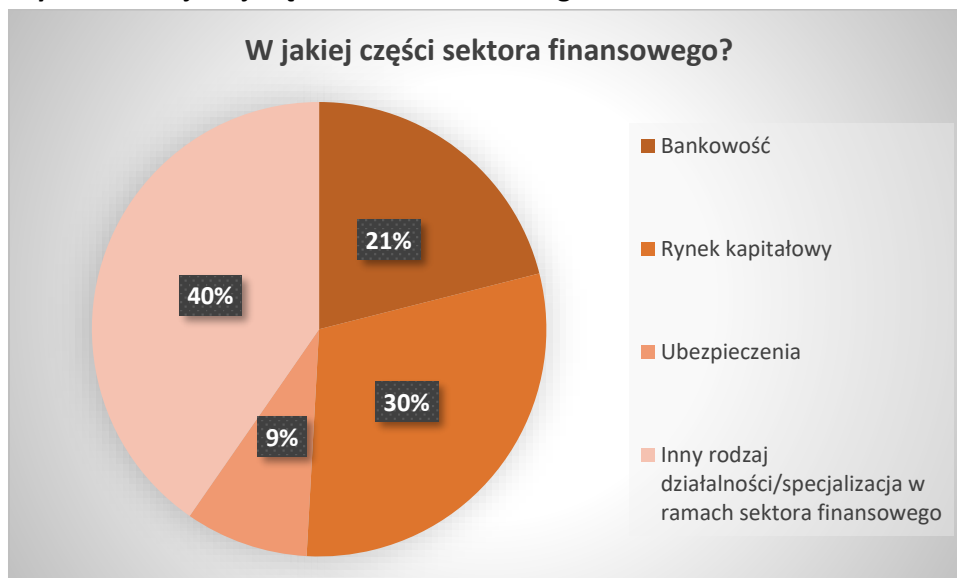
Wykres 38. Czy Twoje obecne miejsce pracy związane jest z sektorem finansowym?

Źródło: opracowanie własne (n=123)

Najczęściej badani pracowali w organizacjach prowadzących inny rodzaj działalności lub mających inną (poza bankowością, rynkiem kapitałowym oraz ubezpieczeniami) specjalizację w ramach sektora finansowego (40%). Prawie jedna trzecia (30%) pracowała w firmach funkcjonujących na rynku kapitałowym, a co piąty pracujący w sektorze badany (21%) – w bankowości. Najmniejszą grupę stanowili pracownicy firm ubezpieczeniowych (9%).

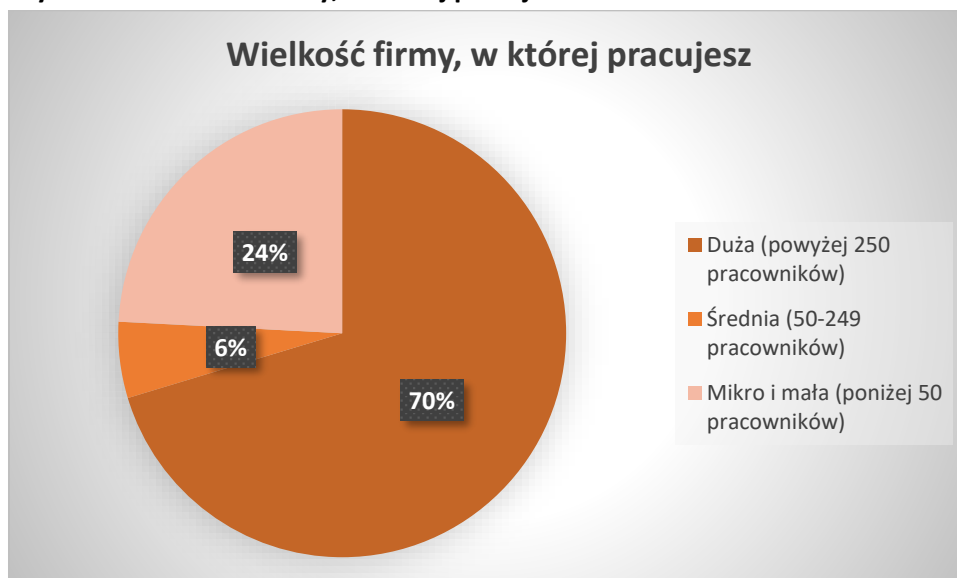
Wykres 39. W jakiej części sektora finansowego?

Źródło: opracowanie własne (n=57)

Zdecydowana większość (70%) badanych aktywnych zawodowo pracuje w dużych przedsiębiorstwach, zatrudniających powyżej 250 pracowników. Niewielki odsetek (6%) znalazło zatrudnienie w firmach średnich (50-249 pracowników), a jedna czwarta (24%) w firmach mikro i małych (poniżej 50 pracowników).

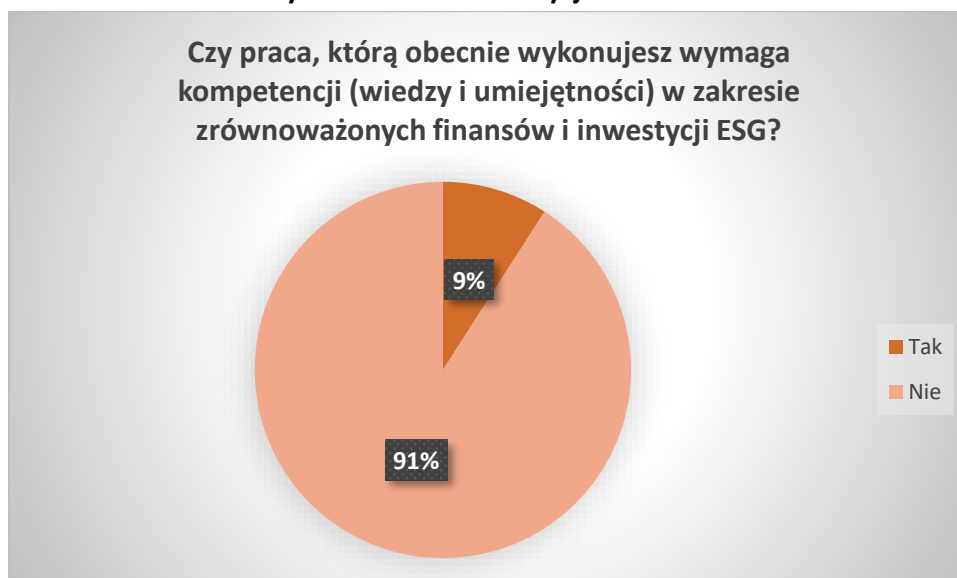
Wykres 40. Wielkość firmy, w której pracujesz.

Źródło: opracowanie własne (n=57)

Obecnie wykonywana przez badanych praca nie wymaga w znaczącym stopniu posiadania kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (9%). Wskazuje to na powolne wdrażanie tej tematyki w różnych organizacjach. Pamiętać jednak należy, że w ramach badanej próby mniejszość osób pracuje zawodowo, co może mieć wpływ na uzyskane wyniki.

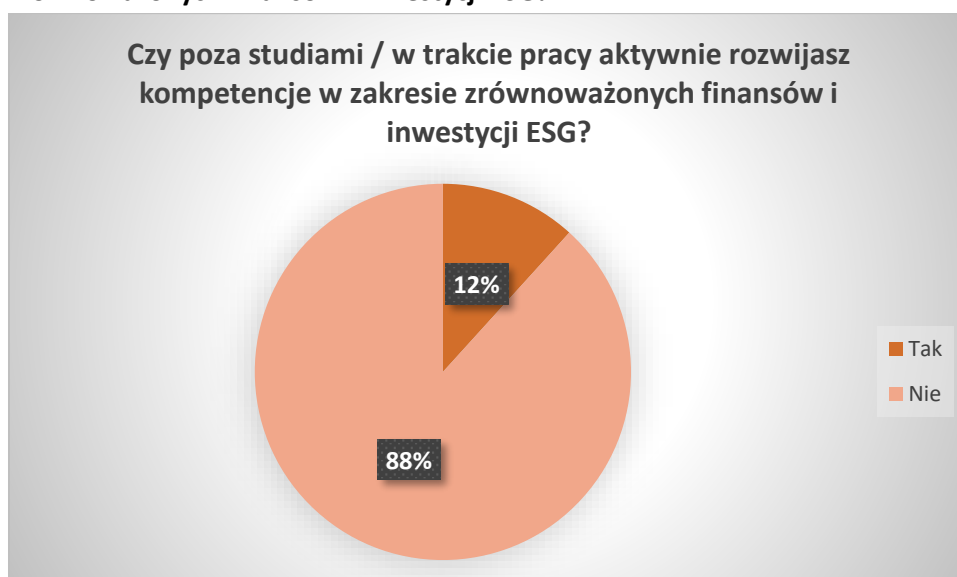
Wykres 41. Czy praca, którą obecnie wykonujesz wymaga kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=55)

Badani studenci w niewielkim stopniu aktywnie rozwijają kompetencje w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG poza studiami i w trakcie pracy zawodowej. Jedynie 12% aktywnie rozwija swoje kompetencje w takiej formie. Dla większości to właśnie studia na uczelni są podstawowym miejscem zdobywania wiedzy i umiejętności w tym zakresie.

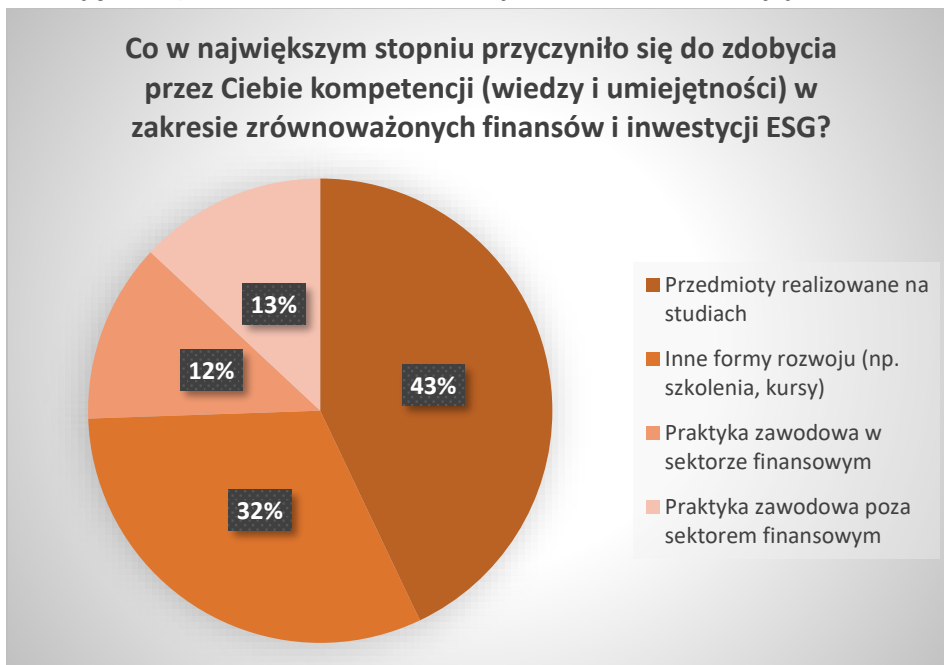
Wykres 42. Czy poza studiami / w trakcie pracy aktywnie rozwijasz kompetencje w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=162)

Co ciekawe, młode osoby postrzegają studia i przedmioty w ich trakcie realizowane jako główne źródło swoich kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (43%). Wskazuje to na bardzo ważną rolę uczelni w kształtowaniu kompetencji ESG, która formować powinna solidne podstawy dla budowania wiedzy, umiejętności i postaw przyszłych pracowników sektora finansów. Jedna trzecia ankietyowanych (32%) uważa, że w największym stopniu do rozwoju tych kompetencji przyczyniły się inne formy rozwoju, takie jak szkolenia i kursy. Ze względu na niewielkie doświadczenie zawodowe badanych osób (patrz metryka) głównym źródłem kształtowania kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG jest w mniejszym stopniu praktyka zawodowa – zarówno w ramach sektora finansowego (12%) jak i poza sektorem (13%).

Wykres 43. Co w największym stopniu przyczyniło się do zdobycia przez Ciebie kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=184)

Prawie połowa badanych (45%) planuje związać swoją dalszą karierę zawodową z sektorem finansowym, a ponad jedna czwarta (27%) nie podjęła jeszcze decyzji w tym zakresie. Wskazuje to na duże zainteresowanie pracą w sektorze. W świetle ogólnoswiatowych niedoborów wykwalifikowanych pracowników jest to niewątpliwie pozytywny sygnał dla przedsiębiorstw sektora. Z drugiej jednak strony informacja ta stanowi zobowiązanie do kształtowania sektora w sposób pozwalający zmierzyć się z wyzwaniami przyszłości w taki sposób aby oferta pracy i kariery w ramach sektora pozostała atrakcyjna dla młodych osób.

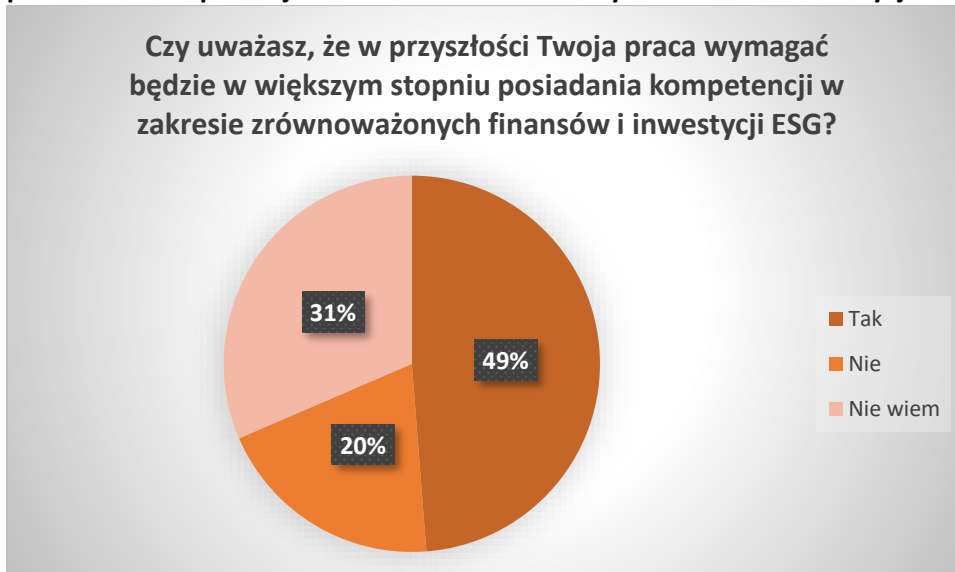
Wykres 44. Czy planujesz związać swoją dalszą karierę zawodową z sektorem finansowym?

Źródło: opracowanie własne (n=162)

Połowa badanych (49%), którzy odpowiedzieli na to pytanie uważa, że w przyszłości ich praca wymagać będzie w większym stopniu posiadania kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG. Wskazywać to może na rosnące znaczenie nie tylko samych kompetencji w tym zakresie, ale także świadomości ekologicznej, społecznej oraz w zakresie niezbędnych zmian w obszarze zarządzania wśród młodych osób. Powoduje to konieczność wdrażania zmian organizacyjnych w sektorze finansów oraz dalszych inwestycji w obszarze ESG.

Wykres 45. Czy uważasz, że w przyszłości Twoja praca wymagać będzie w większym stopniu posiadania kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

Źródło: opracowanie własne (n=162)

3.2 Wyniki badania IDI

Wywiady skupiały się na trzech obszarach zagadnień:

- transformacji organizacji w kierunku ESG,
- kluczowych w kontekście ESG rolach i kompetencjach,
- rozwoju kompetencji w obszarze ESG.

3.2.1 Transformacja organizacji w kierunku ESG

Transformacja w kierunku ESG w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem sektora finansowego jest jednym z wiodących tematów w ciągu ostatnich dwóch lat. Jest to ogromna zmiana także dla sektora finansowego, szczególnie pod kątem regulacyjnym – przepisy w zakresie ESG są wciąż na dużym poziomie ogólności oraz trudne do wdrożenia (prawie wszyscy badani wspominali o obowiązku ujawnień, który obowiązuje od niedawna). Brak jest jednolitych standardów. Przepisy te także ulegają częstym zmianom.

„(...) jest (...) bardzo duży brak chronologii w (...) przepisach, które zaczęły obowiązywać. To znaczy zaczęto wymagać od banków jako dostawców produktów pewnych wymogów (...), a z kolei rynek nie przygotował się i nie ma dzisiaj jednolitości podejścia (...)”

Organizacje sektora finansowego podlegają także wewnętrznym przeobrażeniom w kierunku proekologicznym. Wdrażane są w nich strategie zrównoważonego rozwoju, w których nacisk kładziony jest przede wszystkim na dążenie do zeroemisyjności. Respondenci podkreślają jednak trudności w nadążaniu za dynamicznymi zmianami w prawodawstwie w tym obszarze. Zmieniające się przepisy nie idą w parze z tempem, w jakim rynek finansowy jest w stanie się do nich dostosowywać. Mimo tego wiele zmian zostało już wdrożonych.

„... odchodzimy od wydruków na rzecz dokumentów elektronicznych, coraz więcej spraw można załatwić bez konieczności wizyty w banku...”

Kolejnym obszarem podlegającym transformacji jest obszar społeczny. Instytucje finansowe, w różnym stopniu przykładowo starają się prowadzić politykę identyfikowania i uznawania różnorodności jako elementu zarządzania kapitałem ludzkim w organizacjach. Respondenci podkreślali, że osoby młode przychodzące do sektora finansowego zwracają uwagę na problematykę zrównoważonego rozwoju oraz na to, jaką politykę prowadzi w tym zakresie firma.

Sektor finansowy, w opinii respondentów, ma znaczący udział w transformacji innych gałęzi gospodarki w odniesieniu do ESG. Udzielając finansowania oraz konstruując produkty finansowe może wpływać na zmiany w innych sektorach gospodarki. Między innymi z tego powodu sektor finansowy jest postrzegany jako lider zmian.

„(...) to właśnie sektor finansowy przez to, że udziela finansowań inwestycji, ułatwia pozyskiwanie środków na inwestycje zrównoważone ma być tym driverem tych zmian (...)”

Organizacje finansowe zaczynają rolę edukacyjną od własnego „podwórka”, szkoląc pracowników oraz swoich dostawców, aby z czasem stać się przewodnikami ESG szerzej w społeczeństwie.

Respondenci wskazywali także na wzrost świadomości klientów, szczególnie tych reprezentujących młodsze pokolenia, w odniesieniu do aspektów ekologicznych oraz społecznych. Badani dostrzegają wzrost wymagań stawianych instytucjom finansowym pod kątem zarządzania powyższymi procesami. Instytucje finansowe starają się wychodzić naprzeciw tym potrzebom, przygotowując odpowiednią ofertę produktów. Jak wspomniano wyżej, organizują odpowiednie szkolenia wewnętrzne oraz oferują je swoim dostawcom.

Budowana jest świadomość pracowników firm sektora w zakresie zrównoważonego rozwoju.

„(...) przede wszystkim przekonanie ludzi do tego, że to jest ważny obszar i że warto się i trzeba się tym obszarem zainteresować. Czyli wyjście poza tylko właśnie obszar zarządzania ryzykiem”

Respondenci zwracali uwagę na nie tylko na wyzwania, jakie niesie ze sobą transformacja ESG, ale także na szanse z nią związane. W opinii badanych, należy postrzegać zachodzące zmiany w długiej perspektywie. Transformacja zapoczątkowana j obecnie może przynieść efekt za kilka, a nawet kilkanaście lat.

W trakcie wywiadów pogłębionych respondenci byli pytani o najważniejsze szanse i wyzwania związane z wdrożeniem ESG. Na tej podstawie wybrano poniższe odpowiedzi:

Wyzwania:

- dynamika zmian legislacyjnych w omawianym obszarze *„Czekamy na to, że to (przepisy) będą się jednak standaryzowane (...) i w jakiś sposób dojdziemy do takiego sektorowego konsensusu, jak to robić?”*
- potrzeba intensywnego szkolenia pracowników;
- finansowanie nowych operacji związanych z transformacją ESG;
- problem z dostępnością wykwalifikowanej kadry oraz ekspertów ESG na rynku;
- często odnotowywany brak zrozumienia wśród klientów dla wprowadzanych elementów transformacji: konieczność uświadomienia i przyjęcia perspektywy ESG przez zarządzających organizacjami sektora finansowego.

Szanse:

- uświadomienie i przyjęcie przez przedstawicieli sektora perspektywy długookresowej i włączenie ESG do strategii działania firm;
- budowanie nowych form współpracy z klientami, kontrahentami, interesariuszami;

„(...) wszystkiego tego, co do tej pory było traktowane tak trochę z przymrużeniem oka, a teraz to się staje ważną częścią biznesu.”;

- dostrzeganie wartości aspektów społecznych w zrównoważonym rozwoju „*biznes zaczyna programowo z mocy prawa interesować się zagadnieniami związanymi z różnorodnością, zagadnieniami związanymi ze społecznościami lokalnymi, z potrzebami tych społeczności i tak dalej.*”;

3.2.2 Kluczowe role i kompetencje w kontekście ESG

Respondenci wyrażali opinię, że poziom kompetencji wśród pracowników w zakresie ESG w organizacjach nie jest wystarczający. Jedynie kadra kierownicza ma większą świadomość konieczności wdrażania zmian w odniesieniu do ESG:

„kompetencje [w zakresie ESG] są na poziomie adekwatnym do poziomu ewolucji rynku – tzn. rynek jest na początku drogi”

Niemal wszyscy badani zwracali uwagę na dynamikę rozwoju sektora pod względem zapotrzebowania na nowe kompetencje związane ze zmianami, jakie niosą ze sobą wymagania procesów związanych z ESG. A także na zmianę otoczenia prawnego, a również technologicznego, która powoduje potrzebę ciągłego podnoszenia kompetencji.

Najbardziej pożądane kompetencje związane są z wiedzą ekspercką pracowników, potrzebą kompleksowego rozumienia, czym jest ESG oraz umiejętnościami przekazywania tej wiedzy współpracownikom. Respondenci wskazywali także na umiejętność wdrażania nowej wiedzy w praktyce, interdyscyplinarność (umiejętność łączenia i spójności w stosowaniu trzech elementów składowych (E+S+G) a także na umiejętność zarządzania zmianą. **Kompetencje eksperckie, zawodowe potrzebne są (respondenci wskazywali na ich deficyt) w zakresie prawa (znajomość regulacji, a także umiejętność wdrażania tego prawa), taksonomii, analizy danych, a nawet bardziej interpretacji otrzymywanych wyników** (respondenci wspominali o narzędziach np. kalkulatorach liczących ślad węglowy, jest to ułatwienie, ale dane interpretuje zawsze człowiek). Jako istotne wymieniane były również kompetencje społeczne. Wśród nich pojawiały się: empatia, komunikatywność, elastyczność (rozumiana jako umiejętność odnalezienia się w szybko zmieniającym się otoczeniu). Jedną z kluczowych kompetencji wymienianych przez respondentów jest umiejętność uczenia się, ciągłego zdobywania nowej wiedzy i umiejętności.

„Myślę, że strategia ESG jest w sumie nastawiona na wartości, a wartości to są ludzie, czyli wszystkie umiejętności miękkie, które ludzie mają lub które mogą (...) wyćwiczyć, czy jakoś je wyszlifować – to są umiejętności, które są nieodzowne.”

Kompetencje ESG potrzebne są w zasadzie w całej organizacji (w działach prawnych, compliance, wśród menedżerów produktów – product manager, product owner). Oczekiwana jest pewna bazowa wiedza (np. po studiach albo szkoleniach) i specjalizacja zależna od miejsca/ funkcji/ stanowiska.

Niezbędna jest też wiedza o rodzajach działalności biznesowej klienta (np. na czym polega proces produkcyjny u klienta). Dzięki niej możliwe jest zrozumienie klienta, zaoferowanie mu odpowiedniego

produktu czy wsparcie edukacyjne. Obszary/ stanowiska, w których kompetencje te są najbardziej potrzebne, to wszelkie stanowiska prawnicze, eksperckie (np. przy projektowaniu nowych produktów, ocenie ryzyka, tworzeniu i realizacji strategii itd.), a także analityczne. Generalnie potrzebę wiedzy i kompetencji ESG, dostrzega się na większości poziomów w organizacji czy stanowisk – również w szeregu funkcji związanych ze sprzedażą czy kontaktem z klientami, marketingiem oraz w komunikacji.

W wielu organizacjach powstają działy zajmujące się wyłącznie ESG, w których inni pracownicy mogą szukać dodatkowej wiedzy oraz informacji na temat metod jej uzyskiwania (np. szkoleń itp.).

Mimo uznawania kompetencji z zakresu ESG za istotne, organizacje w większości nie prowadzą jeszcze analizy zapotrzebowania na nie. Ich występowanie w organizacji może być „skutkiem ubocznym” innych oczekiwań kompetencyjnych wpisanych w profile kompetencyjne organizacji. Przekłada się to także na oczekiwania wobec kandydatów do pracy w zakresie kompetencji ESG. Zdaniem respondentów oczekiwania te dopiero się krystalizują, chociaż niektóre organizacje

uwzględniają je już na etapie rekrutacji. **Jednak większość organizacji nie ma jeszcze mechanizmów weryfikacji kompetencji z obszaru ESG.**

„W czasie rekrutacji nie pytamy konkretnie o „kompetencje z zakresu ESG”. One wychodzą przy okazji. Umiejętność uczenia się, elastyczność, otwartość na innych są ważne z punktu widzenia ESG kompetencje, ale są ważne nie tylko, kiedy myślimy o zrównoważonych finansach”.

Warto także zauważyć, że niektóre organizacje premiują wiedzę i umiejętności w zakresie ESG (głównie poprzez dodatkowe wynagrodzenie). Z przeprowadzonego badania wynika jednak, że praktyka ta dotyczy to głównie stanowisk kierowniczych.

3.2.3 Rozwój kompetencji w obszarze ESG

Osoby badane deklarowały, że w ich organizacjach rozpoczęto proces szkolenia pracowników w zakresie ESG. W większości przypadków szkolenia dotyczą ogólnej wiedzy o ESG, tj. omówienia podstawowych terminów, pojęć, znaczenia ESG dla firm. Szkolenia te mają na ogół charakter szkoleń wewnętrznych i organizowane są jednorazowo, nie stanowiąc części zaplanowanego, dłuższego cyklu.

Respondenci wskazali, że reprezentowane przez nich organizacje planują wprowadzenie szkoleń w różnych formach: często na platformach e-learningowych, webinarach, akademiach eksperckich itd. Formy szkoleń e-learningowych są dość rozpowszechnione i uznawane za efektywne, chociażby dlatego, że pracownicy mogą uczestniczyć w nich w dowolnym momencie lub dzielić je na fragmenty. Niektóre organizacje, szczególnie te mające oddzielne jednostki zajmujące się ESG, są bardzo

zainteresowane poszerzeniem oferty szkoleniowej. **Pracownicy czują niedosyt w tej sferze praktycznie we wszystkich badanych organizacjach – najczęściej dotyczy to poziomu eksperckiego.**

„[...] obecnie rynek chłonie wszystko – każde szkolenie”

Nie brakowało także szkoleń bardziej zaawansowanych. Te, z reguły, przeprowadzane były przez firmy zewnętrzne. **Tylko nieliczne szkolenia kończą się uzyskaniem certyfikatu. Jako przykład podawany był certyfikat EFPA ESG Advisor, który po zdaniu egzaminu wydaje Fundacja na Rzecz Standardów Doradztwa Finansowego EFPA Polska. Nie zmienia to faktu, że organizacje zainteresowane są certyfikowaniem i standaryzacją kompetencji ESG, a także przyjęciem rozwiązań, pozwalających na uznanie przez sektor finansowy określonych standardów certyfikacji uzyskiwanych w trakcie szkoleń kompetencji.** Standaryzacja pozwoli sektorowi na utrzymanie odpowiedniej jakości szkoleń (m.in. w zakresie zawartości merytorycznej), a także ułatwi ocenę czy w efekcie danego szkolenia pracownik nabył określone kompetencje.

Respondenci są zdania, że organizacje sektora zaczynają dostrzegać znaczenie edukacji z zakresu kompetencji ESG. Wyrażają oni także opinię, że w dalszej perspektywie powinny być one włączone do

programów kształcenia na uczelniach wyższych. Niektórzy respondenci postulowali stworzenie osobnych przedmiotów na studiach lub studiów podyplomowych w omawianym zakresie, jednakże w taki sposób, aby nie była to „sucha wiedza”, a kształcenie zorientowane praktycznie.

3.3 Wyniki badania FGI

Znaczenie problematyki ESG dla firm sektora finansowego

Uczestnicy wywiadu potwierdzili, że w ostatnich latach zainteresowanie firm z branży finansowej problematyką zrównoważonego rozwoju zdecydowanie wzrosło. Tłumaczyli to dynamicznymi zmianami zachodzącymi w obrębie prawodawstwa oraz nowymi wytycznymi dotyczącymi raportowania. Przejawem wzrastającego znaczenia problematyki zrównoważonego finansowania oraz inwestowania z uwzględnieniem czynników ESG są modyfikacje obowiązujących dotychczas struktur organizacyjnych. W organizacjach, które reprezentowali badani, zmiany te już zachodziły. W niektórych firmach miały one charakter szerszy, powstawały w nich odrębne działy ds. zrównoważonego rozwoju lub stanowiska eksperckie, a równolegle kompetencje z tego zakresu przypisywane były do kilku stanowisk (rozszerzenie zakresu obowiązków) i ról obecnych w innych obszarach działalności firmy np. związanych z HR, obsługą prawną czy też tzw. compliance, analizą ryzyk, raportowaniem). Inną grupę stanowią według badanych przedsiębiorstwa, które jakkolwiek planują wdrożenie zmian organizacyjnych związanych z szerszym ukierunkowaniem się na działalność w obszarze zrównoważonego finansowania i inwestowania, to jednak jeszcze takich inicjatyw nie podjęły lub podjęły je w bardzo ograniczonym zakresie. Jak tłumaczyli badani, wymogi związane z ESG w sektorze finansowym są wciąż doprecyzowywane, toteż część przedsiębiorstw zwleka z istotnymi decyzjami dotyczącymi tworzenia nowych komórek organizacyjnych i stanowisk do czasu, gdy staną się one bardziej klarowne. Niemnie jednak badani uznali, że wprowadzenie zmian organizacyjnych wynikających ze wzrostu znaczenia problematyki ESG jest nieuchronne i proces ten w wielu firmach już się rozpoczął.

Respondenci podkreślali, że dążenie firm do wzmocnienia swoich działań na rzecz zrównoważonego rozwoju wymaga zaangażowania ekspertów z wielu dziedzin, toteż kompetencje z tego zakresu są zwykle w organizmach rozproszone. Pracownicy, którzy zajmują się ESG w ramach dodatkowego zadania posiadają zwykle raczej ogólną wiedzę z tego zakresu. Osoby piastujące stanowiska *stricte* związane ze zrównoważonym rozwojem dysponują zaś szerszymi kompetencjami i podlegają regularnym, obowiązkowym szkoleniom związanym z ESG. Niemniej jednak badani zwracali uwagę na fakt, iż problematyka zrównoważonego finansowania i inwestowania w ostatnim okresie jest poruszana w trakcie szkoleń skierowanych do wszystkich pracowników, zarówno związanych z firmą od dłuższego okresu, jak i osób dopiero rozpoczynających w niej pracę. Wydaje się, iż znajomość podstawowych pojęć i mechanizmów związanych ze zrównoważonym rozwojem staje się w sektorze finansowym obligatoryjna dla ogółu zatrudnionych.

Kluczowe kompetencje z obszaru ESG

Wśród najistotniejszych, specyficznych kompetencji związanych z obszarem zrównoważonego rozwoju badani wymieniali: umiejętność analitycznego myślenia pozwalającą na identyfikację obszarów wymagających większego zainteresowania ze strony firmy oraz dostrzeżenie ewentualnych pól wymagających korekty, samo docenianie wagi tej problematyki (jak to ujął jeden z badanych: *„warto utożsamiać się z tym tematem i rozumieć, po co my to robimy”*), znajomość, poprawne rozumienie oraz umiejętność analizy nowych wymogów i aktów prawnych, umiejętność identyfikacji potencjalnych ryzyk, znajomość specyfiki branży finansowej w kontekście ESG, strategiczne podejście do wprowadzania zmian w firmie uwzględniających czynniki ESG oraz postawę wobec tej problematyki opartą na osobistym zaangażowaniu. Tę ostatnią kompetencję jeden z badanych opisał następująco: *„to czego potrzebujemy, to (...) bycia ambasadorami tego tematu (...) Jeśli będziemy mieli w organizacji osoby, które będą w te rzeczy wierzyły i będą miały okazję o tym mówić, to na pewno będzie łatwiej ten temat [ESG – przyp. moderatora] wprowadzać.”*

Obszarami, związanymi ze zrównoważonym finansowaniem i inwestowaniem, wokół których zdaniem respondentów firmy z sektora finansowego będą koncentrowały się w najbliższych latach, są wszelkie działania, produkty i usługi dotyczące zielonej gospodarki oraz finansowania jej rozwoju i inwestowania w przedsięwzięcia mieszczące się w jej obszarze.

Uczestnicy FGI uznali, że obecnie poziom kompetencji z zakresu zrównoważonego rozwoju i ESG jest w ich firmach wystarczający, ale zdecydowanie będą one musiały być rozwijane w przyszłości. Tematyka szkoleń powinna być dopasowywana do pojawiających się wraz z upływem czasu nowych potrzeb, których określenie jest, zdaniem badanych, obecnie niemożliwe.

Odnosząc się do mechanizmów weryfikacji kompetencji z zakresu zrównoważonych finansów i inwestowania badani, opierając się na własnym doświadczeniu, stwierdzili, że są one dopiero tworzone przez organizacje z badanej branży. W odniesieniu do pracowników firmy analizie podlegają przede wszystkim efekty ich pracy. W związku ze znaczną zmiennością i zawiłością przepisów oraz wymogów związanych z raportowaniem, przełożeni oczekują od zatrudnionych osób zajmujących się ESG znacznej kreatywności i samodzielności w codziennej pracy. Problematyka zrównoważonego rozwoju jest poruszana, zdaniem badanych, także podczas procesów rekrutacyjnych, jednak w firmach

uczestników FGI nie opracowano w tym zakresie szczegółowych narzędzi (np. testów wiedzy) ani wytycznych.

Respondenci zwracali uwagę na fakt, iż pozyskanie z zewnętrznego rynku pracy ekspertów z zakresu zrównoważonego finansowania i inwestowania jest dużym wyzwaniem. Podkreślali, że firmy z ich branży zwykle rywalizują ze sobą o specjalistów, a pula osób o wysokich kompetencjach związanych ze zrównoważonym rozwojem i ESG jest na polskim rynku pracy bardzo ograniczona. Mając to na uwadze, organizacje starają się poszukiwać odpowiednich ekspertów wewnątrz organizacji i dbają o stały rozwój ich wiedzy, umiejętności i postaw w analizowanym obszarze.

Oferta szkoleniowa w obszarze ESG

Badani podkreślali przy tym, że choć wiele firm w Polsce oferuje obecnie szkolenia dotyczące zrównoważonego rozwoju, to ich jakość i poziom merytoryczny nie są satysfakcjonujące. Programy szkoleniowe opierają się raczej na przekazywaniu wiedzy ogólnej o zrównoważonym finansowaniu i inwestowaniu z uwzględnieniem ESG (podstawowe pojęcia, podstawy prawne) niż specjalistycznej. Ograniczenia oferty szkoleniowej zachęcają firmy do opracowywania własnych programów rozwojowych, dopasowanych do indywidualnych potrzeb danego przedsiębiorstwa i różnych grup jej pracowników. Tego rodzaju szkolenia wewnętrzne kończą się wydawanym przez firmę certyfikatem. Badani poproszeni o wskazanie przykładów dostępnych na rynku zewnętrznym certyfikatów uznawanych w branży za wiarygodne i potwierdzające posiadanie wiedzy z zakresu ESG w sposób rzetelny, nie potrafili wymienić żadnego z takich dokumentów. Respondenci uznali, że warto byłoby utworzyć niezależną instytucję certyfikującą, współpracującą zarówno z ekspertami ze świata nauki, jak i praktyki, która specjalizowałaby się w rozwijaniu kompetencji z obszaru zrównoważonego rozwoju.

Uczestnicy FGI byli zdania, że istotny wpływ na poszerzanie zasobów kompetencyjnych w branży finansowej w obszarze zrównoważonego finansowania i inwestowania z uwzględnieniem ESG, miałyby nawiązanie szerszej współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami edukacyjnymi (zwłaszcza uczelniami wyższymi). Badani uznali, że większą inicjatywą powinny wykazać się jednostki biznesowe, dla których np. oferowanie staży i praktyk dla studentów stwarza okazję do dotarcia do młodych kandydatów do pracy o poszukiwanych kompetencjach. Według osób biorących udział FGI zacieśnienie współpracy pomiędzy sektorem przedsiębiorstw i uczelniami pozwoliłoby tym ostatnim szybciej reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu i dopasowywać na bieżąco programy edukacyjne do nowych potrzeb. Obecnie, jak podkreślali badani, system edukacyjny wydaje się reagować zbyt wolno na pojawiające się wyzwania. Stanowi to jedną z przyczyn dość niskiego poziomu kompetencji związanych ze zrównoważonym rozwojem i ESG obserwowanego przez badanych u najmłodszych kandydatów do pracy. Osoby te posiadają zwykle wiedzę ogólną z tego zakresu. Wyróżnia je jednak także duża (większa niż wśród osób ze starszych generacji) świadomość wagi problematyki zrównoważonych finansów i inwestowania. Badani uznali, że samo podejście zakładające, że program studiów obejmuje przekazywanie młodym ludziom głównie ogólnej wiedzy z omawianego obszaru jest właściwe, ale przekazywane informacje powinny być możliwie najbardziej aktualne oraz osadzone w praktyce branży finansowej. Dlatego też tak istotna jest, zdaniem badanych ścisła współpraca instytucji edukacyjnych z przedsiębiorstwami. Kompetencje specjalistyczne młodzi ludzie mogą już rozwijać po

zakończeniu studiów wiążąc się z danym pracodawcą. Jest to uzasadnione także z uwagi na fakt, iż niektóre działania z zakresu zrównoważonego rozwoju i ESG są ściśle powiązane ze specyfiką konkretnego przedsiębiorstwa.

Ocena opracowanej w badaniu mapy kompetencji

Ponadto uczestnicy FGI mieli możliwość zapoznania się z opracowaną w projekcie mapą kompetencji ESG w sektorze finansowym. Uznali, że zarówno struktura tego dokumentu, jak i jego treść są właściwe. Badani wysoko ocenili zidentyfikowane kluczowe kompetencje oraz sposób ich powiązania z poszczególnymi rolami w organizacji. Zwrócono jedynie uwagę na stronę graficzną mapy, która mogłaby zostać nieco zmodyfikowana. Obecnie, z uwagi na bardzo małą czcionkę korzystnie z tego opracowania nie jest w pełni komfortowe. Jak zauważył jeden z respondentów: *„wydaje mi się, że ona [mapa – przyp. moderatora] jest bardzo pomocna, dość trudno się ją czyta, ale jeśli chodzi o kompetencje przypisane do poszczególnych funkcji, to wydaje mi się, że one są pełne, (...) nie specjalnie widzę pole, które powinno być uzupełnione. (...) Kierunek moim zdaniem jest bardzo dobry”*.

3.4 Oferta edukacyjna w zakresie kompetencji ESG

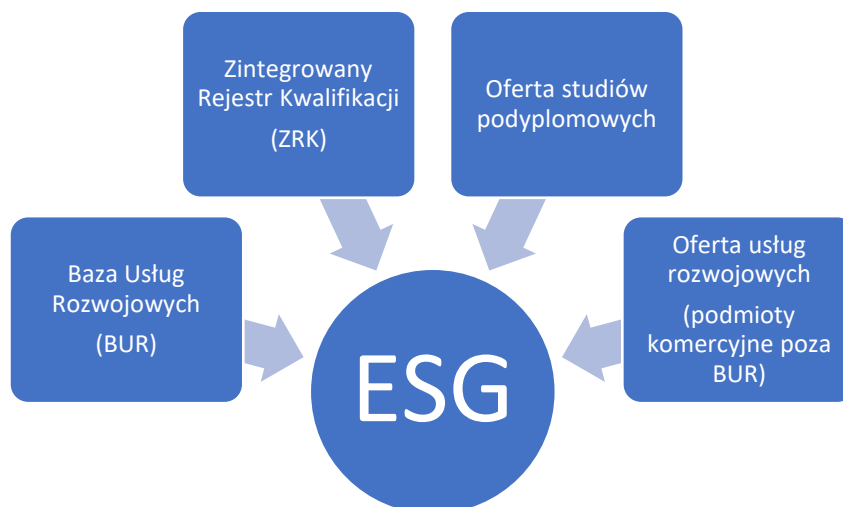
W toku prac mających na celu diagnozę potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w zakresie zrównoważonych finansów ESG dokonano przeglądu dostępnych ofert kształcenia w tym obszarze

oferowanych przez różnego typu podmioty sektora edukacji. Przegląd ten obejmuje dostępną wiedzę według stanu na 30 czerwca 20203 r.

Rysunek 2 *Przegląd oferty*

kształcenia w obszarze ESG

Źródło: Opracowanie własne

Oferta szkoleniowa dostępna w Bazie Usług Rozwojowych

Baza Usług Rozwojowych prowadzona jest od 7 lat (uruchomiona w 2016 r.) przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, a koszt jej prowadzenia i rozwoju dofinansowany jest z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Usługi szkoleniowe i doradcze, które oferuje BUR (obecnie 763 tys. ofert), to usługi rozwojowe dofinansowane ze środków publicznych, którymi dysponuje szesnaście programów regionalnych oraz krajowy program Fundusze Europejskie na rzecz Rozwoju Społecznego. Należy zatem podkreślić, iż zasoby BUR to jedynie część usług oferowanych przez sektor usług rozwojowych.

W odniesieniu do oferty szkoleń z zakresu ESG, wynik przeglądu zasobów bazy to zaledwie trzy usługi rozwojowe, oferujące szkolenia w trybie online, których czas trwania wynosi od 5h do 6h. Zakres szkoleń obejmuje podstawowe wiadomości teoretyczne dot. istoty ESG oraz konieczności raportowania ESG i wymogów w tym zakresie. Szkolenie nie obejmuje walidacji pozyskanej wiedzy, a po zakończonym szkoleniu uczestnik otrzymuje jedynie potwierdzenie odbycia szkolenia wystawione przez podmiot prowadzący dane szkolenie.

Kwalifikacji dot. ESG z ZRK

W wyniku przeglądu kwalifikacji cząstkowych w ZRK nie zidentyfikowano pozycji odnoszących się bezpośrednio do obszaru ESG.

Oferta usług rozwojowych (podmioty komercyjne poza BUR)

Na komercyjnym rynku usług rozwojowych dostępne są liczne szkolenia odnoszące się do wiedzy w zakresie ESG. Szkolenia te w ofercie mają zakres tematyczny na różnorodnym poziomie szczegółowości: od teoretycznej wiedzy bazowej (np. oferta Csrinfo ESG & Sustainability) do bardziej

szczegółowej i np. zorientowanej na jeden obszar ESG z dodatkową możliwością ćwiczeń praktycznych (np. oferta Ernst & Young Academy of Business). Większość szkoleń dotyczy wiedzy generycznej z zakresu raportowania ESG, tj. uniwersalnej wobec sektora gospodarki, w jakim funkcjonuje dane przedsiębiorstwo. Większość szkoleń jest jednodniowych a czas ich trwania wynosi ok. 5 - 6 godzin.

Jednodniowe szkolenie pt. *ESG i zrównoważony rozwój w biznesie online*, oferowane przez wymienionego powyżej organizatora, tj. firmę Csinfo ESG & Sustainability, to przykład oferty autorskiego programu obejmującego trzy bloki tematyczne: (1) Obszary wdrażania dobrych praktyk a pytania o ESG, (2) Zarządzanie CSR i ESG: Jak firmy układają zarządzanie tym obszarem? (3) Obszary wdrażania dobrych praktyk a pytania o ESG. Tytuły bloków tematycznych oraz czas trwania szkolenia wskazują na wspomniany wyżej ogólny charakter oferowanego programu z zakresu ESG, który - co należy wziąć pod uwagę - powinien stanowić podbudowę dla pogłębiania wiedzy w zakresie ESG w kontekście specyfiki danego sektora.

Przykładem szkolenia zorientowanego na pogłębienie umiejętności w ramach jednego obszaru wymagań w zakresie ESG, jest program oferowany przez Ernst & Young Academy of Business pt. *Raportowanie zrównoważonego rozwoju zgodnie z regulacjami UE*. Organizatorzy szkolenia adresują siedmiogodzinne szkolenie do konkretnych odbiorców: dużych firm (zgodnie z kryteriami UE) oraz małych i średnich firm notowanych na giełdzie, które od 01.01.2026 objęte zostaną nowymi wymaganiami wynikającymi z taksonomii oraz unijnej dyrektywy Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). W ofercie szkolenia organizator wskazuje na te obszary działalności organizacji, których pracownicy są szczególnie predestynowani do wzięcia udziału w oferowanym szkoleniu. Są to obszary dotyczące sprawozdawczości, controllingu i relacji inwestorskich.

Na uwagę zasługuje fakt, że opisane powyżej szkolenie jest jedynym spośród przeanalizowanych przez autorów raportu, które ma wskazany przez organizatorów próg dostępu. Progiem tym jest wymóg znajomości podstawowych zagadnień związanych ze zrównoważonym rozwojem/ ESG.

Jednym z zaledwie kilku kompleksowych programów szkoleniowych dostępnych na rynku usług rozwojowych skierowanych do pracowników sektora finansowego w zakresie ESG jest oferta Warszawskiego Instytutu Bankowości (WIB). ADVISOR. Program oferowany przez WIB - *Jak współpracować z Klientami w zrównoważonych inwestycjach ESG?* dedykowany jest doradcom finansowym, którzy chcą przystąpić do egzaminu w celu uzyskania certyfikatu EFPA ESG Advisor. W trakcie 25 godzin szkolenia uczestnicy mają możliwość pozyskać wymaganą na egzaminie

specjalistyczną wiedzę oraz umiejętności w zakresie stosowania ESG w sektorze finansowym przez doradców finansowych.

Oferta studiów podyplomowych w zakresie ESG

Sektor szkolnictwa wyższego oferuje liczne studia podyplomowe, które w całości lub w części poświęcone są tematyce ESG. Przykładowo, w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie funkcjonuje oferta 10 rodzajów studiów podyplomowych. Część z nich wprost nawiązuje do kompetencji

związanych z ESG (przykładowo jest to Strategiczna transformacja ESG w przedsiębiorstwie), a część wyraźnie wskazuje wątki związane z ESG w programach ukierunkowanych na zarządzanie ryzykiem kredytowym, zarządzanie ryzykiem w instytucjach finansowych czy zarządzanie gospodarką odpadami).

Ważnym wątkiem jest tworzenie programu studiów, a następnie ich realizacja we współpracy z partnerem biznesowym. Przykładem takiego podejścia są studia *Strategiczna transformacja ESG w przedsiębiorstwie*, realizowana we współpracy z KPMG w SGH czy też studia *Zasady zrównoważonego rozwoju dla biznesu. Transformacja klimatyczna*, realizowane we współpracy z EY przez Akademię Leona Koźmińskiego. Studia te są ciekawym przykładem dbałości uczelni o jakość kształcenia nie tylko w wymiarze teoretycznym (wiedza teoretyczna), ale i praktycznym (pochodzącym wprost z doświadczenia biznesowego).

Do szczegółowej analizy tego typu oferty edukacyjnej wybrano osiem programów prowadzonych przez szkoły wyższe, w tym cztery podmioty publiczne i cztery niepubliczne.

Programem skierowanym bezpośrednio do sektora finansowego jest program oferowany przez Akademię Leona Koźmińskiego pn. *Zrównoważone finanse i ESG*. Program ten jest skierowany do absolwentów studiów magisterskich w zakresie finansów i rachunkowości, a także w dziedzinach związanych ze zrównoważonym rozwojem w działalności biznesowej. Ramowy program studiów zawiera m.in. zagadnienia związane z zielonymi finansami i otoczeniem regulacyjnym, zintegrowaną analizą rozbieżności środowiskowych, oceną projektów inwestycyjnych w kontekście ESG a także wpływem ESG na wycenę. W ofercie zaprezentowanej na stronie uczelni brak jest wyszczególnienia efektów kształcenia.

W analizowanej grupie ofert znajdują się także kierunki przeznaczone dla konkretnej gałęzi gospodarki: *ESG w Budownictwie* (Wydział Inżynierii Lądowej Politechniki Warszawskiej) oraz *Prawo ochrony środowiska i klimatu gospodarki cyrkularnej, społecznej odpowiedzialności biznesu, zmian klimatycznych, oraz ESG* (Uczelnia Łazarski). Studia te stanowią interesującą ofertę kształcenia, ponieważ łączą ogólną wiedzę o ESG, potrzebną niezależnie od tego w jakim sektorze funkcjonuje przedsiębiorstwo, z wiedzą specjalistyczną, potrzebną do spełniania wytycznych dot. ESG w kontekście specyfiki procesów w danej branży lub sektorze (np. aspekty prawne związane z ESG na rynku nieruchomości z zastosowaniem metodyki BIM (Building Information Modeling)).

Na rynku edukacyjnym w Polsce dostępne są również programy dla osób, chcących zdobyć kompetencje managera CSR/ESG i zrównoważonego rozwoju (oferowane m.in. przez Collegium Civitas oraz Krakowską Szkołę Biznesu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie). Studia te oferują m.in. wiedzę dotyczącą kluczowych założeń, pojęć, aktów prawnych i inicjatyw z perspektywy managera

CSR/ESG, przygotowania do skutecznej komunikacji z interesariuszami poszczególnych działań z obszaru CSR/ESG m.in. z wykorzystaniem nowych mediów a także wiedzę z obszaru zarządzania organizacją i projektami, zarządzania strategicznego w kontekście wdrażania CSR/ESG w praktyce.

Kompetencje i kwalifikacje kluczowe dla badanego obszaru zidentyfikowane w procesie przeglądu oferty edukacyjnej (por. Załącznik ...) zostały następnie porównane z zestawem oczekiwanych kompetencji ustalonym w ramach badania desktop research, uzupełnionym o wnioski z indywidualnych wywiadów pogłębionych (mapa kompetencji). Zabieg ten pozwolił na ustalenie luki edukacyjnej w zakresie wiedzy i kompetencji oczekiwanych i poszukiwanych na rynku oraz zakresu wiedzy dot. Zrównoważonych finansów ESG przekazywanego w ramach różnych form kształcenia.

3.3 Mapa kompetencji ESG w sektorze finansowym

Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie edukacji na temat zrównoważonego rozwoju ESG, jakie występuje na rynku finansowym w Polsce, wymaga stworzenia **mapy kompetencji**. **Mapa ta stanowi rodzaj drogowskazu opisującego zakres kompetencji, jaki, co do zasady, wymagany jest w odniesieniu do osób zajmujących różnorodne stanowiska w organizacji finansowej**. Mapa stanowi oryginalne, autorskie opracowanie zespołu badawczego i jest pierwszą próbą usystematyzowania potrzeb kompetencyjnych w zakresie ESG w sektorze finansowym.

Opracowanie takiej mapy kompetencji ma wielorakie znaczenie. Z jednej strony, obowiązujące uregulowania prawne wprowadzają wymogi dotyczące posiadania w organizacji stosownej wiedzy i umiejętności w zakresie zarządzania ryzykami ESG czy uwzględniania ryzyk ESG w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych. Z drugiej zaś, rosnące wymagania konsumentów i inwestorów wskazują jednoznacznie konieczność skupienia się przez organizacje na rynku finansowym na kwestiach związanych ze zrównoważonym rozwojem i poszukiwanie w tym możliwości budowania swoich przewag konkurencyjnych.

Mapa kompetencji ESG w sektorze finansowym jest przydatna z perspektywy:

- Zrównoważonego rozwoju oraz istniejących ról, w których wymagane są nowe kompetencje, jako narzędzie służące projektowaniu szkoleń oraz ścieżek karier w organizacjach sektora.
- Instytucji edukacji formalnej działających na rzecz sektora – jako narzędzie służące dopasowaniu oferty edukacyjnej (szczególnie na poziomie wyższym) do dynamicznie zmieniających się potrzeb sektora w zakresie kompetencji ESG.
- Instytucji edukacji pozaformalnej działających na rzecz sektora – jako wskazówka do projektowania oferty szkoleniowej odpowiadającej specyficznym potrzebom sektora, w tym w zakresie szkoleń o charakterze certyfikowanym.
- Instytucji o charakterze regulacyjnym oraz wspierających działalność przedsiębiorstw w sektorze – jako źródło informacji o wyzwaniach sektora w zakresie kształtowania wymaganych kompetencji ESG w zakresie ogólnie rozumianego zrównoważonego rozwoju, ale także zrównoważonych finansów i inwestycji.

Jednocześnie jednak współczesne otoczenie formalno-prawne charakteryzuje się pewnym specyficznym momentum w formalizowaniu kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem na rynku finansowym. Powstające nowe akty prawne, regulujące ten rynek, a także wytyczne organów

nadzorczych oraz powstająca na naszych oczach praktyka rynkowa jednoznacznie wskazują na wiodący trend polegający na rosnącej specjalizacji kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem ESG. Wymogiem współczesności jest zatem nie tyle powielanie pewnej ogólnej wiedzy w tym zakresie, ale coraz głębsza specjalizacja i ukierunkowanie na obsługę określonych, coraz bardziej sprecyzowanych i specjalistycznych wątków związanych z włączaniem kryteriów ESG w procesy w instytucjach finansowych.

Jest to tym bardziej istotne, że instytucje finansowe pełnią ważną rolę w procesie budowania zielonej gospodarki – jako podmioty sterujące przepływem kapitału w kierunku przedsięwzięć bardziej zrównoważonych. Ponadto, same instytucje finansowe, jako podmioty interesu publicznego i często spółki giełdowe, są same przedmiotem oceny w zakresie zrównoważoności.

Same więc, pełniąc tę dwojaką rolę, są podmiotami predystynowanymi do wyznaczania pewnych standardów w zakresie zrównoważoności. Pełnią także w tym zakresie rolę swoistego regulatora norm, których spełnienia oczekuje się od podmiotów ubiegających się o finansowanie czy od emitentów instrumentów finansowych.

Banki są zobowiązane do włączenia kryteriów ESG w proces zarządzania całkowitym ryzykiem, co rodzi wyzwania związane choćby z rewizją strategii instytucji finansowej, audytem portfela klientów i aktywów czy szacowaniem ryzyka ESG.

Finalnym produktem procesu realizacji strategii przedsiębiorstwa jest raport wspólnie określany jako raport niefinansowy (za chwilę - raport w zakresie zrównoważonego rozwoju). Zarówno realizacja tej strategii, jak i gromadzenia danych na potrzeby raportu, to działania, w które są lub przynajmniej powinny być zaangażowane niemal wszystkie komórki organizacyjne. Oznacza to, że również i z tego powodu kwestie związane ze zrównoważonym rozwojem powinny być w tych komórkach znajome i aktywnie realizowane.

Trend specjalizacyjny jest również pokłosiem ewolucji koncepcji ESG jako konglomeratu czynników ryzyka przekrojowego. Jest to ryzyko, które różnymi kanałami wpływa na funkcjonowanie organizacji

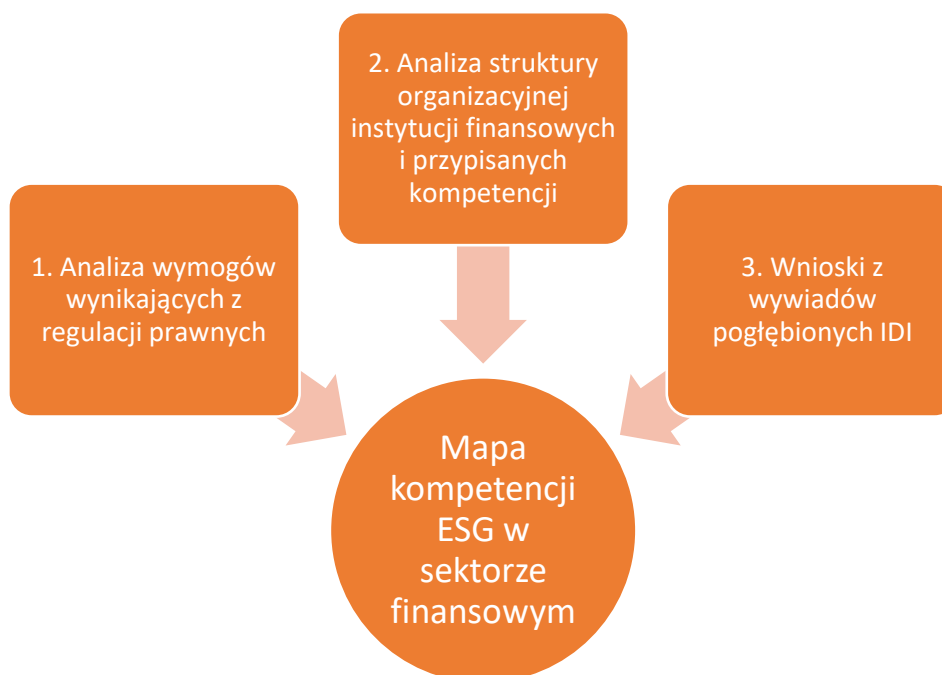
w licznych jej obszarach i funkcjach – począwszy od strategii funkcjonowania organizacji, poprzez ofertę produktową, strukturę klientów, procesy zarządzania ryzykiem, raportowania niefinansowego, zarządzania talentami, budowanie relacji z interesariuszami, employer branding czy zarządzania bezpieczeństwem danych – by wymienić tylko część z nich.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, że **kompetencje, wiedza i umiejętności w zakresie dotyczącym zrównoważonego rozwoju ESG powinny być dostępne niewątpliwie na różnym**

poziomie, ale jednak niemal w każdej komórce organizacyjnej instytucji finansowej. Jest to także punkt wyjścia dla stworzenia mapy kompetencji. Stanowi ona zestaw kompetencji, które zostały opracowane według stanu prawnego obowiązującego na dzień 31 maja 2023 r. Mamy jednak pełną świadomość, że odpowiada ona bieżącemu porządkowi prawnemu oraz bieżącym potrzebom

organizacji. Może jednak ulec zmianie wraz z postępującą ewolucją koncepcji ESG i idącym w ślad za nią rosnącym zapotrzebowaniem na coraz bardziej wyspecjalizowaną wiedzę i kompetencje.

Rysunek 3. Źródła informacji wykorzystane w procesie tworzenia mapy kompetencji ESG w sektorze finansowym

Źródło: opracowanie własne

Jak wskazano na powyższym schemacie, mapa kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów ESG została opracowana jako efekt trzyetapowego procesu obejmującego:

1. analizę wymogów prawnych regulujących rynek finansowy, w szczególności wskazujących na konieczność posiadania w poszczególnych typach organizacji stosownych kompetencji w obszarze ESG. Analiza ta, przeprowadzona w formule *desk research*, dała odpowiedź na pytanie o minimalny zakres kompetencji niezbędnych do realizacji wymogów prawnych w zakresie ESG.
2. pogłębioną analizę struktury organizacyjnej wybranych typów instytucji finansowych (banki, towarzystwa funduszy inwestycyjnych, spółki ubezpieczeniowe, biura maklerskie) wraz z identyfikacją przypisanych im kompetencji o charakterze biznesowym, z uwzględnieniem wymogów dotyczących ESG. Kolejnym krokiem było ustalenie zadań związanych z ESG, realizowanych na poziomie wcześniej wyodrębnionych jednostek organizacyjnych. Następnie autorzy przystąpili do zdefiniowania kompetencji niezbędnych do realizacji wymienionych zadań. W związku z tym, że ustalono, iż niektóre kompetencje mają charakter uniwersalny i istnieje zapotrzebowanie na nie na poziomie różnych jednostek organizacyjnych, sporządzono macierz kompetencji w organizacji. Pozwoliła ona na w pewnym zakresie wystandardyzowanie

wiedzy na temat tego, które kompetencje mają charakter uniwersalny, zatem powinny być realizowane co do zasady w każdej jednostce organizacyjnej, a które mają charakter specyficzny, unikalny dla danej jednostki.

3. pogłębione wywiady indywidualne (IDI), które pozwoliły na skonfrontowanie wiedzy uzyskanej na etapie 1) oraz 2) z wymogami praktyki rynkowej.

Efektem powyższych etapów było zaproponowanie wstępnej wersji mapy kompetencji, opracowanej na podstawie analizy dostępnej oferty edukacyjnej w zakresie kompetencji z obszaru ESG wraz z przeglądem oferty w bazach BUR oraz ZRK (szczegółowy opis w podrozdziale 3.4), aktualnych uregulowań prawnych obowiązujących na obszarze Unii Europejskiej, regulujących rynek finansowy, a w szczególności funkcjonowanie instytucji finansowych (firm inwestycyjnych) oraz kompetencji i ról zawodowych zidentyfikowanych w instytucjach finansowych.

Poniżej zaprezentowano fragment mapy kompetencji ESG sektora finansowego. Całość mapy znajduje się w Załączniku (plik excel).

	Znaczenie kompetencji w danej roli	Obszar ryzyka	Personal finance	Obszar finansów	Możliwości rozwoju
	☒ Kluczowe w danej roli ☒ Przydatne	 Kluczowe zadania	 Kluczowe zadania	 Kluczowe zadania	 Ograniczona dostępność szkoleń / studiów Brak dostępnych szkoleń / studiów
 Wiedza	Wiedza nt. ryzyka klimatycznego i jego wpływu na ryzyko kredytowe klienta	☒	☒	☒	
	Znajomość kryteriów ESG	☒	☒	☒	
	Wiedza, jak ryzyko ESG wpływa na ogólne ryzyko banku	☒			
	Ocena ryzyka ESG klienta, w tym znajomość kryteriów ustalania rynku docelowego klienta	☒	☒		
	...				
 Umiejętności	Wczesne rozpoznawanie i odpowiednie zarządzanie wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka ESG związanymi z prowadzoną działalnością	☒			
	Skuteczna kontrola poziomu ryzyka ESG i jego utrzymanie w ramach przyjętego apetytu na ryzyko	☒			
	Pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka ESG, w tym zabezpieczenie ewentualnych strat poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne	☒			
	ograniczenie ryzyka ESG poprzez określenie systemu limitów i zasad postępowania w przypadku ich przekroczenia	☒			
	Zaproponowanie struktury organizacyjnej dostosowanej do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka ESG	☒			
	Pozyskiwanie informacji na temat preferencji ESG klienta poprzez ankietę odpowiedniości			☒	

	Przegląd procesu świadczenia usługi doradztwa oraz procesu oceny odpowiedniości w celu uwzględnienia preferencji ESG klienta		☒		
	Wsparcie realizacji strategii biznesowej	☒	☒		
	Stworzenie w przedsiębiorstwie kultury ryzyka ESG	☒			

Źródło: opracowanie własne.

Analiza Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Sektora Bankowego (SRKB) w kontekście kompetencji związanych z obszarem ESG w sektorze finansowym

Twórcy projektu SRKB stworzonego w dwóch etapach w latach 2012 – 2015 zadeklarowali, iż w trakcie formułowania zapisów sektorowej ramy, nie brali pod uwagę perspektywy ESG, ze względu na bardzo wczesny etap rozwoju obszaru ESG w bankowości w tamtym okresie. Mimo to, wzięwszy pod uwagę uniwersalność niektórych kompetencji z obszaru ESG – także tych określanych w literaturze jako kompetencje miękkie – autorzy niniejszego raportu zdecydowali o analizie zapisów w SRKB pod kątem kompetencji wpisujących się w obszar ESG. Intencją autorów była diagnoza zapisów zastanych, mająca stanowić punkt wyjścia dla ewentualnej przyszłej aktualizacji ramy sektorowej o kompetencje niezbędne dla wypełniania zobowiązań związanych z ESG przez instytucje sektora finansowego. Zaktualizowana SRKB może być użytecznym pomostem pomiędzy wymaganiami regulacyjnymi a rozwojem dobrych praktyk rynkowych w zakresie kompetencji ESG pracowników sektora finansowego.

W tabeli 5 zaprezentowano zestawienie kluczowych kompetencji odpowiadających poszczególnym składowym Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Sektora Bankowego. Pogrubieniem zaznaczono obszary, które zdaniem autorów, są sformułowane na tyle szeroko, iż obejmują również wymogi dotyczące kwalifikacji w zakresie ESG.

Tabela 5. Zestawienie kluczowych kompetencji odpowiadających składowym SRKB

	Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRKB)		
	wiedza	umiejętności	kompetencje społeczne
SRKB 3	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikuje kluczowe elementy systemu prawa, regulacji i instytucji sektora bankowego oraz wewnętrznego systemu nadzoru w banku, w tym kodeksy dobrych praktyk i kodeks etyki 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi dostarczyć prostą usługę bankową lub wykonać zadanie w ramach procesów wspierających, zgodnie z wymaganiami właściwych przepisów prawa, regulacji oraz procedur, z zachowaniem standardów jakości i bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> Działa zgodnie z obowiązującym prawem, regulacjami nadzorczymi, procedurami wewnętrznymi i standardami etyki zawodowej
SRKB 4	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje podstawowe elementy sprawozdań finansowych banku oraz wskaźniki wykorzystywane w analizie Definiuje najważniejsze rodzaje ryzyka banku, podstawowe zasady i procesy zarządzania ryzykiem oraz 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi przeanalizować kluczowe czynniki, wpływające na cenę usługi bankowej dla klienta Potrafi uczyć się samodzielnie i planować swój rozwój zawodowy 	<ul style="list-style-type: none"> Podjeżdżuje odpowiedzialność, w zgodzie z przepisami prawa, regulacjami nadzorczymi, procedurami wewnętrznymi, standardami jakości i etyką zawodową, za zaspokojenie

	<p>wyjaśnia swoje miejsce w tym procesie</p> <ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, jak działa bank oraz system nadzoru wewnętrznego w banku, zapewniający bezpieczeństwo i zgodność funkcjonowania banku z wymogami prawa i regulacjami nadzorczymi 		<p>potrzeb klienta zewnętrznego i wewnętrznego</p>
SRKB 5	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia rodzaje ryzyka i techniki zarządzania ryzykiem ważne dla jego/jej roli zawodowej (...), Objaśnia wszystkie istotne przepisy prawa, regulacje i procedury, które są ważne w jego/jej pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi przedstawić klientom w transparentny i wyczerpujący sposób najlepsze, zintegrowane rozwiązania dla ich potrzeb finansowych (...) Potrafi przygotować rozwiązania dla klientów zewnętrznych lub wewnętrznych, w zgodzie z przyjętymi w banku granicami dopuszczalnego ryzyka, z wymogami prawa i standardami bezpieczeństwa, z nastawieniem na podnoszenie jakości i wykorzystaniem dostępnych technologii 	<ul style="list-style-type: none"> Przejawia inicjatywę i odpowiedzialność w zakresie śledzenia trendów i zmian w otoczeniu gospodarczym, w tym na poziomie przedsiębiorstw i gospodarstw domowych
SRKB 6	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, jakie innowacje są wykorzystywane przez liderów rynkowych do transformacji procesów dostarczania usług bankowych dla klienta Interpretuje zaawansowane zależności pomiędzy podejmowanym ryzykiem, bezpieczeństwem funkcjonowania i efektywnością biznesową banku, działającego na rynku 	<ul style="list-style-type: none"> Na bieżąco zapoznaje się z projektami nowych regulacji i ocenia ich wpływ na działalność banku w jego/jej obszarze odpowiedzialności, tak aby odpowiednie procedury i rozwiązania, w tym nowatorskie, były gotowe w odpowiednim czasie 	<ul style="list-style-type: none"> Podjęmuje inicjatywę i odpowiedzialność, tak aby sprostać złożonym zmianom w otoczeniu gospodarczym i regulacyjnym sektora

	<i>lokalnym i międzynarodowym</i>		
SRKB 7	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowo wyjaśnia wysoce złożone powiązania pomiędzy różnorodnymi czynnikami, które determinują otoczenie gospodarcze, w którym działają banki, na rynku krajowym i międzynarodowym • Identyfikuje najnowsze i nadchodzące trendy, które kształtują perspektywy rozwojowe dla banków • Szczegółowo objaśnia środowisko prawne i regulacyjne oraz czynniki związane z zarządzaniem ryzykiem (...) 	<ul style="list-style-type: none"> • Analizując dogłębnie otoczenie gospodarcze oraz regulacyjne banku, potrafi przygotować opracowania wewnętrzne, które umożliwiają tworzenie na czas odpowiednich, nowych rozwiązań i strategii dla banku i klientów • Wykorzystując dostępne technologie, potrafi opracować nowe rozwiązania dla najbardziej złożonych potrzeb finansowych klientów w różnych segmentach lub procedury, narzędzia i systemy wewnętrzne, które pomagają bankowi dostarczyć nowe rozwiązania dla klientów jako innowacyjne propozycje w sektorze 	<ul style="list-style-type: none"> • Promuje postawy oparte na etosie zawodowym, rozwijając kulturę komunikacji i współpracy nastawioną na znajdowanie rozwiązań przynoszących wartość dodaną dla wszystkich partnerów

Wśród uniwersalnych umiejętności obejmujących swym zakresem trzy kategorie kompetencji wskazywanych w ramie sektorowej, wymienić można kilka, które pojawiają się na większości poziomów SRKB. Do kompetencji tych należą przede wszystkim: **znajomość przepisów prawa, regulacji oraz procedur specyficznych dla sektora finansowego, zarządzanie ryzykiem, zorientowanie na klienta wraz z kulturą komunikacji oraz orientacja na innowacyjność i złożoność procesów w ramach działalności finansowej.**

O ile trzy pierwsze z wymienionych umiejętności (kompetencji) odnaleźć można (wraz z charakterystycznym dla ram kwalifikacji przyrostem ich złożoności) na wszystkich poziomach SRKB, o tyle kulturę komunikacji oraz nastawienie na innowacyjność i umiejętność dostrzegania oraz wykorzystania złożoności procesów finansowych, odnaleźć można dopiero na najwyższych poziomach ramy.

Wydaje się zatem, iż w kontekście ESG, zakładającym złożoność procesów, uzasadnionym w przypadku aktualizacji SRKB byłoby uwzględnienie orientacji na wewnętrzną i zewnętrzną kulturę komunikacji także na niższych poziomach ramy sektorowej. Dotyczy to także zorientowania na innowacyjność oraz umiejętność postrzegania procesów w instytucji finansowej jako procesów złożonych nawet w przypadku prostych usług bankowych i/lub procesów wspierających te usługi.

4. Wnioski i rekomendacje

- **Zrównoważone finanse i inwestycje ESG są wyzwaniem dla sektora finansowego** – nie tylko ze względu na rosnące wymagania regulacyjne, ale też konieczność przeprowadzenia transformacji potrzebnej do pełnienia roli lidera zmian.
- Niezidentyfikowane i niezaspokojone potrzeby kompetencyjne ESG sektora mogą być dużą barierą tej całościowej transformacji.
- Oferta rozwoju w zakresie ESG – zarówno na poziomie studiów (w tym podyplomowych), jak i szkoleń, **nie odpowiada rosnącym potrzebom**, zwłaszcza w kontekście rosnącego zapotrzebowania na coraz bardziej wyspecjalizowane kompetencje.
- Zagadnienia związane z ESG powinny być szerzej włączone do programów kształcenia na uczelniach wyższych; uczelnie powinny zmierzać do tworzenia oddzielnych kierunków na studiach II stopnia i podyplomowych. **Konieczna jest intensyfikacja działań i inwestycji w na rzecz budowania kompetencji ESG w sektorze finansowym, poprzez rozwój współpracy interesariuszy, w ramach proponowanego modelu kompetencji ESG.**
- Polskie firmy zaczynają doświadczać coraz bardziej restrykcyjnych wymogów kryteriów ESG, zarówno ze strony firm międzynarodowych, będących ich biznesowymi partnerami, jak również ze strony instytucji finansowych. W skrajnych przypadkach brak dostosowania może oznaczać zerwanie współpracy, utratę rynku zbytu, czy utratę możliwości finansowania, stąd **edukacyjna rola sektora finansowego jako lidera jest w tym zakresie szczególnie istotna.** Pozwoli to nie tylko na podnoszenie świadomości uczestników rynku, ale też zbuduje wspólne poczucie obowiązku.
- Rozproszenie regulacyjne zrównoważonych finansów oraz brak wcześniejszej praktyki ich powoduje, że sektor finansowy powinien wypracować spójny system ich interpretacji, czy **dobre praktyki i sektorowe standardy ich implementacji.**
- Zauważalny jest deficyt wspólnego dialogu w zakresie wyzwań zrównoważonych finansów pomiędzy sektorem finansowym a sektorem edukacyjnym, a tylko taki jest w stanie zagwarantować dostęp do wysokiej jakości kompetencji w obszarze ESG. Konieczne jest podjęcie dalszych działań na rzecz nawiązywania współpracy, na przykład w ramach opracowania wspólnych programów studiów podyplomowych, czy krótszych form szkoleniowych (kursów, szkoleń).
- Badani przedstawiciele przedsiębiorstw sektora finansowego zwracali uwagę na bardzo ogólny charakter szkoleń i treści w zakresie ESG na nich przekazywanych.
- Firmy z sektora finansowego oczekują szerszej oferty szkoleń z zakresu ESG. Zarówno na poziomie podstawowym, jak i **szkoleń specjalistycznych, o zaawansowanej treści.**
- Respondenci zwracali uwagę na bardzo istotny aspekt praktycznego zastosowania wiedzy z obszaru ESG. W tym zakresie w szczególności brakuje praktycznych wskazówek, opisów dobrych praktyk czy jasnych wytycznych. Wartością dodaną byłoby więc opracowanie i udostępnianie organizacjom w sektorze takich propozycji.

- **Konieczne jest wypracowanie rozwiązań służących rozwojowi kompetencji ESG w całym sektorze.**
- **Organizacje sektora finansowego zainteresowane są standaryzacją i certyfikacją kompetencji w obszarze ESG.**
- **Platformą do wypracowania wspólnego, uznawanego standardu może być Sektorowa Rada ds. Kompetencji Finanse.**
- Rekomenduje się aktualizację Sektorowej Ramy Kwalifikacji (SRK) dla sektora bankowego, z możliwym poszerzeniem na sektor finansowy, o zapisy wprost wskazujące na kompetencje odnoszące się do ESG. Jak wskazano w podrozdziale poświęconym mapie kwalifikacji, w opisach SRK odnaleźć można kompetencje pożądane w odniesieniu do ESG. Ponieważ jednak nie wypełniają one wachlarza wskazanych w badaniu kompetencji o kluczowym znaczeniu dla ESG w sektorze finansowym, rekomenduje się aktualizację ramy sektorowej o umiejętności związane z ESG. W przypadku podjęcia przez Sektorową Radę ds. Kompetencji Finanse decyzji o kolejnej próbie włączenia SRK do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, zadanie to wydaje się być nie tylko konieczne, ale także stanowić atut SRK w procesie jej włączania przez Ministra właściwego.

Bibliografia

- Bruyn S.T., *The Field of Social Investment*, Cambridge University Press, Cambridge 1987).
- Climate Bond Initiative, Green Bond European Investor Survey 2019,
https://www.climatebonds.net/files/reports/gb_investor_survey-final.pdf,
- Czerwonka M., *Inwestowanie społecznie odpowiedzialne*, Difin, Warszawa 2013, s.13–14.
- Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych. (Publ. 9.12.2019) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R2088>
- EBA 2019, REPORT ON UNDUE SHORT-TERM PRESSURE FROM THE FINANCIAL SECTOR ON CORPORATIONS, December 2019
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Final%20EBA%20report%20on%20undue%20short-term%20pressures%20from%20the%20financial%20sector%20v2_0.pdf
- EBA 2020, Guidelines on loan origination and monitoring
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2020/Guidelines%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring/884283/EBA%20GL%202020%2006%20Final%20Report%20on%20GL%20on%20loan%20origination%20and%20monitoring.pdf
- EBA 2021, EBA advises the Commission on KPIs for transparency on institutions' environmentally sustainable activities, including a green asset ratio <https://www.eba.europa.eu/eba-advises-commission-kpis-transparency-institutions%E2%80%99-environmentally-sustainable-activities>
- EBA 2021, EBA publishes its Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015656/EBA%20Report%20on%20ESG%20risks%20management%20and%20supervision.pdf
- EBA 2022, DEVELOPING A FRAMEWORK FOR SUSTAINABLE SECURITISATION EBA/REP/2022/06
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2022/1027593/EBA%20report%20on%20sustainable%20securitisation.pdf?retry=1
- EBA 2022, Final Report - Final draft implementing technical standards on prudential disclosures on ESG risks in accordance with Article 449a CRR (EBA/ITS/2022/01)
<https://service.betterregulation.com/document/555739>
- EBA 2022, THE ROLE OF ENVIRONMENTAL RISKS IN THE PRUDENTIAL FRAMEWORK
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Discussions/2022/Discussion%20paper%20on%20the%20role%20of%20environmental%20risk%20in%20the%20prudential%20framework/1031947/Discussion%20paper%20on%20role%20of%20ESG%20risks%20in%20prudential%20framework.pdf
- EBA Response to European Commission's Consultation on the Renewed Sustainable Finance Strategy, Lipiec 2020
https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2020/896716/EBA%20response%20to%20EU%20Commission's%20consultation%20on%20Renewed%20Sustainable%20Finance%20Strategy.pdf
- European Commission, *EU Sustainable Finance: April package*,
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/sustainable-finance-communication-factsheet_en.pdf (dostęp: 11.03.2021)

European Commission, *Financing Sustainable Growth*, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200108-financing-sustainable-growth-factsheet_en.pdf. (dostęp: 08.02.2021).

European Commission, *Regulation on the Establishment of a Framework to Facilitate Sustainable Investment*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018PC0353> (dostęp: 08.02.2021).

European Commission, *The European Green Deal*, City of Brussels 2019.

European SRI Study 2018, <https://www.eurosif.org/news/eurosif-2018-sri-study-is-out/> (dostęp 21.006.2023)

Ferris S.P., Rykaczewski K.P. (1986). Social investing and portfolio management. *Business & Society*, 25(1), 1–7

Franklin Templeton Capital Markets Insights Group, Bloomberg, *Year-to-date through 23 September 2020. Includes corporate and government green bonds*, <https://www.franklintempleton.co.uk/investor/article?contentPath=html/ftthinks/common/blogs/green-bonds-growing-in-europe.html> (dostęp: 10.03.2021).

Global Sustainable Investment Review 2020, GSIA, 2020, s. 9, [GSIR-20201.pdf \(gsi-alliance.org\)](https://www.gsi-alliance.org/GSIR-20201.pdf) (dostęp: 27.02.2023).

Grabowski M., Kotecki L., *Zielone obligacje w Polsce. Przewodnik dla emitenta*, Instytut Odpowiedzialnych Finansów, Warszawa 2020.

<https://bank.pl/raport-sytuacja-sektora-bankowego-w-iii-kwartale-2021-roku/?id=421915&catid=25926>

<https://data.imf.org/?sk=F8032E80-B36C-43B1-AC26-493C5B1CD33B&slid=1480712464593><https://data.imf.org/?sk=F8032E80-B36C-43B1-AC26-493C5B1CD33B&slid=1481126573525> (dostęp 28.02.2023)

<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1185-Institutional-investors-and-asset-managers-duties-regarding-sustainability> (dostęp: 08.02.2021).

https://ec.europa.eu/info/publications/210421-sustainable-finance-communication_pl (dostęp: 11.03.2021)

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/190618-sustainable-finance-teg-report-green-bond-standard_en.pdf (dostęp: 11.03.2021).

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl (dostęp: 10.03.2021); R. Rudzki, M. Bieńkowski, K. Średzińska, *Jak dzięki Taksonomii zapewnić zrównoważoną odbudowę europejskiej gospodarki?*, w: *Zielone Finanse w Polsce*, L. Kotecki (red.), EKF, 2020, s. 87.

<https://ecoacsa.com/task-force-for-nature-related-financial-disclosures-eng/#:~:text=The%20Taskforce%20on%20Nature-related%20Financial%20Disclosures%20%28TNFD%29%20is,companies%20a%20complete%20picture%20of%20their%20environmental%20risks.> (dostęp 21.06.2023)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588581905912&uri=CELEX:52020PC0080> (dostęp: 10.03.2021).

<https://global.beyondbullsandbears.com/pl/2020/09/25/wzrost-europejskiego-ryнку-zielonych-obligacji/> (dostęp: 25.03.2021).

<https://raportzintegrowany2019.gpw.pl/2019-wig-esg-respect-index?csrt=8883935978824961703>

<https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement> (dostęp 21.06.2023)

<https://www.analizy.pl/optimalizacja-portfela-inwestycyjnego/33001/fundusze-esg>

<https://www.analizy.pl/optimalizacja-portfela-inwestycyjnego/33001/fundusze-esg>

<https://www.gov.pl/web/finanse/strategia-rozwoju-rynku-kapitalowego>

<https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazone-finansowanie> (dostęp: 26.08.2021).

https://www.gpw.pl/pub/GPW/ESG/Wytyczne_do_raportowania_ESG.pdf

https://www.pwc.pl/pl/pdf-nf/2022/Raport_PwC_Zielone_finanse_po_polsku_Edycja_II.pdf, (dostęp 1.03.2023)

<https://www.statista.com/statistics/1296334/sustainable-funds-asset-size-by-region/>, (dostęp: 16.08.2023 r.)

<https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/Polska-pierwszym-panstwem-emitujacym-zielone-obligacje-2867.html> (dostęp: 13.03.2021).

<https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/zarzadzania-procesami-i-strategiczne/articles/unijna-dyrektywa-o-sprawozdawczosci-dotyczacej-zrownowazonego-rozwoju-przedsiębiorstw-CSR.html>

Katten Advisory, *ESG and Sustainable Finance: The European Perspective*,

https://katten.com/files/758753_2020_03_16_fm_fmf_uk_esg_and_sustainable_finance-the_european_perspective.pdf (dostęp: 08.02.2021).

Kumar S., Sharma D., Rao S., Lim W.M., Mangla S.K. (2022). Past, present, and future of sustainable finance: insights from big data analytics through machine learning of scholarly research. *Annals of Operations Research*, 1-44

Marcinkowska M., *Próby włączenia ryzyka ESG do unijnych regulacji ostrożnościowych dla banków*. Available from:

https://www.researchgate.net/publication/365670043_Proby_wlaczania_ryzyka_ESG_do_unijnych_regulacji_ostroznosciowych_dla_bankow [accessed Jun 06 2023].

Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce, ekspertyza na zlecenie Ministerstwa Rozwoju, Deloitte, Warszawa 2019.

Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce Ekspertyza na zlecenie Ministerstwa Rozwoju, Deloitte, Warszawa, 10 grudnia 2019 r.

Perspektywy rozwoju zrównoważonego finansowania – implikacje dla sektora przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych w Polsce, Deloitte, Warszawa 2019

PwC (2022): “Asset and wealth management revolution 2022: Exponential expectations for ESG” [Rewolucja w zakresie zarządzania aktywami i majątkiem w 2022 roku: Wykładnicze oczekiwania w stosunku do ESG] https://www.pwc.pl/pl/pdf-nf/2023/PwC_AWM_Revolution_2022.pdf

Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R2088&from=EN> (dostęp: 8.02.2021).

Regulation (EU) 2019/2089 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Regulation (EU) 2016/1011 as regards EU Climate Transition Benchmarks, EU Paris-aligned Benchmarks and sustainability-related disclosures for benchmarks, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2089> (dostęp: 08.02.2021).

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 poprzez ustanowienie technicznych kryteriów kwalifikacji służących określeniu warunków, na jakich dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako wnosząca istotny wkład w łagodzenie zmian klimatu lub w adaptację do zmian klimatu, a także określeniu, czy ta działalność gospodarcza nie wyrządza poważnych szkód względem żadnego z pozostałych celów środowiskowych (Tekst mający znaczenie dla EOG), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2139>

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych, PE/87/2019/REV/1; OJ L 317, 9.12.2019 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32019R2088>

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088.

Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2021 r, NBP, Warszawa 2022, s. 20, <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rozwoj2021.pdf> (dostęp 27.02.2023)

Sahay R., Cihak M., N'Diaye P., Barajas A., Pena D.A., Bi R., Gao Y., A' Kyobe, Nguyen L., Saborowski C., Svirydzienka C., Yousefi R., Rethinking Financial Deepening: Stability and Growth in Emerging Markets, IMF Staff Discussion Note SDN/15/08, May 2015, IMF

Sparkes R., *Socially Responsible Investment: A Global Revolution*, Wiley, Chichester 2002

SUSTAINABLE DEBT GLOBAL STATE OF THE MARKET 2022,
https://www.climatebonds.net/files/reports/cbi_sotm_2022_03e.pdf (dostęp 21.06.2023)

Svirydzienka K., Introducing a New Broad-based Index of Financial Development
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Introducing-a-New-Broad-based-Index-of-Financial-Development-43621>, s. 8 (dostęp 1.03. 2023)

Task Force on Climate-related Financial Disclosures, Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures, Final Report, June 15, 2017.
[TEG final report on the EU taxonomy \(europa.eu\) https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-03/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf](https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-03/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf) (dostęp 20.06.2023) (dostęp 20.06.2023)

United Nations Treaty Collection, *Paris Agreement*,
https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en.

Warszawski Instytut Bankowości. (2014). *Sektorowa Rama Kwalifikacji dla Sektora Bankowego. Wprowadzenie do projektu Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Sektora Bankowego w Polsce. Zaproszenie do konsultacji, weryfikacji i uzgodnienia SRKB.*

Warszawski Instytut Bankowości. (2015). *Raport końcowy projektu konsultacji i weryfikacji Sektorowej Ramy Kwalifikacji dla Sektora Bankowego w Polsce.*

Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2022-2025, Ministerstwo Finansów, Warszawa, kwiecień 2022. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000439/O/M20220439.pdf> (dostęp 1.03. 2023)

Wrzesiński P., Wpływ zrównoważonego finansowania (sustainable finance) na działalność zakładów ubezpieczeń, PRAWO ASEKURACYJNE 4/2020 (105), s. 78-94, DOI: 10.5604/01.3001.0014.5667

Wytyczne do raportowania ESG Przewodnik dla spółek notowanych na GPW,
https://www.gpw.pl/pub/GPW/ESG/Wytyczne_do_raportowania_ESG.pdf

Załączniki

---

1. Metoda badania

Zakres i specyfika problematyki będącej przedmiotem niniejszego badania wymagają przyjęcia kompleksowego podejścia badawczego, które uwzględni **różne perspektywy oceny i źródła danych** oraz **zestaw uzupełniających się metod i technik badawczych**. Istotnym aspektem badania jest także jego **etapowość**, która pozwoli w sposób jak najbardziej efektywny wykorzystać planowane metody i techniki badawcze oraz źródła danych. Dzięki tak opracowanej koncepcji badania możliwe było pozyskanie wyczerpującego materiału analitycznego i przeprowadzenie rzetelnego wnioskowania w zakresie problemów badawczych określonych w Zapytaniu Ofertowym.

Zastosowane metody i techniki badawcze pozwoliły na uzyskanie odpowiedzi na przygotowanie raportu dającego odpowiedzi na następujące pytania:

1. Co już mamy: kierunki, sylabusy, programy szkoleniowe kluczowych podmiotów kształcenia, w tym uczelnie polskie i zagraniczne, wyspecjalizowane firmy szkoleniowe, etc., certyfikacje międzynarodowe i krajowe; uwzględnienie przyjętych planów tworzenia nowych kierunków kształcenia, programów w perspektywie najbliższych 3 lat, uwzględnienie wszystkich trzech aspektów ESG w analizie;
2. Biorąc pod uwagę narastającą zmienność warunków geopolitycznych wpływającą na możliwą zmienność standardów w obszarze ESG, jak i co wdrażać w obszarze kształcenia, tak aby przyjęte rozwiązania były odporne na zmiany i miały szansę na skalowalne wdrożenie, w perspektywie 3 lat;
3. Jakie są główne grupy pracowników, którzy powinni wzmocnić/zdobyć nowe kompetencje w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji, jaki jest oczekiwany zakres i poziom wymaganych kompetencji w głównych grupach pracowników: mapa wymaganych kompetencji i kluczowych ról zawodowych w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG, z mocnym uwzględnieniem perspektywy pracodawców zarówno z punktu widzenia oczekiwanych kompetencji, jak skali zapotrzebowania na pracowników w obszarze ESG (skala popytu na pracowników i podaży stanowisk);
4. Kto i jak powinien współpracować, aby poszerzać i lepiej dopasować ofertę rozwojową do potrzeb ESG w sektorze finansowym, w tym możliwa rola Sektorowej Rady ds. Kompetencji Sektora Finansowego, wykorzystanie ekspertyzy organizacji NGO wyspecjalizowanych w obszarze ESG, uwzględnienie w pytaniach badawczych roli organów państwa we wdrażaniu standardów ESG;
5. Czego potrzebujemy, żeby wzmocnić i przyspieszyć proces upowszechniania zrównoważonych finansów i inwestycji, który jest procesem krytycznym dla sektora, dla społeczeństwa, dla planety, wzmocnić.

Przeprowadzenie badania wymagało zastosowania wachlarza technik badawczych o charakterze ilościowym i jakościowym ze znaczącą rolą badania danych zastanych (desk research). Wykonawca realizując projekt wykorzystał poniższe metody i techniki badawcze (wraz z liczebnością respondentów/ wielkością próby):

Metody i techniki gromadzenia danych zastosowane w badaniu

<p>Metody jakościowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analiza danych zastanych (desk research), w tym analiza literatury i dostępnych badań oraz analiza ekspercka, w tym przegląd oferty studiów i studiów podyplomowych pod kątem uwzględnienia przedmiotów i treści z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji oraz oferty szkoleń w kształceniu pozaformalnym (firmy szkoleniowe, szkolenia wewnętrzne) • indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z pracodawcami, zbierający zapotrzebowanie na nowe kompetencje pracowników w obszarze ESG i nową grupę pracowników (ról zawodowych) w obszarze ESG • zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z ekspertami dysponującymi wiedzą i doświadczeniem do udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze: przedstawiciele kadry menadżerskiej z obszaru HR oraz odpowiedzialni za rozwój oferty ESG w instytucjach finansowych, w tym bankach, zakładach ubezpieczeń i firmach inwestycyjnych
<p>Metody ilościowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Badanie ankietowe wśród studentów uczelni ekonomicznych, czy realizowali przedmiot z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji, na ile oceniają wiedzę i umiejętności zdobyte na takim wykładzie lub wykładach

Źródło: Opracowanie własne

Etapy badania

Cały proces realizacji zamówienia podzielony zostanie na trzy następujące po sobie etapy badawcze, co umożliwi efektywne wykorzystanie planowanych metod i technik badawczych do pozyskania informacji niezbędnych do osiągnięcia celów projektu:

- I etap - opracowanie koncepcji. Wykonawca opracował i przedstawił do akceptacji Zamawiającego koncepcję przeprowadzenia badania i strukturę raportu: 2 tygodnie od podpisania umowy.
- II etap – przeprowadzenie desk top research, badania ankietowego, indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz przeprowadzenie badania w grupach fokusowych i przedstawienie wstępnych/kluczowych wyników Zamawiającemu w formie prezentacji Power Point, w tym na dorocznej konferencji Rady, 23 maja 2023,
- Etap końcowy - opracowanie raportu końcowego, wraz z towarzyszącymi materiałami, do akceptacji Zamawiającego: 20 tygodni od podpisania umowy.

Przyjęta koncepcja badania realizuje postulat triangulacji na następujących poziomach:

- triangulacja metodologiczna: wykorzystanie różnych metod i technik gromadzenia danych (dokumenty, dane z badań terenowych realizowanych różnymi metodami i technikami); zastosowanie różnych technik przy badaniu tych samych zagadnień w celu obserwacji różnych aspektów badanego przedmiotu; zastosowanie różnych, uzupełniających się wzajemnie technik zbierania danych,
- triangulacja źródeł informacji: zwielokrotnienie źródeł informacji poprzez zaangażowanie w badanie różnych grup respondentów oraz źródeł wtórnych (dane zastane, wywiady z różnymi grupami respondentów, etc.),
- triangulacja analityczna: zwielokrotnienia rodzajów analizy i syntezy danych (ilościowa i jakościowa), wnioskowanie oraz przygotowanie rekomendacji,
- triangulacja perspektyw badaczy: polegającą na zaangażowaniu w ewaluację kilkusobowego zespołu badaczy, co pozwoli na uzyskanie bogatszego i bardziej wiarygodnego obrazu badanego przedmiotu.

Poniżej przedstawiono uszczegółowienie poszczególnych metod i technik badawczych.

Badanie desk research

Desk research jest metodą analizy danych zastanych, która polega na kwerendzie dokumentów, publikacji oraz innych dokumentów dotyczących tematyki badań. Jako cel tej metody badawczej określa się analizę zawartości dokumentów i zastosowanie jej w trakcie realizacji celów badania.

Dzięki wstępnej analizie danych zastanych, Wykonawca mógł się dowiedzieć, które zagadnienia będą szczególnie wymagały pogłębienia na dalszych etapach, a także pozwoli na przygotowanie odpowiednich narzędzi badawczych w trakcie tworzenia raportu metodologicznego.

W pierwszym kroku badania na etapie II (empirycznym) – w celu strukturyzacji problemów składających się na przedmiot badania została przeprowadzona *analiza danych zastanych* (desk research), która będzie obejmowała przede wszystkim przegląd oferty studiów i studiów

podyplomowych pod kątem uwzględnienia przedmiotów i treści z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji: ile uczelni, jakie, przedmioty obowiązkowe, nieobowiązkowe, etc.

Analizie poddane zostało także to, co jest dostępne w ofercie szkoleń w kształceniu pozaformalnym (firmy szkoleniowe, szkolenia wewnętrzne): jakie podmioty, jakie programy, dla kogo, na jakim poziomie, w jakiej formie. Czy kończą się certyfikatami, krajowymi, międzynarodowymi.

Analiza danych zastanych towarzyszyła całemu procesowi badawczemu, w tym identyfikacji materiałów do poszczególnych technik badawczych. Desk research pozwoliło na przygotowanie wkładu do wstępnych wniosków z badania oraz przygotowania pozostałych narzędzi badawczych – w tym w szczególności indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) oraz badania ankietowego metodą CAWI.

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)

Indywidualne wywiady pogłębione (Individual in-Depth Interview, IDI) to jakościowa metoda badawcza, pozwalająca na dostosowanie narzędzia badawczego do zakresu wiedzy respondenta oraz dziedziny czy też tematyki, którą się zajmuje. Pogłębione wywiady indywidualne mają formę rozmowy o ściśle zdefiniowanym celu i przebiegu opartym o przygotowany scenariusz. Poszczególne wywiady w danym badaniu mają wspólną tematykę, jednak z uwagi na zróżnicowanie doświadczeń i zakresu kompetencji respondentów, przebieg rozmów może różnić się w kwestii zestawu pytań, ich kolejności czy poziomu szczegółowości.

IDI ma charakter techniki otwartej, co oznacza, iż respondent w trakcie rozmowy ma możliwość wskazania, które kwestie jego zdaniem są ważniejsze i które wymagają pogłębienia. Technika pozwala na rozszerzenie badanych zagadnień, dzięki możliwości swobodnego dostosowywania scenariusza w trakcie rozmowy. Osoba przeprowadzająca wywiad, w miarę potrzeb, ma możliwość zadawania dodatkowych pytań, jeśli respondent poruszy kwestie istotne dla badanego tematu, a które pierwotnie nie zostały przewidziane w scenariuszu. Rozmowa jest nagrywana lub notowana (w zależności od zgody udzielonej przez rozmówcę).

W ramach badania został zrealizowany pakiet wywiadów z pracodawcami, zbierający zapotrzebowanie na nowe kompetencje pracowników w obszarze ESG i nową grupę pracowników (ról zawodowych) w obszarze ESG: jakie kompetencje, jakie role, jakie poziomy: mapa ról i kompetencji ESG w sektorze finansowym.

Przeprowadzone zostały wywiady z ekspertami dysponującymi wiedzą i doświadczeniem do udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze: przedstawicielami kadry menadżerskiej z obszaru HR oraz odpowiedzialnymi za rozwój oferty ESG w instytucjach finansowych, w tym bankach, zakładach ubezpieczeń i firmach inwestycyjnych

W związku z łatwiejszą dostępnością oraz oczekiwaniami respondentów wywiady IDI zrealizowane zostały metodami online – przez telefon (w formie TDI) lub za pośrednictwem platform internetowych takich jak Skype, MsTeams, Zoom lub Googlemeet. Wybór konkretnej platformy zależał od preferencji oraz możliwości technicznych poszczególnych rozmówców.

Badanie ilościowe CAWI

W ramach projektu zrealizowane zostało także badanie ilościowe, z wykorzystaniem techniki CAWI (ang. Computer Assisted Web Interview).

Technika CAWI polega na realizacji badania ilościowego poprzez zamieszczenie kwestionariusza na umożliwiającej to stronie internetowej lub innej przeznaczonej do tego lub dającej takie możliwości techniczne platformie cyfrowej. CAWI daje możliwość modyfikowania zestawu i kolejności zadawania pytań w zależności od uzyskiwanych odpowiedzi na poprzednie pytania. Pozwala to na przeprowadzanie bardziej precyzyjnych badań poprzez eliminację niektórych pytań lub pogłębianie odpowiedzi udzielonych na inne. Technika ta jest dogodna także dla ankietowanego, które może wypełnić ankietę w dowolnym czasie i miejscu, co znacznie zwiększa szansę na jego zgodę na wzięcie udziału w badaniu.

W pierwszym etapie badania do respondentów została skierowana ankietka elektroniczna za pomocą linku wysyłanego mailowo lub poprzez platformy (np. LinkedIn) do respondentów. Kilka dni po wysłaniu zaproszenia do wzięcia udziału w badaniu Wykonawca przesłał do respondentów przypomnienie o badaniu w formie mailowej lub innej wiadomości.

Kwestionariusz miał budowę modułową, która (dzięki zastosowaniu pytań filtrujących) umożliwiła uwzględnienie dotychczasowych doświadczeń związanych z kształtowaniem kompetencji ESG. W związku z zakładaną etapowością badania, możliwe było uwzględnienie w kwestionariuszu badania ilościowego wstępnych wniosków sformułowanych po analizie danych zastanych oraz części przeprowadzonych wywiadów IDI.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone wśród studentów uczelni ekonomicznych oraz innych uczelni (posiadających i nieposiadających wydziały zarządzania i/lub ekonomii), czy realizowali przedmiot z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji, na ile oceniają wiedzę i umiejętności zdobyte na takim wykładzie lub wykładach. Pozwoliło to na sformułowanie wniosków w zakresie sposobów uatrakcyjnienia oferty programowej (w ramach dopuszczalnych zmian w sylabusach) w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy, tak aby potrafili wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce.

Ankiety zostały skierowane do 250 respondentów, reprezentujących studentów uczelni z kierunków ekonomicznych. Próba w badaniu miała charakter celowy, a jej realizacja pod kątem założonych kryteriów była kontrolowana na podstawie próby efektywnej (zrealizowanych ankiet). Respondenci byli kwalifikowani do badania na podstawie informacji metryczkowych zawartych w ankiecie (respondenci nie spełniający zakładanych kryteriów byli odrzuceni z bazy wyników). Badanie było realizowane do momentu osiągnięcia próby efektywnej minimum 250 osób spełniających oczekiwane kryteria. W rezultacie zrealizowano finalnie 266 ankiet.

Zogniskowane wywiady grupowe (FGI)

Zogniskowany wywiad grupowy (z ang. Focus Group Interview/FGI, tzw. fokus) to technika badań jakościowych, polegająca na wspólnej dyskusji grupy respondentów/uczestników wywiadu. Celem badania jakościowego realizowanego w technice FGI jest uzyskanie pogłębionego rozumienia

określonych przez przedmiot badania doświadczeń ludzi, tj.: uchwycenie ich perspektyw, rozpoznanie motywacji w powiązaniu z celem, działaniem i rezultatem, czy planów dotyczących rzeczywistości, w jakiej funkcjonują. Badacz jest w tej sytuacji katalizatorem wypowiedzi uczestników wywiadu. Wywiad grupowy pozwala – przez zbliżenie go do sytuacji dyskusji bliskiej codziennemu doświadczeniu – na relatywnie swobodną/spontaniczną wymianę spostrzeżeń, opinii i sugestii.

W projekcie została zrealizowana min. 1 grupa fokusowa z ekspertami dysponującymi wiedzą i doświadczeniem do udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze: przedstawicielami kadry menedżerskiej z obszaru HR oraz odpowiedzialnymi za rozwój oferty ESG w instytucjach finansowych, w tym bankach, zakładach ubezpieczeń i firmach inwestycyjnych

Badania fokusowe miały charakter **eksplanacyjny**, tzn. zostały przeprowadzone po uzyskaniu wstępnych wyników badania z wykorzystaniem pozostałych metod badawczych. Ich celem była weryfikacja uzyskanego materiału badawczego, analiza przyczyn zaistniałej sytuacji (zarówno czynników pozytywnych, jak i negatywnych) oraz sformułowanie rekomendacji zmian oraz dalszych działań w sektorze.

2. Scenariusz wywiadu indywidualnego (IDI)

Scenariusz wywiadu z przedstawicielami kadry menedżerskiej

Wstęp do wywiadu z przedstawicielami kadry menedżerskiej

Dzień dobry. Nazywam się ..... i reprezentuję Instytut Analiz Rynku Pracy. Obecnie, na zlecenie Sektorowej Rady ds. Kompetencji Sektora Finansów, realizujemy badanie pn. „*Kompetencje sektorowe wspierające zrównoważone finanse i inwestycje*”. Projekt badawczy realizowany jest w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (ang. *sustainable finance* ESG), który wraz z nowo wdrażanymi regulacjami sektorowymi, staje się strategicznym celem wykorzystywania usług finansowych dla rozwoju gospodarczego i społecznego w nadchodzących latach. Dla skutecznego wdrożenia rozwiązań ESG przez sektor finansowy niezbędne jest wyposażenie kandydatów do pracy i pracowników w sektorze finansowym w odpowiednie kompetencje.

Chcemy poznać opinie przedstawicieli kadry menedżerskiej na temat zapotrzebowania na nowe kompetencje pracowników w obszarze ESG i nowe grupy pracowników (ról zawodowych) w obszarze ESG oraz opinie na temat obecnego przygotowania pracowników w tym zakresie.

Dzięki temu możliwe będzie wypracowanie rekomendacji w zakresie współpracy interesariuszy procesu kształcenia i stałego rozwoju kandydatów i pracowników sektora finansowego, wspierającej upowszechnienie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG oraz najlepszych form i metod

dostarczania odpowiedniej wiedzy i umiejętności kandydatom i pracownikom sektora w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG.

Wywiad potrwa nie dłużej niż **godzinę**. Chciał(a)bym prosić Pana(ią) o pozwolenie na jego **nagrywanie**, co znacząco usprawni naszą rozmowę i sprawi, że żaden Pana(i) komentarz nie zostanie przeoczony. Nagranie będzie dostępne wyłącznie dla członków zespołu badawczego. Wszystkie Pan(i) wypowiedzi będą **poufne** i zostaną wykorzystane w zbiorczym opracowaniu, bez możliwości identyfikacji ich autora.

Czy ma Pan(i) jakieś pytania do tego, co przed chwilą wyjaśniłem/am?

Obszar, problem badawczy	Pytanie scenariusza
<p><i>O rozmówcy, rozgrzewka</i></p> <p><i>2 minuty</i></p>	<p>1. Na początek proszę powiedzieć kilka zdań na swój temat. Na jakim stanowisku Pan(i) pracuje? Od ilu lat jest Pan(i) związany(a) z sektorem finansowym?</p>
<p><i>Transformacja organizacji w kierunku ESG</i></p> <p><i>15 minut</i></p>	<p>2. Jakie jest obecnie znaczenie transformacji ESG dla sektora finansowego?</p> <p>3. Jakie działania podjęła Pani/a organizacja w ramach przygotowania do wdrożenia wymogów w zakresie ESG? W jakich obszarach? (strategia, oferta produktowa struktura organizacyjna, identyfikacja i szacowanie ryzyka, kształtowaniu cen produktu, czy inne)</p> <p>4. W odniesieniu do jakich rodzajów ryzyka i/lub procesów Państwa instytucja spodziewa się największego wpływu czynników/ ryzyk ESG oraz wymogów UE w zakresie ESG?</p> <p>5. Jakie technologie / rozwiązania IT będą potrzebne Państwa instytucji do zrealizowania strategii w zakresie ESG?</p> <p>6. Czy Pani/a organizacja uwzględnia ryzyka ESG w procesach kredytowych/inwestycyjnych/ubezpieczeniowych?</p> <p>7. Czy aktualnie Pani/a organizacja gromadzi dane w zakresie ESG od swoich dostawców i klientów? (chodzi tu o każdy wymiar E, S i G). Czy korzystają Państwo w tym zakresie z technologii/rozwiązań IT?</p> <p>8. Jakie największe wyzwania identyfikują Państwo w związku z wymogami wdrożenia transformacji ESG?</p> <p>9. Jakie widzą Państwo szanse związane z transformacją ESG w Pan/i organizacji?</p> <p>10. Jakie rozwiązania sektorowe – na przykład dobre praktyki - byłyby w ocenie Państwa instytucji przydatne dla realizacji inicjatyw ESG?</p> <p>11. Jak postrzega Pan/i rolę swojej organizacji w edukacji w zakresie ESG?</p>

<p><i>Kluczowe role i kompetencje w kontekście ESG</i></p> <p><i>20 minut</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 12. Jak ocenia Pan/i poziom kompetencji, rozumianych jako wiedzę i umiejętności, w zakresie ESG pracowników organizacji? Czy jest on wystarczający? 13. W jakich obszarach funkcjonowania Pani/a organizacji widzi Pan/i zapotrzebowanie na wiedzę i umiejętności w zakresie ESG? 14. Jakie kompetencje (wiedzę i umiejętności) uważa Pan/i za kluczowe dla transformacji ESG organizacji? 15. Na jakich stanowiskach/rolach kompetencje ESG są najbardziej istotne? 16. Czy analizujecie Państwo potrzeby kompetencyjne w zakresie zmian wynikających z ESG? Czy analizy prowadzone są w skoordynowany/ systemowy sposób? 17. Czy oczekiwania odnośnie kompetencji ESG wobec kandydatów zostały uwzględnione na etapie rekrutacji? Czy te kompetencje są wymagane od wszystkich pracowników / menedżerów? 18. Czy posiadanie kompetencji ESG jest szczególnie premiowane? (np. Poprzez dodatkowe wynagrodzenie, możliwości awansu)
<p><i>Rozwój kompetencji w obszarze ESG</i></p> <p><i>20 minut</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 19. Czy w procesie dostosowania do wymogów w zakresie zrównoważonego rozwoju Pani/a organizacja szkoliła swoich pracowników? 20. Czy szkolenia miały charakter wewnętrzny, czy prowadzone były przez organizację/instytucje zewnętrzne? 21. Jakiego rodzaju były to szkolenia? (jednorazowe; studia podyplomowe; szkolenia zakończone certyfikacją?) 22. Czy szkolenia miały na celu dostarczenie podstawowej wiedzy, czy specjalistycznej/ekspertckiej w wybranych obszarach funkcjonalnych? 23. Czy dostępna oferta szkoleniowa spełniła oczekiwania Pani/a organizacji? (w zakresie jakości; dostępności; przydatności, itp.) 24. Czy jesteście zainteresowani potwierdzaniem kompetencji pracowników z zakresu ESG profesjonalnymi certyfikatami: wewnętrznymi, oferowanymi przez firmy zewnętrzne, w tym międzynarodowe? 25. Czy Pani/a organizacja współpracuje z instytucjami edukacyjnymi (szkoły wyższe, firmy szkoleniowe) na rzecz rozwoju kompetencji ESG?

<p><i>Podsumowanie najważniejszych informacji – sformułowanie rekomendacji</i></p> <p><i>5 minut</i></p>	<p>26. Chciał(a)bym teraz zapytać o Pani/a rekomendacje dla uczelni / firm szkoleniowych. Co należałoby zmienić w programie kształcenia (studiów lub szkolenia), żeby absolwenci byli lepiej przygotowani do pracy w firmach sektora finansowego w perspektywie zmian ESG?</p> <p>27. Jak wyobrażacie sobie Państwo rolę regulatorów w procesie kształtowania kompetencji wspierających transformację ESG? Czy powinna być wprowadzona wystandaryzowana certyfikacja kompetencji w zakresie ESG?</p>
<p><i>Zakończenie</i></p> <p><i>2 minuty</i></p>	<p>28. Czy chciał(a)by Pan(i) dodatkowo omówić/uszczegółowić jakąś kwestię związaną z tematyką wywiadu? Czy jest coś, co wydaje się Panu/i ważne pod kątem niniejszego badania, a nie zostało poruszone podczas wywiadu?</p> <p>→ <i>Odpowiedź „nie” lub wyczerpanie dodatkowych kwestii</i></p> <p>Dziękuję za rozmowę.</p>

2. Kwestionariusz CAWI

INTRO [na żółto zaznaczone są instrukcje, które nie zostaną pokazane respondentowi]

Z inicjatywy i na zlecenie *Sektorowej Rady ds. Kompetencji Finance*, Instytut Analiz Rynku Pracy prowadzi badanie na temat „**Kompetencje sektorowe wspierające zrównoważone finanse i inwestycje ESG**”.

Celem badania jest diagnoza potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w obszarze zrównoważonych finansów ESG, z uwzględnieniem głównych ról zawodowych oraz przegląd dostępnych programów szkoleniowych i certyfikacyjnych tym obszarze dla kandydatów do pracy i pracowników sektora. W efekcie powstanie swojego rodzaju **mapa rozwoju sektorowych kompetencji kandydatów do pracy i pracowników sektora w obszarze ESG**.

Obszar zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (ang. *sustainable finance ESG*), wraz z nowo wdrażanymi regulacjami sektorowymi, staje się strategicznym celem wykorzystywania usług finansowych dla rozwoju gospodarczego i społecznego w nadchodzących latach. Dla skutecznego wdrożenia rozwiązań ESG przez sektor finansowy niezbędne jest wyposażenie kandydatów do pracy i pracowników w sektorze finansowym w odpowiednie kompetencje. Ten nowy sektorowy zasób kompetencji powinien być dobrze ustrukturyzowany i zarządzany w czasie. Realizowane badanie będzie pionierskim przedsięwzięciem badawczym na rynku polskim, wspierającym rozwój zrównoważonych finansów ESG w Polsce z punktu widzenia potrzeb kompetencyjnych.

Gorąco prosimy o wsparcie działań SRK SF i zaangażowanie się w nasze badanie.

Ankieta ma na celu poznanie opinii studentów, którzy realizowali przedmioty obejmujące zagadnienia zrównoważonych finansów i inwestycji, na temat własnych kompetencji (wiedzy, umiejętności, postaw) w tym zakresie oraz sposobu ich przekazywania w trakcie prowadzonych zajęć.

Wypełnienie ankiety zajmie około 20 minut. Ankieta ma charakter anonimowy. W związku z tym prosimy o szczerze odpowiedzi na zadane pytania.

STUDIA A ZRÓWNOWAŻONE FINANSE I INWESTYCJE - ESG

1. Czy bierzesz pod uwagę kwestie zrównoważonego rozwoju (ESG) w podejmowaniu:

a.	Własnych decyzji konsumenckich	Tak	Nie	
b.	Własnych decyzji finansowych (inwestycyjnych, ubezpieczeniowych, kredytowych)	Tak	Nie	
c.	Własnych decyzji zawodowych (o wyborze pracodawcy, zawodu)	Tak	Nie	
d.	Własnych decyzji edukacyjnych (np. kierunku dalszej edukacji, szkoleń)	Tak	Nie	

2. Czy obecnie studujesz na uczelni wyższej i/lub jesteś słuchaczem studiów podyplomowych?

a.	Tak	
b.	Nie	

3. Czy realizujesz lub realizowałeś przedmiot(y) z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji ESG (lub przedmiot, który obejmował swoim zakresem te zagadnienia)?

a.	Tak	
b.	Nie	

Jeżeli, tak => to:

4. Na jakim poziomie realizujesz / realizowałeś przedmiot(y) z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

a.	Studia I stopnia (licencjackie, inżynierskie)	
b.	Studia II stopnia (magisterskie)	
c.	Studia podyplomowe	
d.	Inny rodzaj studiów (MBA, studia doktoranckie)	

Jeżeli nie to, przejść do pytania 5:

5. Na jakiej Uczelni studiujesz / realizujesz i/lub realizował(a)eś przedmiot(y) z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji - ESG?

a.	Na Uczelni ekonomicznej	
b.	Na innej Uczelni, na wydziale zarządzania i/lub ekonomii	
c.	Na innej Uczelni i na innym wydziale	

6. Czy realizowany przedmiot obejmujący wiedzę w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG:

a.	Poświęcony był w całości zagadnieniom zrównoważonych finansów i inwestycji	
b.	Poświęcony był zagadnieniom zrównoważonych finansów i inwestycji w wyraźnie wyodrębnionej części	
c.	Dotyczył innych zagadnień w zakresie finansów i inwestycji, ale prowadzący poruszał również kwestie związane z ESG	
d.	Pomimo zbliżonej nazwy zupełnie nie dotyczył zagadnień zrównoważonych finansów i inwestycji	

TRĘŚCI PRZEDMIOTU I KOMPETENCJE W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONYCH FINANSÓW I INWESTYCJI ESG

7. Jakie zagadnienia były realizowane / przekazywane przez wykładowców w trakcie przedmiotu związanego ze zrównoważonymi finansami i inwestycjami ESG?

	Zagadnienie:	Tak	Nie	Nie wiem / nie pamiętam
a.	Wprowadzenie w zagadnienia związane ze zrównoważonym rozwojem i ESG (kluczowe założenia, pojęcia, akty prawne oraz inicjatywy polskie i międzynarodowe)			
b.	Uwarunkowania prawne w zakresie raportowania niefinansowego w UE (Taksonomia EU, CSRD, NFRD), Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW			
c.	Podstawy rynku kapitałowego z perspektywy ESG			
d.	Tworzenie strategii przedsiębiorstwa z perspektywy ESG			
e.	Aspekty prawne związane z niefinansowym raportowaniem ESG w zakresie Governance (obejmującym m.in. zagadnienia związane z ładem korporacyjnym oraz compliance) obowiązujące lub mające wkrótce obowiązywać w Unii Europejskiej;			
f.	Wykorzystanie ESG do tworzenia społecznie odpowiedzialnych produktów inwestycyjnych, w tym portfeli inwestycyjnych oraz charakterystyka ryzyk związanych z inwestowaniem ESG			
g.	Wpływ kwestii środowiskowych na potencjalne możliwości inwestycyjne, finansowania przedsiębiorstw i projektów			
h.	Wpływ kwestii społecznych w ocenie ryzyka, w tym niebezpieczeństwa wynikające z ich przeoczenia			

i.	Zasady i narzędzia skutecznej komunikacji z interesariuszami o działaniach przedsiębiorstwa z różnych obszarów ESG			
j.	Inne zagadnienia niewymienione powyżej			

8. **Czy uważasz, że studia i/lub realizowane przedmioty pozwoliły Ci na zdobycie kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?**

a.	Zdecydowanie tak	
b.	Raczej tak	
c.	Trudno powiedzieć	
d.	Raczej nie	
e.	Zdecydowanie nie	

9. **Prosimy ocenić własny (aktualny) poziom każdej z wymienionej poniżej ogólnych kompetencji (wiedzy i umiejętności), w zakresie zrównoważonego rozwoju finansów i inwestycji ESG:**

	Poziom kompetencji w mojej samoocenie:	Bardzo niski	Niski	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
a.	Potrafię wyjaśnić, na czym polega koncepcja zrównoważonego rozwoju ESG					
b.	Znam trendy w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG oraz ich wpływ na działalność przedsiębiorstwa					
c.	Znam i rozumiem pojęcie <i>greenwashingu</i> oraz negatywne konsekwencje zastosowania takich praktyk					
d.	Potrafię wymienić i scharakteryzować najbardziej istotne ryzyka ESG, jakie mogą wystąpić w organizacji					
e.	Potrafię ocenić wpływ czynników ryzyka ESG na funkcjonowanie przedsiębiorstwa					
f.	Rozumiem znaczenie i cel raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju ESG					
g.	Potrafię zinterpretować ujawnienia firmy na wybrane tematy ESG					
h.	Potrafię wyjaśnić, w jaki sposób agencje ratingowe przeprowadzają proces oceny ryzyka ESG, znam korzyści i ograniczenia ratingów ESG					
i.	Wiem, jakie są wymogi w zakresie raportowania niefinansowego (w oparciu o NFRD oraz o Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW)					
j.	Wiem, jakie zmiany w zakresie raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju wprowadza <i>Corporate Sustainability Reporting Directive</i>					

k.	Wiem, jakie kryteria należy przyjąć do oceny zrównoważoności zgodnie z Taksonomią UE					
l.	Potrafię zidentyfikować interesariuszy organizacji i ich potrzeby w budowaniu zrównoważonej strategii przedsiębiorstwa					
m.	Znam znaczenia oraz zasady i narzędzia skutecznej komunikacji z interesariuszami o działaniach przedsiębiorstwa z różnych obszarów ESG					
n.	Wiem, gdzie szukać wiarygodnych bieżących informacji na temat zmian prawnych w zakresie zrównoważonego rozwoju ESG					
o.	Potrafię wyjaśnić wpływ ryzyka klimatycznego na system finansowy oraz ryzyko związane z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną					

10. Prosimy ocenić własny (aktualny) poziom każdej z wymienionej poniżej specyficznej kompetencji (wiedzy i umiejętności), w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji - ESG:

	Poziom kompetencji w mojej samoocenie:	Bardzo niski	Niski	Średni	Wysoki	Bardzo wysoki
a.	Znam pojęcia zrównoważonych finansów i inwestycji ESG					
b.	Znam metody, techniki i sposoby włączania kryteriów ESG w proces podejmowania decyzji finansowych i inwestycyjnych					
c.	Znam korzyści i wyzwania związane z włączeniem ESG do podejmowania decyzji finansowych i inwestycyjnych					
d.	Rozumiem znaczenie czynników ESG w decyzjach inwestycyjnych oraz mechanizm ich wykorzystania do tworzenia społecznie odpowiedzialnych portfeli					
e.	Potrafię uwzględnić wpływ czynników ryzyka ESG na wycenę instrumentów finansowych i na ogólne ryzyko portfela inwestycyjnego					
f.	Potrafię uwzględnić wpływ czynników ryzyka ESG na ryzyko kredytowe kredytobiorcy					
g.	Potrafię uwzględnić wpływ czynników ryzyka ESG na ogólne ryzyko instytucji finansowej					
h.	Rozumiem standardy i zasady funkcjonowania podstawowych zrównoważonych produktów finansowych (np. zielonych obligacji czy jasno- i ciemnozielonych funduszy inwestycyjnych)					
i.	Potrafię wymienić koszty i korzyści z wdrażania wybranych instrumentów					

	zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwie					
j.	Potrafię ocenić zrównoważoność projektu inwestycyjnego w procesie oceny ryzyka kredytowego					
k.	Potrafię zaplanować proces gromadzenia informacji na potrzeby raportowania niefinansowego w instytucji finansowej					
l.	Rozumiem znaczenie audytu wewnętrznego w zarządzaniu ryzykami ESG					
m.	Potrafię ocenić wpływ kwestii środowiskowych na potencjalne możliwości inwestycyjne, na finansowanie przedsiębiorstw i projektów					
n.	Potrafię ocenić wpływ kwestii społecznych w ocenie ryzyka, w tym niebezpieczeństwa wynikające z ich przeoczenia					

PRACA ZAWODOWA A KOMPETENCJE W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONYCH FINANSÓW I INWESTYCJI ESG

11. Czy studiując, jednocześnie] pracujesz?

a.	Tak	
b.	Nie	

Filtr – jeśli nie to przejść do 15

12. Czy Twoje obecne miejsce pracy związane jest z sektorem finansowym?

a.	Tak	
b.	Nie	

Jeżeli tak, to =>

13. W jakiej części sektora finansowego:

a.	Bankowość	
b.	Ubezpieczenia	
c.	Rynek kapitałowy	
d.	Inny rodzaj działalności/specjalizacja w ramach sektora finansowego	

Jeżeli nie to, przejść do

pytania 14:

14. Czy praca, którą obecnie wykonujesz wymaga kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

a.	Tak	
b.	Nie	
c.	Nie wiem	

15. Czy poza studiami / w trakcie pracy aktywnie rozwijasz kompetencje w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

a.	Tak	
b.	Nie	

Filtr, jeżeli „tak” to =>:

Jeżeli nie to, przejść do pytania 18

16. W jakiej formie?

Wielokrotny wybór

a.	Samodzielnego poszukiwania informacji i zdobywania wiedzy (Internet, książki, czasopisma, itp.)	
b.	Płatnych kursów e-learningowych i szkoleń w formule zdalnej	
c.	Bezpłatnych MOOCS (Masowe otwarte kursy online)	
d.	Szkoleń w formule stacjonarnej	
e.	Uczenia się od innych pracowników w firmie (peer-learning, job shadowing)	
f.	Mentoringu, coachingu, tutoring	
g.	Zdobycia certyfikatu zawodowego, krajowego lub międzynarodowego	

17. W przypadku płatnych form rozwoju (np. szkolenia), kto je finansuje / finansował:

a.	Samodzielnie sfinansowałem/am udział	
b.	Pracodawca w całości sfinansował udział	
c.	Pracodawca w części sfinansował udział	
d.	Finansowanie pochodziło z innych źródeł (np. z projektów dofinansowanych przez UE)	

18. Co w największym stopniu przyczyniło się do zdobycia przez Ciebie kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

a.	Przedmioty realizowane na studiach	
b.	Inne formy rozwoju (np. szkolenia, kursy)	

c.	Praktyka zawodowa w sektorze finansowym	
d.	Praktyka zawodowa poza sektorem finansowym	

19. Czy planujesz związać swoją dalszą karierę zawodową z sektorem finansowym?

a.	Tak	
b.	Nie	
c.	Nie wiem	

20. Czy uważasz, że w przyszłości Twoja praca wymagać będzie w większym stopniu posiadania kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG?

a.	Tak	
b.	Nie	
c.	Nie wiem	

Metryczka

Płeć:

 K

 M

Wiek:

a.	18-20 lat	
b.	21-23 lata	
c.	24-26 lat	
d.	27-29 lat	
e.	30 i powyżej	

Staż pracy:

a.	Nie mam doświadczenia zawodowego	
b.	Poniżej 1 roku	
c.	1-2 lata	
d.	2-3 lata	
e.	4-5 lat	
f.	Powyżej 5 lat	

Miejscowość zamieszkania:

a.	Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	
b.	Miasto od 100 do 499 tys. mieszkańców	

c.	Miasto do 50-100 tys. mieszkańców	
d.	Miasto poniżej 50 tys. mieszkańców	
e.	Inna miejscowość	

Tylko jeśli w 11 zaznaczono TAK (pracuje)

Wielkość firmy, w której pracujesz:

a.	Mikro i mała (poniżej 50 pracowników)	
b.	Średnia (50-249 pracowników)	
c.	Duża (powyżej 250 pracowników)	
d.	Nie wiem	

3. Scenariusz wywiadu grupowego (FGI)

Scenariusz wywiadu grupowego

A. CZĘŚĆ WSTĘPNA:

WPROWADZENIE I POWITANIE UCZESTNIKÓW [10 minut]

Moderator/ka przedstawia się, wita Rozmówców, przekazuje podstawowe informacje o badaniu

Serdecznie dziękuję Wam (Państwu) za przyjęcie zaproszenia do udziału w dyskusji. Nazywam się i będę miał(a) przyjemność poprowadzić nasze dzisiejsze spotkanie. Pragnę poinformować, że odbywa się ono w ramach projektu: „Kompetencje sektorowe wspierające zrównoważone finanse i inwestycje”, realizowanego przez Instytut Analiz Rynku Pracy Sp. z o.o. na zlecenie Sektorowej Rady ds. Kompetencji Sektora Finansów.

Chcemy poznać opinie przedstawicieli kadry menadżerskiej na temat zapotrzebowania na nowe kompetencje pracowników w obszarze ESG i nowe grupy pracowników (ról zawodowych) w obszarze ESG oraz opinie na temat obecnego przygotowania pracowników w tym zakresie.

Zachęcam do otwartości i dzielenia się wszystkimi pomysłami, nawet tymi, które wydają się na dziś niemożliwe do wykorzystania.

Chciałabym teraz poprosić Was (Państwa) o przedstawienie się. Proszę krótko powiedzieć, w jakiej instytucji Państwo pracujecie, jak długo, na jakim stanowisku. Proszę też, żebyście (Państwo) w kilku słowach powiedzieli o zadaniach, które wykonujecie.

Moderator/ka informuje o czasie trwania i fakcie nagrywania spotkania

potrwa ok. 2 godzin i będzie nagrywane. Nagranie będzie wykorzystywane wyłącznie do celów badawczych. Czy akceptujecie (akceptują Państwo) takie warunki spotkania?

PREZENTACJA WSTĘPNYCH WYNIKÓW [15 minut]

Moderator/ka przedstawia podstawowe informacje o badaniu i jego celach. Prezentuje cząstkowe wyniki dotychczas zrealizowanych ankiet.

Zanim zaczniemy rozmowę, chciał(a)bym powiedzieć Wam (Państwu) o badaniu, które IARP prowadzi na zlecenie Sektorowej Rady ds. Kompetencji Sektora Finansów. Ma ono na celu wypracowanie rekomendacji w zakresie współpracy interesariuszy procesu kształcenia i stałego rozwoju kandydatów i pracowników sektora finansowego, wspierającej upowszechnienie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG oraz najlepszych form i metod dostarczania odpowiedniej wiedzy i umiejętności kandydatom i pracownikom sektora w obszarze zrównoważonych finansów i inwestycji ESG.

Realizacja badania zaczęła się w kwietniu 2023. Dysponujemy już wynikami badania ankietowego (łącznie 266 odpowiedzi). Mamy także wnioski z indywidualnych wywiadów pogłębionych (wywiady te prowadzimy z menadżerami). Kilka pierwszych wniosków chciał(a)bym Wam (Państwu) przedstawić w trakcie dzisiejszego spotkania. Stanowią one ważny kontekst naszego spotkania i wspólnej rozmowy.

Prowadzone przez nas badania wykazały, że:

- 1. Transformacja w kierunku ESG w obszarze zarządzania przedsiębiorstwem sektora finansowego jest jednym z wiodących tematów w ciągu ostatnich dwóch lat. Respondenci podkreślali, że osoby młode przychodzące do sektora finansowego, zwracają uwagę na problematykę zrównoważonego rozwoju oraz na to, jaką politykę prowadzi w tym zakresie firma.*
- 2. Respondenci wskazywali także na wzrost świadomości klientów, szczególnie tych reprezentujących młodsze pokolenia, w odniesieniu do aspektów ekologicznych oraz społecznych.*
- 3. Wśród wyzwań związanych z transformacją ESG z perspektywy pracowników sektora finansowego respondenci wymieniali: dużą dynamikę zmian legislacyjnych (zmienne*
- 4. wymagania odnośnie wiedzy), potrzebę intensywnego szkolenia pracowników oraz problem z dostępnością wykwalifikowanej kadry oraz ekspertów ESG na rynku.*
- 5. Respondenci wyrażali opinię, że poziom kompetencji wśród pracowników w zakresie ESG w organizacjach nie jest wystarczający. Jedynie kadra kierownicza ma większą świadomość konieczności wdrażania zmian w odniesieniu do ESG. Najbardziej pożądane kompetencje związane są z wiedzą ekspercką pracowników, potrzebą kompleksowego rozumienia czym jest ESG oraz umiejętnościami przekazywania tej wiedzy współpracownikom.*

Pytania, do których zaraz przejdę, nawiązują właśnie do tych obserwacji. Wspólna rozmowa pozwoli nam na pogłębienie i uporządkowanie wniosków płynących z dotychczas zrealizowanych ankiet i wywiadów indywidualnych.?

Wspólnie będziemy szukać rekomendacji – przede wszystkim dla pracodawców - firm sektora finansowego oraz instytucji edukacyjnych. W centrum naszej uwagi znajduje się pytanie:

W jaki sposób pracodawcy sektora finansowego oraz instytucje działające na jego rzecz – w tym edukacyjne – powinny współpracować na rzecz realizacji obecnych i przyszłych potrzeb kompetencyjnych w zakresie zrównoważonych finansów ESG.

B. CZĘŚĆ ZASADNICZA: [ok. 1 h 30 minut]

Cel: Moderator/ka dąży do uzupełnienia pomysłów na rekomendacje, w szczególności w zakresie poprawy dostępności kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ESG w sektorze finansowym . Dąży do pogłębienia i uporządkowania wniosków płynących z dotychczas zrealizowanych ankiet i wywiadów indywidualnych.

Moderator/ka:

W ostatnim czasie wyraźnie rośnie znaczenie zrównoważonego finansowania (ang. *sustainable finance*), którego jednym z kluczowych wyznaczników jest uwzględnianie czynników środowiskowych, społecznych i z zakresu ładu korporacyjnego (ang. *Environmental, Social and Governance, ESG*) przede wszystkim w procesach inwestycyjnych oraz w ocenie ryzyka kredytowego.

Dostępne analizy jasno wskazują, że zakres działań, które polski sektorem finansowym powinien zrealizować w obszarze ESG, jest ogromny. Wynika on z wymogów raportowania (zgodnie z art. 8 Taksonomii i ujawnienia SFDR oraz kolejnych ram regulacyjnych, jak choćby TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures czy rozszerzenia taksonomii na cele społeczne).

Stąd szczególnie ważne staje się kształtowanie kompetencji i umiejętności w zakresie ESG, wymaganych w nowych i redefiniowanych rolach zawodowych w sektorze finansowym.

Porozmawiajmy o tym, co dla Państwa firm jest największym wyzwaniem odnośnie dostępności i kształtowania kompetencji w zakresie ESG.

Czy w Państwa instytucji planowane są zmiany organizacyjne mające na celu wzmocnienie kompetencji w obszarze zrównoważonego rozwoju?

Jakie są kluczowe obszary zrównoważonego finansowania, na jakich Państwa instytucja zamierza koncentrować się w kolejnych latach?

Według respondentów wywiadów pogłębionych prowadzonych wśród ekspertów sektora, kompetencje ESG potrzebne są w zasadzie w całej organizacji (w działach prawnych, compliance, wśród menedżerów produktów – product manager, product owner) . Oczekiwana jest pewna bazowa wiedza (np. po studiach, albo szkoleniach) i specjalizacja zależna od miejsca/ funkcji/ stanowiska. Obszary/ stanowiska, w których kompetencje te są najbardziej potrzebne, to wszelkie stanowiska prawnicze, eksperckie (np. przy projektowaniu nowych produktów, ocenie ryzyka, tworzeniu i realizacji strategii itd.), a także analityczne.

Czy w Państwa firmie pojawiają się nowe role związane z obszarem zrównoważonego rozwoju ESG? Jeżeli tak, to jakie?

Czy zmieniają się wymagania odnośnie kompetencji ESG także na innych stanowiskach (niezwiązanych bezpośrednio z rolami ESG)?

W opinii respondentów, mimo uznawania kompetencji z zakresu ESG za istotne, organizacje w większości nie prowadzą analizy zapotrzebowania na tego rodzaju kompetencje. Przekłada się to także na oczekiwania wobec kandydatów do pracy w zakresie kompetencji ESG. Zdaniem respondentów oczekiwania te dopiero się krystalizują, chociaż niektóre organizacje uwzględniają je już na etapie rekrutacji. Jednak większość organizacji nie ma jeszcze mechanizmów weryfikacji kompetencji z obszaru ESG.

Jakie kompetencje są specyficzne dla obszaru ESG? (chodzi o stworzenie listy tych, które powinny być rozwijane np. w czasie szkoleń, ale także jeśli uda się wyodrębnić w czasie studiów).

Czy wszyscy pracownicy (lub przynajmniej pracownicy na kluczowych stanowiskach ESG) mają te kompetencje?

Czy istnieją mechanizmy weryfikacji tych kompetencji wśród obecnych pracowników oraz nowo rekrutowanych? Jeżeli tak to jakie?

Oferta kształcenia w zakresie ESG

Moderator/ka:

W toku prac mających na celu diagnozę potrzeb kompetencyjnych sektora finansowego w zakresie zrównoważonych finansów ESG dokonano przeglądu dostępnych ofert kształcenia w tym obszarze oferowanych przez różnego typu podmioty sektora edukacji.

Analiza wykazała, że oferta rozwojowa w tym zakresie jest nadal ograniczona. Pomimo dużej liczby szkoleń (szczególnie komercyjnych) nawiązujących tematyką do kwestii zrównoważonego rozwoju, dominują szkolenia ogólne, dotyczące wiedzy generycznej z zakresu raportowania ESG. Większość dostępnych szkoleń jest jednodniowa, a czas ich trwania wynosi ok. 5 - 6 godzin. Uzupełnieniem oferty szkoleniowej są studia podyplomowe w całości lub w części poświęcone są tematyce ESG, oferowane przez sektor szkolnictwa wyższego.

Osoby badane deklarowały, że w ich organizacjach rozpoczęto proces szkolenia pracowników w zakresie ESG. W większości przypadków szkolenia dotyczą ogólnej wiedzy o ESG, tj. omówienia podstawowych terminów, pojęć, znaczenie ESG dla firm. Tylko nieliczne szkolenia kończą się uzyskaniem certyfikatu.

Czy zauważają Państwo problemy w zakresie dostępności osób o odpowiednich / potrzebnych kompetencjach w zakresie ESG? (Czy te kompetencje są łatwo czy trudno dostępne wewnątrz w Państwa firmach? Czy istnieje możliwość pozyskania takich osób na zewnętrznym rynku pracy?)

Czy w Państwa opinii firmy sektora finansowego w wystarczającym stopniu inwestują w kompetencje ESG swoich pracowników? Dlaczego?

Czy w Państwa opinii szkolenia w zakresie kompetencji ESG są łatwo dostępne? Czy ich zawartość (treść) odpowiada potrzebom?

W jaki sposób można byłoby zwiększać dostępność i jakość szkoleń w tym zakresie?

Jaki certyfikat/ certyfikaty potwierdzający kompetencje z obszaru ESG sektor uznaje za rzeczywiście potwierdzający wiedzę umiejętności i postawy?

W jaki sposób można rozszerzyć listę certyfikatów (uzgodnić co będzie uznawane)?

Przygotowanie młodych osób do ról i wyzwań w zakresie ESG.

Moderator/ka:

Z badań przeprowadzonych wśród studentów w zakresie realizowanych przez nich przedmiotów dotyczących zrównoważonego rozwoju i zrównoważonych inwestycji ESG wynika, że:

- 1. Ponad połowa respondentów (55%) realizuje lub realizowała przedmioty z zakresu zrównoważonych finansów i inwestycji ESG lub przedmiot, który obejmował swoim zakresem te zagadnienia*

2. *Ocena jakości przekazywanej wiedzy jest w niewielkim stopniu pozytywna. Jedyne co piąty badany (20%) uznał, że studia i realizowane przedmioty zdecydowanie pozwoliły na zdobycie wiedzy i umiejętności w zakresie zrównoważonego rozwoju, a 24% raczej zgodziło się z tym stwierdzeniem.*
3. *Uzyskane wyniki wskazują na istniejące braki w zakresie oczekiwanych treści kształcenia w ramach przedmiotów związanych z równoważonymi finansami i inwestycjami ESG. Dominują w nich kwestie ogólne takie jak, wprowadzenie do zagadnień związanych z ESG oraz wpływ kwestii społecznych. Zidentyfikowana luka dotyczy zagadnień tematów związanych z regulacjami, komunikacją z interesariuszami oraz tworzeniem strategii przedsiębiorstwa z perspektywy ESG.*
4. *Badani zostali także poproszeni o dokonanie samooceny poziomu kompetencji (wiedzy i umiejętności) w zakresie ESG. Ankietowani czują się najpewniej w zakresie kompetencji ogólnych, związanych z samą koncepcją ESG, jej znaczeniem, oraz celami. Wśród zidentyfikowanych kompetencji „deficytowych” znalazły się kwestie związane z nowymi regulacjami prawnymi – w tym międzynarodowymi – w zakresie raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju. Szczególnie nisko studenci oceniają u siebie poziom specyficznej wiedzy i umiejętności w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji, takich jak wpływ czynników ryzyka ESG na wycenę instrumentów finansowych i na ogólne ryzyko portfela inwestycyjnego czy ocena zrównoważoności projektu inwestycyjnego w procesie oceny ryzyka kredytowego*
5. *Połowa badanych (49%) uważa, że w przyszłości ich praca wymagać będzie w większym stopniu posiadania kompetencji w zakresie zrównoważonych finansów i inwestycji ESG. Powoduje to konieczność wdrażania zmian organizacyjnych w sektorze finansów oraz dalszych inwestycji w obszarze ESG.*

Czy młode osoby - przychodzące do pracy zaraz po studiach lub z krótkim stażem pracy - mają rozwinięte kompetencje (wiedzę i umiejętności) ESG? Co jest tego powodem? (dopytać zarówno jeżeli mają i nie mają tych kompetencji)

Jakie zagadnienia związane ze zrównoważonym rozwojem i zrównoważonymi finansami ESG należałoby poruszać w trakcie studiów w większym stopniu? Czego należałoby uczyć już na studiach (w trakcie edukacji) a jaką wiedzę i umiejętności młode osoby powinny zdobywać już w trakcie pracy?

Jakie kompetencje (wiedzę i umiejętności) należy rozwijać w tym zakresie wśród studentów w największym stopniu?

W jaki sposób (i w jakim zakresie) Uczelnie i firmy sektora finansowego powinny współpracować, żeby zapewnić dostępność tych kompetencji obecnie – a szczególnie w przyszłości? (Dopytać o konkretne rekomendacje i role poszczególnych interesariuszy w tym procesie; nie chodzi tylko o “chęć/wolę współpracy”).

Mapa kompetencji ESG w sektorze finansowym

Moderator/ka:

Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie edukacji na temat zrównoważonego rozwoju ESG, jakie występuje na rynku finansowym w Polsce, wymaga stworzenia mapy kompetencji. Mapa ta stanowi rodzaj drogowskazu opisującego zakres kompetencji, jaki, co do zasady, wymagany jest w odniesieniu do osób zajmujących stosowne stanowiska w organizacji finansowej. Mapę opracowano na podstawie analizy kilku źródeł informacji: dostępnej oferty edukacyjnej w zakresie kompetencji z obszaru ESG wraz z przeglądem oferty w bazach BUR oraz ZRK, aktualnych uregulowań prawnych obowiązujących na obszarze Unii Europejskiej, regulujących rynek finansowy, a w szczególności funkcjonowanie instytucji finansowych (firm inwestycyjnych) oraz kompetencji i ról zawodowych zidentyfikowanych w instytucjach finansowych

Moderator/ka prezentuje mapę

Czy Państwa sposób opisu kompetencji jest przejrzysty i daje informacje o najważniejszych kompetencjach dla opisanych ról?

Czy wskazane kluczowe kompetencje są nimi w Państwa opinii?

Jak Państwo oceniacie możliwość szkoleń rozwoju wymienionych kompetencji?

PODSUMOWANIE I PODZIĘKOWANIE [5 minut]